This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Lh 8. 662.100.3

HARVARD
COLLEGE LIBRARY

FROM THE LIBRARY
OF
ARISTIDES EVANGELUS
PHOUTRIDES
A.B. 1911, Ph.D. 1915

NOVEMBER 9, 1926

Q. HORATI FLACCI

CARMINA.

TERTIVM RECOGNOVIT

LVCIANVS MVELLER.

EDITIO STEREOTYPA MINOR.

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MCMI.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
ARISTIDES EVANGELUS PHOUTRIDES
Nov. 9, 1927

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI.

GVILIELMO · SCHMITZIO

COLONIENSI

D·D·D

LVCIANVS · MVELLER

Lh. 8. 662. 100.3

DE METRIS HORATIANIS.

I.

Hexametro, Lucilium secutus, qui hunc potissimum adhibuit versum, Hor. in saturis et epistulis utitur solo, eiusque exemplum sunt imitati posterioris temporis satirici Persius, Turnus, Iuvenalis. Idem aliquoties invenitur in systematis iambicis et lyricis.

Differunt autem admodum saturarum epistularumque hexametri a Vergilii et Ovidii, ut tamen epistularum aliquanto magis accurati castigatique sint numeri. Contra in iambicis ac lyricis eadem fere ars eaedemque rationes huius sunt metri, atque apud ceteros Augusti aequales.

II.

De metricis rationibus lyricorum Horatii carminum iam inde a primis temporibus multum quaesivere grammatici veteres, sed exiguo cum fructu. Nam ut omittam suptiliora ploraque artis eis minime fuisse perspecta, duobus maxime erroribus mirum in modum sunt conflictati, altero quod immodice usi epiplocae artificio ab hexametro dactylico sive trimetro iambico versus Horatii tantum non omnes repetendos esse existimarunt, altero quod *systematum* (vulgo *strophas* nuncupant) quaternis versibus constantium praeter sapphicum et alcaicum et duo asclepiadea (II. et IV.) nullam omnino habuere no-

titiam, quam post XVIII ferme saecula redintegrarunt Meinekius et Lachmannus. Nam nec apud Caesium Bassum, aequalem Neronis, ad quem dedit librum de metris, melioris doctrinae apparet vestigium.

De auctoribus metrorum, quos in iambicis et lyricis adhibuit Horatius, ipse plenissime exponit in epistula ad Maecenatem [I, 19, 23 sq.]:

> Parios ego primus iambos
> ostendi Latio, numeros animosque secutus
> Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
> ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
> quod timui mutare modos et carminis artem:
> temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
> temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
> nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris,
> nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
> hunc ego non alio dictum prius ore Latinus
> volgavi fidicen.

In his quod dicit Hor. noluisse se mutare modos artemque Archilochi carminis, non respici pedum liberius admissorum diversitatem aut alia minuta, sed naturam et indolem versuum epodicorum ad Archilochi exemplum iambicis et dactylicis decurrentium numeris demonstratum est in editione Vindobonensi. — Ceterum bene constat aliunde leges poeticas et alia huius modi exemplarium Graecorum satis curiose observata ab Horatio, ita tamen ut ubique sermonis Latini indolisque Romanae proprietati consuleretur. Falsos autem fuisse, qui nuper statuerunt Horatium in conformanda adaptandaque popularibus metrica grammaticorum potius aequalium quam propria secutum placita suarumque iudicium aurium in editione maiore demonstrabitur.

Praeterea quod paenultimo versu legitur *hunc,* ad Alcaeum, non ad Archilochum pertinere verissime monuit Bentleius. At ab eodem non bene explicatum illud *temperat* per *miscet,* quasi diceret Horatius Sappho et Alcaeum propria Aeolensium metra miscuisse Ionicis Archilochi. Nam hoc potius indicatur, Sapphus et Alcaei ra-

tiones metricas isdem fere legibus temperari quibus Archilochi, h. e. constare numeris iambicis, trochaicis, dactylicis, logaoedicis, simplicissima arte compositis.

Sed quod Hor. asserit a se Archilochi iambos translatos in Latium, ita intellegendum est, ut dicamus eum primum epodis iuncta carmina iambica aptasse linguae patriae. Etenim cantores Euphorionis, quos dicit Tullius, ut puta Catullus, Laevius, alii, longe ante ipsum, Alexandrinos potissimum secuti poetas, trimetros et dimetros exclusa scaenicorum licentia adhibuere. Quorum adeo de arte remisisse aliquid videtur Hor.

Aeolensium poetarum ad numeros primus carmina aptavit Catullus, sed ut intra Sapphus imitationem subsisteret. Itaque recte rem instituere docti, quod eius poema XXX binorum versuum systematis distinxerunt. Nam tali metro totum librum tertium Sapphus dispositum a grammaticis Alexandrinis sat constat.

At Horatius, mihi quidem ut videtur, quotquot intulit lyrica metra Latio, cum Alcaei maxime imitatione novavit. Ceterum versus sapphici maioris et iambelegici exempla apud Graecos non inveniuntur. Ac fortasse haec metra invenit ipse.

Systemata autem carminum lyricorum utrum omnia sumpserit ab Alcaeo an partem definiri nullo potest pacto, cum disiectae nimis ac disturbatae huius sint poetae reliquiae. Conferenda tamen, quae leguntur d. r. m. 122 sq.

Iam cum Graeci lyrici in basi versuum glyconeorum pherecrateorum asclepiadeorum cum trochaeo principali promiscue adhibuissent spondeum, iambum, pyrrichium, et voluissent primam et quintam syllabam alcaicorum quartamque sapphicorum ancipitem sive, ut veteres dixere, communem, Horatius omnia firmata spondeis sub severiorem legem revocavit. Praeterea cum idem caesuras, quas longioribus addi metris interest elegantiae, saepe habuissent insuper, Horatius versibus undecim syllabarum sive plurium, a

paucissimis et vix dignis memoria exemplis si recesseris, semper voluit adesse incisionem fixam certamque. Rhythmos etiam pedum ante finem ordinis metrici hoc est sive ante caesuram sive in exitu metri positorum diligentius servavit Graecis, at minus accurate Seneca et reliquis Romanorum, qui tempore eum sunt insecuti. Neque enim nimis raro locis, quos dixi, monosyllaba praecedentibus plus quam monosyllabis admittit.

Hactenus haec. Nam de admissa ab Horatio synaphia vel spreta, de pedum modulis, de caesuris et numeris versuum, de elisione et synizesi, de hiatus ac positionis legibus et de producta finali plenissime dictum in libris de re metrica poetarum Latinorum, qui nuper iterum sunt editi, nec minus in Summariis ex illo fonte deductis, quae Latina et Germanica lingua sunt vulgata. Praeterea de arte metrica Saturarum Epistularumque cum cura expositum in editione Vindobonensi, de lyricorum autem carminum iambicorumque agetur proximo tempore in editione maiore eorundem.

Denique pauca, quae brevitatem admitterent enarrandi, etiam relata libri huius Indice grammatico et metrico.

Metra Horatii.

A.

I. Hexameter dactylicus.

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑⏑ – (|) ⏑⏑ – ⏑⏑ – | ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ | ⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑

Hoc conscriptae saturae et epistulae. Spondeus quinto loco, sed in versu suspecto, reperitur ep. II, 3, 467.

II. Trimeter iambicus.

⏑ ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ | ⏓ ⏑ ⏓ ⏑ – ⏑ –

Invenitur etiam, sed aliquanto rarius, caesura post septimum semipedem; quae ubi adest, aut post arsin alteram aut post thesin tertiam solet finiri verbum. epod. XVII.

B.

Epodi praeter septimum decimum omnes constant systematis versuum binorum.

Lyrica autem, exemplo, ut putat Lachmannus, Alcaei, quaternorum versuum continentur systematis: nam quod solum huic legi adversatur carmen IIII, 8, id vero interpolatorum libidine corruptelas traxit gravissimas.

I. Systema Asclepiadeum primum:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Constat v. ascl. minore usque repetito. I, 1. III, 30. IIII, 8

II. Syst. Asclep. secundum:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. ascl. min. et glyconeo. I, 6, 15, 24, 33. II, 12. III, 10, 16. IIII, 5, 12.

III. Syst. Asclep. tertium:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. glyconeo et ascl. min. I, 3, 13, 19, 36. III, 9, 15, 19, 24, 25, 28. IIII, 1, 3.

IIII. Syst. Ascl. quartum:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. ascl. min. et pherecrateo et glyconeo. I, 5, 14, 21, 23. III, 7, 13. IIII, 13.

V. Syst. Asclep. quintum:

⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. ascl. maiore. I, 11, 18. IIII, 10.

IV. Systema Sapphicum prius:

⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. sapphico minore et adonio. I, 2, 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38. II, 2, 4, 6, 8, 10, 16. III, 8, 11, 14, 18, 20, 22, 27. IIII, 2, 6, 11. c. saec. — Cet. cf. proleg. ad Lib. IV.

VII. Syst. Sapph. alterum:

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. aristophanio et sapph. maiore. I, 8.

VIII. Systema Alcaicum:

⏓ ⏑ ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏓ ⏑ ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏓ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. alcaicis hendecasyllabo et enneasyllabo et decasyllabo. Hoc frequentissime omnium usus est Hor., ut puta I, 9, 16, 17, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 37. II, 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20. III, 1—6, 17, 21, 23, 26, 29. IIII, 4, 9, 14, 15. Cet. cf. proleg. ad Lib. IV.

VIIII. Systema Hipponacteum:

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏒ ⏑ ⏑ ⏑ ⏒ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏒ ⏑ ⏑ ⏑ ⏒ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Constat dimetro trochaico catal. et iambico trimetro catal. II, 18. Cet. cf. prol. ad II, 18, 34.

X. Systema ionicum:

⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – | ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – |
⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – | ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – |
⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – | ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – |
⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – | ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – – |
⏑ ⏑ – –

Constant singuli versus denis ionicis a minori.

Notandum quod unum hoc systema ap. Hor. continua decurrit synaphia. III, 12.

XI. Systema Alcmanium:

a) lyricorum

– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏔ – ⏑
– ⏒ – ⏓ – ⏔ – ⏑
– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏓ – ⏓ – ⏑ – ⏑

b) iambicorum

– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏓ – ⏓ – ⏑ – ⏑

Constat v. heroico et Alcmanio. c. I, 7, 28; ep. 12.

XII. Systema Archilochium primum:

– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ –
– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏑ ⏑ – ⏑
– ⏑ – ⏑ –

Const. v. her. et trimetro dactylico catal. IIII, 7.

XIII. Syst. Archil. secundum:

– ⏓ – ⏓ – | ⏓ – ⏓ – ⏔ – ⏑
⏒ – ⏑ – ⏒ – ⏑ – | – ⏑ – ⏑ ⏑ –

Const. v. heroico et iambelegico. ep. 13.

XIIII. Syst. Archil. tertium:

⏒ – ⏑ – ⏒ | – ⏑ – (⏔) – ⏑ –
– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – | ⏒ – ⏑ – ⏓ – ⏑ –

Const. trimetro iambico et v. elegiambico. ep. 11.

XV. Syst. Archil. quartum:

⏑ – ⏑ – ⏑ | – ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
⏑ – ⏑ – ⏑ | – ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. Archilochio maiore et trimetro iambico lectico. I, 4.

XVI. Systema pythiambicum prius:

⏑ – ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑

Hoc a pythio id est heroico et iambic. v. nomen Constat hex. dact. et dim. iambico. ep. 14, 15. C proleg. ad c. II, 18, 34.

XVII. Syst. pyth. alterum:

⏑ – ⏑ – ⏑ | – ⏑ – ⏑ (–) ⏑ ⏑
⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. v. heroico et trimetro puro. ep. XVI.

XVIII. Systema iambicum:

(⏑) ´ ´ ´ ´ (⏑)
– ⏑ ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑

Const. trim. iamb. et dimetro. ep. 1—10. Cet. cf. p ad. c. II, 18, 34.

Q. HORATI FLACCI
CARMINVM
LIBER PRIMVS.

I.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat metaque fervidis

Evitata rotis palmaque nobilis; 5
Terrarum dominos evehit ad deos
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus,

Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis. 10
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis condicionibus

Numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum 15
Mercator metuens otium et oppidi

Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die 20

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra iuvant et lituo tubae
Permixtus sonitus bellaque matribus

25 Detestata. Manet sub Iove frigido
Venator tenerae coniugis inmemor,
Seu visast catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.

Me doctarum hederae praemia frontium
30 Dis miscent superis, me gelidum nemus
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo, si neque tibias

Euterpe cohibet nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
35 Quodsi me lyricis vatibus inseris,
Sublimi feriam sidera vertice.

II.

Iam satis terris nivis atque dirae
Grandinis misit Pater et rubente
Dextera sacras iaculatus arces
Terruit urbem,

5 Terruit gentes, grave ne rediret
Saeculum Pyrrhae nova monstra questae,
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere montes,

[Piscium et summa genus haesit ulmo.
10 Nota quae sedes fuerat columbis,
Et superiecto pavidae natarunt
Aequore dammae.]

Vidimus flavum Tiberim retortis
Litore Etrusco violenter undis
15 Ire deiectum monumenta regis
Templaque Vestae,

Iliae dum se nimium querenti
Iactat ultorem, vagus et sinistra
Labitur ripa Iove non probante u-
xorius amnis. 20

Audiet cives †acuisse ferrum,
Quo graves Persae melius perirent,
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuventus.

Quem vocet divum populus ruentis 25
Imperi rebus? Prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Iuppiter? Tandem venias, precamur, 30
Nube candentes umeros amictus,
Augur Apollo;

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat et Cupido;
Sive neglectum genus et nepotes 35
Respicis, auctor,

Heu nimis longo satiate ludo,
Quem iuvat clamor galeaeque leves
Acer et Marsi peditis cruentum
Voltus in hostem. 40

Sive mutata iuvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor:

Serus in caelum redeas, diuque 45
Laetus intersis populo Quirini,
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocior aura

Tollat; hic magnos potius triumphos,
50 Hic ames dici pater atque princeps,
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, †Caesar.

III.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater
Obstrictis aliis praeter Iapyga,

5 Navis, quae tibi creditum
Debes Vergilium finibus Atticis.
Reddas incolumem, precor,
Et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex
10 Circa pectus erat, qui fragilem truci
Conmisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum

Decertantem Aquilonibus
Nec tristes Hyadas nec rabiem Noti,
15 Quo non arbiter Hadriae
Maior, tollere seu ponere volt freta.

Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turbidum et
20 Infames scopulos, Acroceraunia?

Nequiquam deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen inpiae
Non tangenda rates transiliunt vada

Audax omnia perpeti 25
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.

Post ignem aetheria domo
Subductum macies et nova febrium 30
Terris incubuit cohors,
†Semotique prius tarda necessitas

Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aera
Pinnis non homini datis; 35
Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Nil mortalibus arduist;
Caelum ipsum petimus stultitia, neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iovem ponere fulmina. 40

IIII.

Solvitur acris hiemps grata vice veris et Favoni,
Trahuntque siccas machinae carinas,
Ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.

Iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna, 5
Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Volcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto
Aut flore, terrae quem ferunt solutae; 10
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna sive malit haedo.

Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sesti,
15 Vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam.
Iam te premet nox fabulaeque Manes

Et domus exilis Plutonia; quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
20 Nunc omnis et mox virgines †tepebunt.

V.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urguet odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,

5 Simplex munditiis? Heu quotiens fidem
Mutatosque deos flebit et aspera
Nigris aequora ventis
Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea,
10 Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius aurae
Fallacis. Miseri, quibus

Intemptata nites. Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
15 Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

VI.

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor, Maeonii carminis †aliti,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
  Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem 5
Pelidae stomachum cedere nescii
Nec cursus duplicis per mare Ulixei
  Nec saevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia, dum pudor
Inbellisque lyrae Musa potens vetat 10
Laudes egregii Caesaris et tuas
  Culpa deterere ingeni.

[Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit aut pulvere Troico
Nigrum Merionen aut ope Palladis 15
  Tydiden superis parem?]

Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in iuvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
  Non praeter solitum leves. 20

VII.

ıudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
Aut Epheson bimarisve Corinthi
ɔenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
Insignes aut Thessala Tempe.

ınt quibus unum opus est, intactae Palladis urbem 5
Carmine perpetuo celebrare †et
ıdique decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Iunonis honore

Aptum dicet equis Argos ditesque Mycenas.
10 Me nec tam patiens Lacedaemon
Nec tam Larisae percussit campus opimae,
Quam domus Albuneae resonantis

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
Mobilibus pomaria rivis.
15 Albus ut obscuro deterget nubila caelo
Saepe Notus neque parturit imbres

Perpetuo, sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
20 Castra tenent seu densa tenebit

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes adfatus amicos:

25 'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, o socii comitesque!
Nil desperandum Teucro duce et auspice †Teucro
Certus enim promisit Apollo

Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
30 O fortes peioraque passi
Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas;
Cras ingens iterabimus aequor.'

VIII.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis?

Cur neque militares 5
  Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
  Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum

Sanguine viperino
  Cautius vitat, neque iam livida gestat armis 10
Bracchia, saepe disco,
  Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinae
  Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
Funera, ne virilis 15
  Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

VIIII.

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
  Silvae laborantes, geluque
    Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco 5
Large reponens atque benignius
  Deprome quadrimum Sabina,
    O Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera, qui simul
Stravere ventos aequore fervido 10
  Deproeliantes, nec cupressi
    Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere et
Quem Fors dierum cumque dabit, lucro
  Adpone nec dulces amores 15
    Sperne, puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus et areae
Lenesque sub noctem susurri
20 Conposita repetantur hora,

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo
Pignusque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

X.

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus et decorae
More palaestrae,

5 Te canam, magni Iovis et deorum
Nuntium curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit, iocoso
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
10 Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto
15 Thessalosque ignes et iniqua Troiae
Castra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus virgaque levem coherces
Aurea turbam, superis deorum
20 Gratus et imis.

XI.

ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
em di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
nptaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati,
: plures hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,

ıe nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
rhenum. Sapias, vina liques, et spatio brevi
:m longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
as: carpe diem, quam minimum credula postero.

XII.

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum? Cuius recinet iocosa
  Nomen imago

Aut in umbrosis Heliconis oris 5
Aut super Pindo gelidove in Haemo?
Vnde vocalem temere insecutae
  Orphea silvae,

[Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos, 10
Blandum et auritas fidibus canoris
  Ducere quercus.]

Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare et terras variisque mundum 15
  Temperat horis?

Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut secundum.
Proximos illi tamen occupavit
  Pallas honores, 20

Proeliis audax; neque te silebo,
Liber, et saevis inimica virgo
Beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

25 Dicam et Alciden puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
30 Concidunt venti fugiuntque nubes,
Et minax, †cum sic voluere, ponto
Vnda recumbit.

Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
35 Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

[Regulum et Scauros animaeque magnae
Prodigum Paulum superante Poeno
Gratus insigni referam camena
40 Fabriciumque.

Hunc et incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit et Camillum
Saeva paupertas et avitus arto
Cum lare fundus.]

45 Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcellis; micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanae pater atque custos,
50 Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit iusto domitos triumpho,
Sive subiectos Orientis orae 55
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis. 60

XIII.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, lactea Telephi
Laudas bracchia, vae, meum
Fervens difficili bile tumet iecur.

Tum nec mens mihi nec color 5
Certa sede manet, umor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Vror, seu tibi candidos
Turparunt umeros inmodicae mero 10
Rixae, sive puer furens
Inpressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,
Speres perpetuum dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus 15
Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter et amplius,
Quos inrupta tenet copula nec malis
Divolsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die. 20

XIIII.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus. O quid agis? Fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus

Et malus celeri saucius Africo
Antemnaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,

Iactes et genus et nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

XV.

Pastor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. 'Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae 10
Genti! Iam galeam Pallas et aegida
Currusque et rabiem parat.

Nequiquam Veneris praesidio ferox
Pectes caesariem grataque feminis
Inbelli cithara carmina †divides; 15
Nequiquam thalamo graves

Hastas et calami spicula Cnosii
Vitabis strepitumque et celerem sequi
Aiacem: tamen, heu serus! adulteros
Crines pulvere collines. 20

Non Laertiaden, exitium tuae
Genti, non Pylium Nestora respicis?
Vrguent inpavidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus, sciens

Pugnae, sive opus est imperitare equis, 25
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. Ecce furit, te reperire atrox,
Tydides melior patre,

Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis inmemor, 30
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achillei;
Post certas hiemes uret Achaicus 35
Ignis Pergameas domos.'

XVI.

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis, sive flamma
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Si geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae, quas neque Noricus
Deterret ensis nec mare naufragum
Nec saevus ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam et insani leonis
Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent
Funditus inprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.
Conpesce mentem: me quoque pectoris
Temptavit in dulci iuventa
Fervor et in celeres iambos

Misit furentem; nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis animumque reddas.

XVII.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus et igneam
Defendit aestatem capellis
Vsque meis pluviosque ventos.

Inpune totum per nemus arbutos 5
Quaerunt latentes et thyma deviae
Olentis uxores mariti,
Nec virides metuunt colubras

Nec martiales Haediliae lupos,
Vtcumque dulci, Tyndari, fistula 10
Valles et Vsticae cubantis
Levia personuere saxa.

Di me tuentur, dis pietas mea
Et Musa cordist. Hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno 15
Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle Caniculae
Vitabis aestus, et fide Teia
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen; 20

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra, nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia, nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari 25
Incontinentes iniciat manus
Et scindat haerentem coronam
Crinibus inmeritamque vestem.

XVIII.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis et moenia Catili;
Siccis omnia nam dura deus proposuit neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

5 Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
Ac nequis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
10 Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus Amor sui
15 Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

XVIIII.

Mater saeva Cupidinum
Thebanaeque iubet me Semeles puer
Et lasciva Licentia
Finitis animum reddere amoribus.

5 Vrit me Glycerae nitor,
Splendentis Pario marmore purius;
Vrit grata protervitas
Et voltus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus
10 Cyprum deseruit, nec patitur Scythas
Aut versis animosum equis
Parthum dicere, nec quae nihil attinet.

Hic vivum mihi caespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite turaque
Bimi cum patera meri: 15.
Mactata veniet lenior hostia.

XX.

†Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,

Clare Maecenas eques, ut paterni 5
Fluminis ripae simul et iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Caecubum et prelo domitam Caleno
Tu †bibes uvam: mea nec Falernae 10
†Temperant vites neque Formiani
Pocula colles.

XXI.

Dianam tenerae dicite virgines,
Intonsum, pueri, dicite Cynthium
Latonamque supremo
Dilectam penitus Iovi.

Vos laetam fluviis et nemorum coma, 5
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis aut viridis Cragi;

Vos Tempe totidem tollite laudibus
10 Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque †umerum lyra.

Haec bellum lacrimosum, hic miseram famem
Pestemque a populo et principe Caesare in
15 Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

XXII.

Integer vitae scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

5 Sive per Syrtes iter aestuosas
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
10 Dum meam canto Lalagen et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem;

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
15 Nec Iubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
20 Iuppiter urguet;

Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

XXIII.

Vitas hinuleo me similis, Chloe,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem non sine vano
Aurarum et siluae metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit 5
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te tigris ut aspera
Gaetulusve leo frangere persequor: 10
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

XXIIII.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor 5
Vrguet? Cui Pudor et Iustitia et soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit,
10 Nulli flebilior quam tibi, Vergili.
Tu frustra pius heu non ita creditum
Poscis Quintilium deos.

Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
15 Num vanae redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro conpulerit Mercurius gregi?
Durum: sed levius fit patientia,
20 Quidquid corrigerest nefas.

XXV.

Parcius iunctas quatiunt fenestras
Iactibus crebris iuvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt, amatque
Ianua limen,

5 Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus iam:
'Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?'

Invicem moechos anus arrogantes
10 Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento,

Cum tibi flagrans amor et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
15 Saeviet circa iecur ulcerosum,
Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto,
Aridas frondes Hiemis sodali
Dedicet Euro. 20

XXVI.

Musis amicus tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quod Tiridaten terreat, unice 5
Securus. O quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte, meo Lamiae coronam,

Piplei dulcis. Nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus novis, 10
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

XXVII.

Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracumst: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino et lucernis Medus acinaces 5
Immane quantum discrepat: inpium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Voltis severi me quoque sumere
10 Partem Falerni? Dicat Opuntiae
Frater Megyllae, quo beatus
Volnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? Non alia bibam
Mercede. Quae te cumque domat Venus,
15 Non erubescendis adurit
Ignibus ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. A miser,
Quanta laboras in Charybdi,
20 Digne puer meliore flamma!

Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix inligatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

XXVIII.

Te maris et terrae numeroque carentis harenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodest

5 Aetherias temptasse domos animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras

Et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
10 Tartara Panthoiden iterum Orco
Demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
Tempora testatus nihil ultra

Nervos atque cutem morti concesserat atrae,
  Iudice te non sordidus auctor
Naturae verique. Sed omnes una manet nox, 15
  Et calcanda semel via leti.

Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
  Exitiost avidum mare nautis;
Mixta senum ac iuvenum densentur funera, nullum
  Saeva caput Proserpina fugit. 20

Me quoque devexi rabidus comes Orionis
  Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus harenae
  Ossibus et capiti †inhumato

Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus 25
  Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae te sospite, multaque merces,
  Vnde potest, tibi defluat aequo

Ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
  Neglegis inmeritis nocituram 30
Postmodo te natis fraudem conmittere? Fors et
  Debita iura vicesque superbae

Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
  Teque piacula nulla resolvent.
Quamquam festinas, non est mora longa; licebit 35
  Iniecto ter pulvere curras.

XXVIIII.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis et acrem militiam paras
  Non ante devictis Sabaeae
    Regibus, horribilique Medo

5 Nectis catenas. Quae tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas
10 Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus et Tiberim reverti,

Cum tu coemptos undique nobilis
Libros Panaeti, Socraticam et domum
15 Mutare loricis Hiberis,
Pollicitus meliora, tendis?

XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron et vocantis
Ture te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.

5 Fervidus tecum puer et solutis
Gratiae zonis properentque Nymphae
Et parum comis sine te Iuventas
Mercuriusque.

XXXI.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? Quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? Non opimae
Sardiniae segetes feraces,

Non aestuosae †grata Calabriae 5
Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.

Premant Calenam falce quibus dedit
Fortuna vitem, dives et aureis 10
Mercator exsiccet culillis
Vina †Syra reparata merce,

Dis carus ipsis, quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Inpunē. Me pascunt olivae, 15
Me cichorea levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones ac precor integra
Cum mente, nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem. 20

XXXII.

Poscimur. Siquid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi, 5
Qui ferox bello tamen inter arma,
Sive iactatam religarat udo
Litore navim,

Liberum et Musas Veneremque et illi
Semper haerentem puerum canebat, 10
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Iovis, o laborum
15 Dulce lenimen medicumque, salve
Rite vocanti!

XXXIII.

Albi, ne doleas plus nimio memor
Inmitis Glycerae neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

5 Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed prius Apulis
Iungentur capreae lupis,

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
10 Sic visum Veneri, cui placet inpares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Saevo mittere cum ioco.

Ipsum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
15 Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros sinus.

XXXIIII.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare atque iterare cursus

Cogor relictos: namque Diespiter, 5
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum;

Quo bruta tellus et vaga flumina,
Quo Styx et invisi horrida Taenari 10
Sedes Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

Mutare et insignem attenuat deus,
Obscura promens; hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto 15
Sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV.

O diva, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus vel superbos
Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece 5
Ruris colonus, te dominam aequoris,
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae
Vrbesque gentesque et Latium ferox 10
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni,

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma 15
Concitet imperiumque frangat.

Te semper antit serva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans ahena, nec severus
20 Vncus abest liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno, †nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

25 At volgus infidum et meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.

Serves iturum Caesarem in ultimos
30 Orbis Britannos et iuvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus Oceanoque rubro.

Eheu, cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
35 Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum iuventus

Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
40 Massagetas Arabasque ferrum!

XXXVI.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli sanguine debito
Custodes Numidae deos,
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima

Caris multa sodalibus, 5
Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiae, memor
Actae non alio rege puertiae

Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota, 10
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum,

Neu desint epulis rosae 15
Neu vivax apium neu breve lilium; 16
Nec multi Damalis meri 13
Bassum threicia vincat amystide. 14

Omnes in Damalin putres
Deponent oculos, nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior. 20

XXXVII.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erat dapibus, sodales.

Anthac nefas depromere Caecubum 5
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet inpotens 10
Sperare fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem

Vix una sospes navis ab ignibus,
Mentemque †lymphatam Mareotico
15 Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem

Remis adurguens, accipiter velut
Molles columbas aut leporem citus
Venator in campis nivalis
20 Haemoniae, daret ut catenis

Fatale monstrum. Quae generosius
Perire quaerens nec muliebriter
Expavit ensem nec latentes
Classe cita †reparavit oras.

25 Ausa et iacentem visere regiam
Voltu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore conbiberet venenum,

Deliberata morte ferocior;
30 Saevis Liburnis scilicet invidens
Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

XXXVIII.

Persicos odi, puer, adparatus,
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

5 Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus neque me sub arta
Vite bibentem.

CARMINVM

LIBER ALTER.

I.

Motum ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
  Ludumque Fortunae gravesque
    Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus, 5
Periculosae plenum opus aleae,
  Tractas et incedis per ignes
    Suppositos cineri doloso.

Paulum severae Musa tragoediae
Desit theatris: mox ubi publicas 10
  Res ordinaris, grande munus
    Cecropio repetes coturno,

Insigne maestis praesidium reis
Et consulenti, Pollio, curiae,
  Cui laurus aeternos honores 15
    Delmatico peperit triumpho.

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, iam litui strepunt,
  Iam fulgor armorum fugaces
    Terret equos equitumque voltus. 20

Audire magnos iam videor duces,
Non indecoro pulvere sordidos,
  Et cuncta terrarum subacta
    Praeter atrocem animum Catonis.

25 Iuno et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat inpotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthae.

Quis non Latino sanguine pinguior
30 Campus sepulcris inpia proelia
Testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?

Qui gurges aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
35 Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis, Musa, procax iocis
Ceae retractes munia neniae,
Mecum Dionaeo sub antro
40 Quaere modos leviore plectro.

II.

Nullus argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

5 Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pinna metuente solvi
Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
10 Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellis, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phrahaten
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus, regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo inretorto
Spectat acervos.

III.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli,

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
Vmbram hospitalem consociare amant
Ramis? Quid obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium breves
Flores amoenae ferre iube rosae,
Dum res et aetas et sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coemptis saltibus et domo
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes, et exstructis in altum
Divitiis potietur heres,

Divesne, prisco et natus ab Inacho
Nil interest an pauper et infima
De gente sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius
Sors exitura et nos in aeternum
Exsilium inpositura cymbae.

IIII.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu. Prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem;

Movit Aiacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmessae;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore et ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.

Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Maeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
  Matre pudenda. 20

Bracchia et voltum teretesque suras
Integer laudo; fuge suspicari,
Cuius octavum trepidavit aetas
  Claudere lustrum.

V.

Nondum subacta ferre iugum valet
Cervice, nondum munia conparis
  Aequare nec tauri ruentis
    In venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae 5
Campos iuvencae, nunc fluviis gravem
  Solantis aestum, nunc in udo
    Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
Inmitis uvae: iam tibi lividos 10
  Distinguet autumnus racemos
    Purpureo varios colore.

Iam te sequetur (currit enim ferox
Aetas, et illi, quod tibi demserit,
  Adponet annus), iam proterva 15
    Fronte petet Lalage maritum,

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris, albo sic umero nitens,
  Vt pura nocturno renidet
    Luna mari Cnidiusve Gyges, 20

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum solutis
Crinibus ambiguoque voltu.

VI.

Septimi, Gades aditure mecum et
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Aestuat unda,

5 Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque.

Vnde si Parcae prohibent iniquae,
10 Dulce pellitis ovibus Galaesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
15 Mella decedunt viridique certat
Baca Venafro;

Ver ubi longum tepidasque praebet
Iuppiter brumas, et amictus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
20 Invidet uvis.

Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces; ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.

VII.

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,
  Quis te redonavit Quiritem
    Dis patriis Italoque caelo,

Pompei, meorum prime sodalium, 5
Cum quo morantem saepe diem mero
  Fregi, coronatus nitentes
    Malobathro Syrio capillos?

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi relicta non bene parmula, 10
  Cum fracta virtus et minaces
    Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aere;
  Te rursus in bellum resorbens 15
    Vnda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Iovi dapem,
Longaque fessum militia latus
  Depone sub lauru mea nec
    Parce cadis tibi destinatis. 20

Oblivioso levia Massico
Ciboria exple, funde capacibus
  Vnguenta de conchis. Quis udo
    Deproperare apio coronas

Curatve myrto? Quem Venus arbitrum 25
Dicet bibendi? Non ego sanius
  Bacchabor Edonis: recepto
    Dulce mihi furerest amico.

VIII.

Vlla si iuris tibi peierati
Poena, †Barine, nocuisset umquam,
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,

Crederem. Sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo iuvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere et toto taciturna noctis
Signa cum caelo gelidaque divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Adde quod †pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova, nec priores
Inpiae tectum dominae relinquunt,
Saepe minati.

Te suis matres metuunt iuvencis,
Te senes parci miseraeque, nuper
Virgines, nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

VIIII.

Non semper imbres nubibus †hispidos
Manant in agros aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Vsque, nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners 5
Menses per omnes, aut aquilonibus
Querqueta Gargani laborant
Et foliis viduantur orni:

Tu semper urgues flebilibus modis
Mysten ademptum, nec tibi vespero 10
Surgente decedunt amores
Nec rapidum fugiente solem.

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos, nec inpubem parentes 15
Troilon aut Phrygiae sorores

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querellarum, et potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Caesaris, et rigidum Niphaten 20

Medumque flumen gentibus additum
Victis minores volvere vertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

X.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urguendo neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem 5
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
10 Pinus et celsae graviore casu
Decidunt turres feriuntque summos
Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
15 Pectus. Informes hiemes reducit
Iuppiter, idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam neque semper arcum
20 Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis adpare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

XI.

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Hadria
Divisus obiecto, remittas
Quaerere, nec trepides in usum

5 Poscentis aevi pauca: fugit retro
Levis iuventas et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honor
10 Vernis, neque uno luna rubens nitet
Voltu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano vel hac
Pinu iacentes sic temere et rosa
†Canos odorati capillos, 15
Dum licet, Assyrioque nardo

Potamus uncti? Dissipat Euhius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha? 20

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomptam Lacaenae
More comam religata nodo!

XII.

Nolis longa ferae bella Numantiae
Nec dirum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,

Nec saevos Lapithas et nimium mero 5
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris iuvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris, 10
Maecenas, melius ductaque per vias
Regum colla minacium.

Me dulces dominae Musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos et bene mutuis 15
Fidum pectus amoribus;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare ioco nec dare bracchia
Ludentem nitidis virginibus sacro
20 Dianae celebris die.

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae?
Plenas aut Arabum domos,

25 Cum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet?

XIII.

†Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem opprobriumque pagi;

5 Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis; ille venena Colcha

Et quidquid usquam concipitur nefas
10 Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput inmerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis
Cautumst in horas: navita Bosphorum
15 Thynus perhorrescit neque ultra
Caeca timetve aliunde fata,

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
Robur; sed inprovisa leti
Vis rapuit rapietque gentes. 20

Quam paene furvae regna Proserpinae
Et iudicantem vidimus Aeacum
Sedesque discretas piorum et
Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus 25
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.

Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur umbrae dicere; sed magis 30
Pugnas et exactos tyrannos
Densum umeris bibit aure volgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
Aures, et intorti capillis 35
Eumenidum recreantur angues?

Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur sono,
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas. 40

XIIII.

Eheu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis et instanti senectae
Adferet indomitaeque morti;

5 Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

Conpescit unda, scilicet omnibus,
10 Quicumque terrae munere vescimur.
Enaviganda, sive reges
Sive inopes erimus coloni.

Frustra cruento marte carebimus
Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
15 Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus austrum:

Visendus ater, flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
Infame damnatusque longi
20 Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus et domus et placens
Vxor, neque harum, quas colis, arborum
Te praeter invisas cupressos
Vlla brevem dominum sequetur.

25 Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus et mero
Tinguet pavimentum superbo,
Pontificum potiore cenis.

XV.

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent, undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs

Evincet ulmos; tum violaria et
Myrtus et omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priorem.

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,

Nec fortuitum spernere caespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes et deorum
Templa novo decorare saxo.

XVI.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit lunam neque certa fulgent
Sidera nautis;

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis neque purpura venale neque auro.

Non enim gazae neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum
15 Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

Quid brevi fortes iaculamur aevo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriae quis exsul
20 Se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis et agente nimbos
Ocior Euro.

25 Laetus in praesens animus quod ultrast
Oderit curare et amara lento
Temperet risu; nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
30 Longa Tithonum minuit senectus;
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
35 Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctae

Vestiunt lanae; mihi parva rura et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
40 Spernere volgus.

XVII.

Cur me querellis exanimas tuis?
Nec dis amicumst nec mihi te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

A, te meae si partem animae rapit 5
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aeque nec superstes
Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus, 10
Vtcumque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae
Nec, si resurgat, centimanus Gyas
Divellet umquam: sic potenti 15
Iustitiae placitumque Parcis.

Seu Libra seu me Scorpios adspicit
Formidolosus pars violentior
Natalis horae seu tyrannus
Hesperiae Capricornus undae, 20

Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Iovis inpio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit volucrisque Fati

Tardavit alas, cum populus frequens 25
Laetum theatris ter crepuit sonum;
Me truncus inlapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
30 Custos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam memento;
Nos humilem feriemus agnam.

XVIII

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas

5 Africa, neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi,
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.

At fides et ingeni
10 Benigna venast, pauperemque dives
Me petit: nihil supra
Deos lacesso nec potentem amicum

Largiora flagito,
Satis beatus †unicis Sabinis.
15 Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire lunae.

Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus et sepulcri
Inmemor struis domos,
20 Marisque Bais obstrepentis urgues

Submovere litora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod usque proximos
Revellis agri terminos et ultra

Limites clientium 25
Salis avarus? Pellitur paternos
In sinu ferens deos
Et uxor et vir sordidosque natos.

Nulla certior tamen
Rapacis orci fine destinata 30
Aula divitem manet
Erum. Quid ultra tendis? Aequa tellus

Pauperi recluditur
Regumque pueris, nec satelles Orci
Callidum Promethea 35
Revexit auro captus. Hic superbum

Tantalum atque Tantali
Genus cohercet, hic levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non vocatus audit. 40

XVIIII.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite, posteri,
Nymphasque discentes et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Euhoe, recenti mens trepidat metu, 5
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. Euhoe, parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrso.

Fas pervicaces est mihi Thyiadas
Vinique fontem lactis et uberes 10
Cantare rivos atque truncis
Lapsa cavis iterare mella;

Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem tectaque Penthei
15 Disiecta non leni ruina
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
Tu separatis uvidus in iugis
Nodo coherces viperino
20 Bistonidum sine fraude crines.

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet inpia,
Rhoetum retorsisti leonis
Vnguibus horribilique mala;

25 Quamquam choreis aptior et iocis
Ludoque dictus non sat idoneus
Pugnae ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
30 Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

XX.

Non usitata nec tenui ferar
Pinna biformis per liquidum aethera
Vates, neque in terris morabor
Longius invidiaque maior

5 Vrbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, †quem vocas,
Dilecte Maecenas, obibo
Nec Stygia cohibebor unda.

[Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles, et album mutor in alitem 10
Superne, nascunturque leves
Per digitos umerosque plumae.]

Iam Daedaleo tutior Icaro
Visam gementis litora Bosphori
Syrtesque Gaetulas canorus 15
Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus et, qui dissimulat metum
Marsae cohortis, Dacus et ultimi
Noscent Geloni, me †peritus
Discet Hiber Rhodanique potor. 20

Absint inani funere neniae
Luctusque turpes et querimoniae;
Conpesce clamorem ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

CARMINVM

LIBER TERTIVS.

I.

Odi profanum volgus et arceo.
Favete linguis; carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.

5 Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperiumst Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latius ordinet
10 Arbusta sulcis, hic generosior
Descendat in campum petitor,
Moribus hic meliorque fama

Contendat, illi turba clientium
Sit maior. Aequa lege Necessitas
15 Sortitur insignes et imos;
Omnè capax movet urna nomen.

Destrictus ensis cui super inpia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
20 Non avium citharaeque cantus

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit umbrosamque ripam,
Non zephyris agitata tempe.

Desiderantem quod satis est neque 25
Tumultuosum sollicitat mare
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus aut orientis Haedi,

Non verberatae grandine vineae
Fundusque mendax, arbore nunc aquas 30
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

[Contracta pisces aequora sentiunt
Iactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor 35
Cum famulis dominusque terrae

Fastidiosus. Sed Timor et Minae
Scandunt eodem, quo dominus, neque
Decedit aerata triremi et
Post equitem sedet atra Cura.] 40

Quodsi dolentem nec Phrygius lapis
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus nec Falerna
Vitis Achaemeniumque costum:

Cur invidendis postibus et novo 45
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

II.

Angustam amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta,

5 Vitamque sub divo et trepidis agat
In rebus. Illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens et adulta virgo

Suspiret: 'eheu, ne rudis agminum
10 Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.'

Dulce et decorumst pro patria mori.
Mors et fugacem persequitur virum,
15 Nec parcit inbellis iuventae
Poplitibus timidoque tergo.

Virtus, repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
20 Arbitrio popularis aurae.

Virtus, recludens inmeritis mori
Caelum, negata temptat iter via,
Coetusque volgares et udam
Spernit humum fugiente pinna.

25 Est et fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Volgarit arcanae, sub isdem
Sit trabibus fragilemque mecum

Solvat phaselon; saepe Diespiter
30 Neglectus incesto addidit integrum,
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

III.

Iustum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava iubentium,
  Non voltus instantis tyranni
    Mente quatit solida neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriae, 5
Nec fulminantis magna manus Iovis;
  Si fractus inlabatur orbis,
    Inpavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
Enisus arces attigit igneas, 10
  Quos inter Augustus recumbens
    Purpureo bibet ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili iugum
  Collo trahentes; hac Quirinus 15
    Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus
Iunone divis: 'Ilion, Ilion
  Fatalis incestusque iudex
    Et mulier peregrina vertit 20

In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
  Castaeque damnatum Minervae
    Cum populo et duce fraudulento.

Iam nec Lacaenae splendet adulterae 25
Famosus hospes nec Priami domus
  Periura pugnaces Achivos
    Hectoreis opibus refringit,

Nostrisque ductum seditionibus
30 Bellum resedit. Protinus et graves
Iras et invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo; illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
35 Sucos et adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviet Ilion
Romamque pontus, qualibet exsules
In parte regnanto beati;
40 †Dum Priami Paridisque busto

Insultet armentum et catulos ferae
Celent inultae, stet Capitolium
Fulgens triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.

45 Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua modicus liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus,

Aurum inrepertum et sic melius situm,
50 Cum terra celat, spernere fortior
Quam cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra.

Quicumque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens,
55 Qua parte debacchantur ignes,
Qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii
Rebusque fidentes avitae
60 Tecta velint reparare Troiae.

Troiae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur
  Ducente victrices catervas
    Coniuge me Iovis et sorore.

Ter si resurgat murus aheneus 65
Auctore Phoebo, ter pereat meis
  Excisus Argivis, ter uxor
    Capta virum puerosque ploret.'

Non hoc iocosae conveniet lyrae:
Quo, Musa, tendis? Desine pervicax 70
  Referre sermones deorum et
    Magna modis tenuare parvis.

IIII.

Descende caelo et dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
  Seu voce nunc mavis acuta
    Seu fidibus citharaque Phoebi.

Auditis, an me ludit amabilis 5
Insania? Audire et videor pios
  Errare per lucos, amoenae
    Quos et aquae subeunt et aurae.

Me fabulosae Volture in Apulo
Altricis extra limen †Apuliae 10
  Ludo fatigatumque somno
    Fronde nova puerum palumbes

Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsae nidum Acherontiae
  Saltusque Bantinos et arvum 15
    Pingue tenent humilis Forenti,

Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis, ut premerer sacra
Lauroque conlataque myrto,
20 Non sine dis animosus infans.

Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
Praeneste seu Tibur supinum
Seu liquidae placuere Baiae.

25 Vestris amicum fontibus et choris
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.

Vtcumque mecum vos eritis, libens
30 Insanientem navita Bosphorum
Temptabo et urentes harenas
Litoris Assyrii viator;

Visam Britannos hospitibus feros
Et laetum equino sanguine Concanum,
35 Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inviolatus amnem

Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quaerentem labores,
40 Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis et dato
Gaudetis, almae. Scimus, ut inpios
Titanas immanemque turbam
Fulmine sustulerit caduco,

45 Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum et umbras regnaque tristia,
Divosque mortalesque turmas
Imperio regit unus aequo.

Magnum illà terrorem intulerat Iovi
Fidens iuventus horrida bracchiis 50
Fratresque tendentes opaco
Pelion inposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhoetus evolsisque truncis 55
Enceladus iaculator audax

Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? Hinc avidus stetit
Volcanus, hinc matrona Iuno et
Numquam umeris positurus arcum, 60

Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet
Dumeta natalemque silvam,
Delius et Patareus Apollo.

Vis consili expers mole ruit sua: 65
Vim temperatam di quoque provehunt
In maius; idem odere vires
Omne nefas animo moventes.

[Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum, notus et integrae 70
Temptator Orion Dianae,
Virginea domitus sagitta.]

Iniecta monstris Terra dolet suis
Maeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum; nec peredit 75
Inpositam celer ignis Aetnam,

Incontinentis nec Tityi iecur
Reliquit ales, nequitiae additus
Custos; amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae. 80

V.

Caelo tonantem credidimus Iovem
Regnare; praesens divus habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.

5 Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vixit et hostium,
Pro curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege Medo Marsus et Apulus,
10 Anciliorum et nominis et togae
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Iove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis condicionibus
15 Foedis et exemplo trahenti
Perniciem veniens in aevum,

Si non perires inmiserabilis,
Captiva pubes. 'Signa ego Punicis
Adfixa delubris et arma
20 Militibus sine caede' dixit

'Derepta vidi, vidi ego civium
Retorta tergo bracchia libero
Portasque non clausas et arva
Marte coli populata nostro.

25 Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. Flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco,

Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus. 30
  Si pugnat extricata densis
    Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus,
Et marte Poenos proteret altero,
  Qui lora restrictis lacertis 35
    Sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret anxius,
Pacem duello miscuit. O pudor!
  O magna Carthago, probrosis
    Altior Italiae ruinis!' 40

Fertur pudicae coniugis osculum
Parvosque natos ut capitis minor
  Ab se removisse et virilem
    Torvus humi posuisse voltum,

Donec labantes consilio patres 45
Firmaret auctor numquam alias dato,
  Interque maerentes amicos
    Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat, quae sibi barbarus
Tortor pararet. Non aliter tamen 50
  Dimovit obstantes propinquos
    Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia
Diiudicata lite relinqueret,
  Tendens Venafranos in agros 55
    Aut Lacedaemonium Tarentum.

VI.

Delicta maiorum inmeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Aedesque labentes deorum et
Foeda nigro simulacra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

Iam bis Monaeses et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros et adiecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.

Paene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus et Aethiops,
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

Fecunda culpae saecula nuptias
Primum inquinavere et genus et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
Acerba virgo et fingitur artibus
Iam nunc et incestos amores
De tenero meditatur ungui.

Mox iuniores quaerit adulteros
Inter mariti vina, neque eligit,
Cui donet inpermissa raptim
Gaudia luminibus remotis,

Sed iussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor 30
Seu navis Hispanae magister,
Dedecorum pretiosus emptor.

Non his iuventus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico
Pyrrhumque et ingentem cecidit 35
Antiochum Hannibalemque dirum;

Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glaebas et severae
Matris ad arbitrium recisos 40

Portare fustes, Sol ubi montium
Mutaret umbras et iuga demeret
Bobus fatigatis amicum
Tempus agens abeunte curru.

Damnosa quid non inminuit dies? 45
Aetas parentum, peior avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

VII.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii
Thyna merce beatum,
Constantis iuvenem fide,

Gygen? Ille Notis actus ad Oricum 5
Post insana Caprae sidera frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrimis agit.

Atqui sollicitae nuntius hospitae,
10 Suspirare Chloen et miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Temptat mille vafer modis.

Vt Proetum mulier perfida credulum
Falsis inpulerit criminibus nimis
15 Casto Bellerophontae
Maturare necem refert;

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens
Et peccare docentes
20 Fallax historias movet.

Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat cave;

25 Quamvis non alius flectere equum sciens
Aeque conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus aeque
Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude neque in vias
30 Sub cantu querulae despice tibiae,
Et te saepe vocanti
Duram difficilis mane.

VIII.

Martiis caelebs quid agam kalendis,
Quid velint flores et acerra turis
Plena miraris positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae? 5
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies anno redeunte festus
Corticem adstrictum pice dimovebit 10
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto 15
Clamor et ira.

Mitte civiles super urbe curas:
Occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis, 20

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber, sera domitus catena,
Iam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Neglegens, nequa populus laboret, 25
Parce privatus nimium cavere et
Dona praesentis cape laetus horae,
Linque severa.

VIIII.

'Donec gratus eram tibi
Nec quisquam potior bracchia candidae
Cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.'

5 'Donec non alia magis
Arsisti neque erat Lydia post Chloen,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.'

'Me nunc Thressa Chloe regit,
10 Dulces docta modos et citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.'

'Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,
15 Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.'

'Quid si prisca redit venus
Diductosque iugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloe
20 Reiectaeque patet ianua Lydiae?'

'Quamquam sidere pulchrior
Illest, tu levior cortice et inprobo
Iracundior Hadria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens!'

X.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores obicere incolis
Plorares Aquilonibus.

5 Audis, quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis, et positas ut glaciet nives
†Puro numine Iuppiter?

Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota: 10
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O quamvis neque te munera nec preces
Nec tinctus viola pallor amantium
Nec vir Pieria paelice saucius 15
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Caelestis patiens latus. 20

XI.

Mercuri, nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque testudo resonare septem
Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et 5
Divitum mensis et amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Adplicet aures,

Quae velut latis equa trima campis
Ludit exsultim metuitque tangi, 10
Nuptiarum expers et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere et rivos celeres morari;
Cessit immanis tibi blandienti 15
Ianitor aulae,

[Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput eius atque
Spiritus taeter saniesque manet
20 Ore trilingui.]

Quin et Ixion Tityosque voltu
Risit invito, stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.

25 Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo
Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco.
30 Inpiae, (nam quid potuere maius?)
Inpiae sponsos potuere duro
Perdere ferro.

Vna de multis face nuptiali
Digna periurum fuit in parentem
35 Splendide mendax et in omne virgo
Nobilis aevum,

'Surge' quae dixit iuveni marito,
'Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum et scelestas
40 Falle †sorores,

Quae, velut nactae vitulos leaenae,
†Singulos eheu lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam neque intra
Claustra tenebo.

45 Me pater saevis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum favet Nox et Venus; i secundo 50
Omine, et nostri memorem sepulcro
Scalpe querellam.'

XII.

Miserarumst neque amori dare ludum neque dulci | mala vino lavere aut exanimari metuentes | patruae verbera linguae.

Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas | operosaeque Minervae studium aufert, Neobule, | Liparaei nitor Hebri,

Simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis, | eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno | neque segni pede victus,

Catus idem per apertum fugientes agitato | grege 4
cervos iaculari et celer arto latitantem | fruticeto excipere aprum.

XIII.

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero non sine floribus,
Cras donaberis haedo,
Cui frons turgida cornibus

Primis et venerem et proelia destinat. 5
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere, tu frigus amabile 10
Fessis vomere tauris
Praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis inpositam ilicem
15 Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

XIIII.

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiisse laurum
Caesar Hispana repetit penates
Victor ab ora.

5 Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iustis operata divis
Et soror clari ducis et decorae
Supplice vitta

Virginum matres iuvenumque nuper
10 Sospitum. Vos, o pueri et puellae
†Iam virum expertae, male inominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego †nec tumultum
15 †Nec mori per vim metuam tenente
Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum siqua potuit vagantem
20 Fallere testa.

Dic et argutae properet Neaerae
Murreum nodo cohibente crinem;
Si per invisum mora ianitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus 25
Litium et rixae cupidos protervae;
Non ego hoc ferrem calidus iuventa
Consule Planco.

XV.

Vxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae
Famosisque laboribus;
Maturo propior desine funeri

Inter ludere virgines 5
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, siquid Pholoen, satis
Et te, Chlori, decet: filia rectius

Expugnat iuvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano. 10
Illam cogat amor Nothi
Lascivae similem ludere capreae;

Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae decent
Nec flos purpureus rosae 15
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

XVI.

Inclusam Danaen turris ahenea
Robustaeque fores et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris,

5 Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Iuppiter et Venus
Risisset: fore enim tutum iter et patens
Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites
10 Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo: concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

Demersa exitio; diffidit urbium
Portas vir Macedo et subruit aemulos
15 Reges muneribus; munera navium
Saevos inlaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam
Maiorumque fames. Iure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
20 Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
Ab dis plura feret: nil cupientium
Nudus castra peto et transfuga divitum
Partes linquere gestio,

25 Contemptae dominus splendidior rei,
Quam si, quidquid arat inpiger Apulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Purae rivus aquae silvaque iugerum
30 Paucorum et segetis certa fides meae
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.

Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
35 Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:

Inportuna tamen pauperies abest,
Nec si plura velim tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa: benest, cui deus obtulit
Parca quod satis est manu.

XVII.

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos et nepotum
Per memores genus omne fastos;

Auctore ab illo ducis originem,]
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirim,

Late tyrannus. Cras foliis nemus
Multis et alga litus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potes, aridum
Conpone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimenstri
Cum famulis operum solutis.

XVIII.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas abeasque parvis
  Aequus alumnis,

5 Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
  Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
10 Cum tibi nonae redeunt Decembres;
Festus in pratis vacat otioso
  Cum bove pagus;

Inter audaces lupus errat agnos;
†Spargit agrestes tibi silva frondes;
15 Gaudet invisam pepulisse fossor
  Ter pede terram.

XVIIII.

Quantum distet ab Inacho
  Codrus pro patria non timidus mori
Narras et genus Aeaci
  Et pugnata sacro bella sub Ilio;

5 Quo Chium pretio cadum
  Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum et quota
  Paelignis caream frigoribus, taces.

Da lunae propere novae,
10 Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
  Miscentur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat inpares,
  Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates; tres prohibet supra 15
  Rixarum metuens tangere Gratia

Nudis iuncta sororibus.
  Insanire iuvat: cur Berecyntiae
Cessant flamina tibiae?
  Cur pendet tacita fistula cum lyra? 20

Parcentes ego dexteras
  Odi: sparge rosas; audiat invidus
Dementem strepitum Lycus
  Et vicina seni non habilis Lyco.

Spissa te nitidum coma, 25
  Puro te similem, Telephe, vespero
Tempestiva petit Rhode;
  Me lentus Glycerae torret amor meae.

XX.

Non vides, quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paulo fugies inaudax
  Proelia raptor,

Cum per obstantes iuvenum catervas 5
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat,
  †Maior an illa.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos, 10
Arbiter pugnae posuisse nudo
  Sub pede palmam

Fertur et leni recreare vento
Sparsum odoratis umerum capillis,
15 Qualis aut Nireus fuit aut aquosa
Raptus ab Ida.

XXI.

O nata mecum consule Manlio,
Seu tu querellas sive geris iocos
Seu rixam et insanos amores
Seu facilem, pia testa, somnum,

5 Quocumque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die,
Descende Corvino iubente
Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
10 Sermonibus, te neglegit horridus:
Narratur et prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
15 Curas et arcanum iocoso
Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus anxiis
Viresque et addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
20 Regum apices neque militum arma.

Te Liber et si laeta aderit Venus
Segnesque nodum solvere Gratiae
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII.

Montium custos nemorumque, Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis adimisque leto,
  Diva triformis,

Imminens villae tua pinus esto, 5
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquum meditantis ictum
  Sanguine donem.

XXIII.

Caelo supinas si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidyle,
  Si ture placaris et horna
    Fruge Lares avidaque porca:

Nec pestilentem sentiet Africum 5
Fecunda vitis nec sterilem seges
  Robiginem aut dulces alumni
    Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
Devota quercus inter et ilices 10
  Aut crescit Albanis in herbis
    Victima, pontificum secures

Cervice tinguet: te nihil attinet
Temptare multa caede bidentium
  Parvos coronantem marino 15
    Rore deos fragilique myrto.

Inmunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollivit aversos Penates
20 Farre pio et saliente mica.

XXIIII.

Intactis opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiae
Caementis licet occupes
Terrenum omne tuis et mare publicum.

5 Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.

Campestres melius Scythae,
10 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt et rigidi Getae,
Inmetata quibus iugera liberas

Fruges et Cererem ferunt,
Nec cultura placet longior annua,
15 Defunctumque laboribus
Aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens,
Nec dotata regit virum
20 Coniunx nec nitido fidit adultero,

Dos est magna parentium
Virtus et metuens alterius viri
Certo foedere castitas,
Et peccare nefas aut pretiumst mori.

O quisquis volet inpias 25
Caedes et rabiem tollere civicam,
Si quaeret PATER VRBIVM
Subscribi statuis, indomitam audeat

Refrenare licentiam,
Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas, 30
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Quid tristes querimoniae,
Si non supplicio culpa reciditur;
Quid leges sine moribus 35
Vanae proficiunt? si neque fervidis

Pars inclusa caloribus
Mundi nec boreae finitimum latus
Durataeque polo nives
Mercatorem abigunt, horrida callidi 40

Vincunt aequora navitae,
Magnum pauperies opprobrium iubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutisque viam deseris arduae.

Vel nos in Capitolium, 45
Quo clamor vocat et turba faventium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas et lapides aurum et inutile,

Summi materiem mali,
Mittamus, scelerum si bene paenitet. 50
Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa et tenerae nimis

Mentes asperioribus
Formandae studiis. Nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer 55
Venarique timet, ludere doctior,

Seu Graeco iubeas trocho,
  Seu malis vetita legibus alea,
Cum periura patris fides
60 Consortem socium fallat et hospitem

Indignoque pecuniam
  Heredi properet. Scilicet inprobae
Crescunt divitiae; tamen
  Curtae nescio quid semper abest rei.

XXV.

Quo me, Bacche, rapis tui
  Plenum? Quae nemora aut quos agor in specus
Velox mente nova? Quibus
  Antris egregii Caesaris audiar

5 Aeternum meditans decus
  Stellis inserere et consilio Iovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
  Indictum ore alio. Non secus in iugis

Edonis stupet Euhias,
10 Hebrum prospiciens et nive candidam
Thracen ac pede barbaro
  Lustratam Rhodopen, ut mihi devio

Ripas et vacuum nemus
  Mirari libet. O Naiadum potens
15 Baccharumque valentium
  Proceras manibus vertere fraxinos,

Nil parvum aut humili modo,
  Nil mortale loquar. Dulce periculumst,
O Lenaee, sequi deum
20 Cingentem viridi tempora pampino.

XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus
Et militavi non sine gloria;
  Nunc arma defunctumque bello
    Barbiton hic paries habebit,

Laevum marinae qui Veneris latus 5
Custodit. Hic, hic ponite lucida
  Funalia et vectes †et arcus
    Oppositis foribus minaces.

O quae beatam diva tenes Cyprum et
Memphin carentem Sithonia nive, 10
  Regina, sublimi flagello
    Tange Chloen semel arrogantem.

XXVII.

Inpios parrae recinentis omen
Ducat et praegnans canis aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino
  Fetaque volpes;

Rumpat et serpens iter institutum, 5
Si per obliquum similis sagittae
Terruit mannos: ego cui timebo,
  Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum, 10
Oscinem corvum prece suscitabo
  Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicumque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas;
Teque nec laevus vetat ire picus 15
  Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. Ego quid sit ater
Hadriae novi sinus et quid albus
20 Peccet Iapyx.

Hostium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Austri et
Aequoris nigri fremitum et trementes
Verbere ripas.

25 Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus et scatentem
Beluis pontum mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum et
30 Debitae Nymphis opifex coronae
Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit et undas.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, 'pater, o relictum
35 Filiae nomen pietasque' dixit
'Victa furore.

Vnde quo veni? Levis una mors est
Virginum culpae. Vigilansne ploro
Turpe conmissum an vitiis carentem
40 Ludit imago

Vana, quam porta fugiens eburna
Somnium ducit? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit an recentes
Carpere flores?

45 Siquis infamem mihi nunc iuvencum
Dedat iratae, lacerare ferro et
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monstri.

Inpudens liqui patrios Penates,
Inpudens orcum moror. O deorum 50
Siquis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas teneraeque sucus
Defluat praedae, speciosa quaero 55
Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urguet absens:
Quid mori cessas? Potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Laedere collum. 60

Sive te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci, nisi erile mavis
Carpere pensum

Regius sanguis dominaeque tradi 65
Barbarae paelex.' Aderat querenti
Perfidum ridens Venus et remisso
Filius arcu.

Mox ubi lusit satis, 'abstineto'
Dixit 'irarum calidaeque rixae, 70
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Vxor invicti Iovis esse nescis.
Mitte singultus, bene ferre magnam
Disce fortunam; tua sectus orbis 75
Nomina ducet.'

XXVIII.

Festo quid potius die
  Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde, strenua Caecubum
  Munitaeque adhibe vim sapientiae.

5 Inclinare meridiem
  Sentis ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
  Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
10 Neptunum et virides Nereidum comas;
Tum curva recines lyra
  Latonam et celeris spicula Cynthiae;

Summo carmine, quae Cnidon
  Fulgentesque tenet Cycladas et Paphon
15 Iunctis visit oloribus,
  Dicetur; merita Nox quoque nenia.

XXVIIII.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
  Cum flore, Maecenas, rosarum et
    Pressa tuis balanus capillis

5 Iandudum apud mest: eripe te morae,
Ne semper udum Tibur et Aefulae
  Declive †contempleris arvum et
    Telegoni iuga parricidae.

Fastidiosam desere copiam et
10 Molem propinquam nubibus arduis,
  Omitte mirari beatae
    Fumum et opes strepitumque Romae.

Plerumque gratae divitibus vices
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Cenae sine aulaeis et ostro 15
Sollicitam explicuere frontem.

Iam †clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit
Et stella vesani Leonis
Sole dies referente siccos; 20

Iam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quaerit et horridi
Dumeta Silvani, caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu civitatem quis deceat status 25
Curas et urbi sollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus, 30
Ridetque si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest memento

Conponere aequus; cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum 35
In mare, nunc lapides adesos

Stirpesque raptas et pecus et domos
Volventis una non sine montium
Clamore vicinaeque silvae,
Cum fera diluvies quietos 40

Irritat amnes. Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Dixisse 'vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato

45 Vel sole puro; non tamen irritum,
Quodcumque retrost, efficies, neque
Diffinget infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna saevo laeta negotio et
50 Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
Pinnas, resigno quae dedit et mea
55 Virtute me involvo probamque
Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere et votis pacisci,
60 Ne Cypriae Tyriaeque merces

Addant avaro divitias mari:
Tum me biremis praesidio scaphae
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret geminusque Pollux.'

XXX.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis

5 Annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium

Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus 10
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, †ex humili potens

Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. †Sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica 15
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINVM

LIBER QVARTVS.

I.

Intermissa, Venus, diu
  Rursus bella moves? Parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
  Sub regno Cinarae. Desine, dulcium

5 Mater saeva Cupidinum,
  Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis: abi,
  Quo blandae iuvenum te revocant preces.

Tempestivius in domo
10 Pauli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
  Si torrere iecur quaeris idoneum.

Namque et nobilis et decens
  Et pro sollicitis non tacitus reis
15 Et centum puer artium
  Late signa feret militiae tuae;

Et quandoque potentior
  Largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
20 Ponet marmoream sub trabe citrea.

Illic plurima naribus
  Duces tura lyraeque et Berecyntiae
Delectabere tibiae
  Mixtis carminibus non sine fistula;

Illic bis pueri die 25
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.

Me nec femina nec puer
  Iam nec spes animi credula mutui 30
Nec certare iuvat mero
  Nec vincire novis tempora floribus.

Sed cur heu, Ligurine, cur
  Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro 35
  Inter verba cadit lingua silentio?

Nocturnis ego somniis
  Iam captum teneo, iam volucrem sequor
Te per gramina Martii
  Campi, te per aquas, dure, volubiles. 40

II.

Pindarum quisquis studet aemulari,
†Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pinnis vitreo daturus
  Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres 5
Quem super notas aluere ripas,
Fervet inmensusque ruit profundo
  Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos 10
Verba devolvit numerisque fertur
  Lege solutis,

Seu deos regesve canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
15 Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae,

Sive quos Elea domum reducit
Palma caelestes pugilemve equumve
Dicit et centum potiore signis
20 Munere donat,

Flebili sponsae iuvenemve raptum
Plorat et vires animumque moresque
Aureos educit in astra nigroque
Invidet Orco.

25 Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quotiens in altos
Nubium tractus. Ego apis Matinae
More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
30 Plurimum circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroces
35 Per sacrum clivum merita decorus
Fronde Sygambros;

Quo nihil maius meliusve terris
Fata donavere bonique divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
40 Tempora priscum.

Concines laetosque dies et urbis
Publicum ludum super inpetrato
Fortis Augusti reditu forumque
Litibus orbum.

Tum meae, siquid loquor audiendum, 45
Vocis accedet bona pars, et 'o sol
Pulcher, o laudande!' canam recepto
Caesare felix.

†Teque, dum procedit, 'io triumphe!'
Non semel dicemus, 'io triumphe!' 50
Civitas omnis dabimusque divis
Tura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre qui largis iuvenescit herbis 55
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus. 60

III.

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus inpiger

Curru ducet Achaico 5
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio;
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt 10
Et spissae nemorum comae
Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium
  Dignatur suboles inter amabiles
15 Vatum ponere me choros,
  Et iam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureae
  Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piscibus
20 Donatura cycni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tuist,
  Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod spiro et placeo, si placeo, tuumst.

IIII.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aves vagas
  Permisit expertus fidelem
    Iuppiter in Ganymede flavo,

5 Olim iuventas et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium,
  Vernique iam nimbis remotis
    Insolitos docuere nisus

Venti paventem, mox in ovilia
10 Demisit hostem vividus impetus,
  Nunc in reluctantes dracones
    Egit amor dapis atque pugnae;

Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta fulvae matris ab ubere
15 Iam †lacte depulsum leonem
    Dente novo peritura vidit:

Videre Raetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; †quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi 20

Dextras obarmet, quaerere distuli,
Nec scire fas est omnia. Sed diu
Lateque victrices catervae
Consiliis iuvenis revictae

Sensere, quid mens, rite quid indoles 25
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus et bonis;
Est in iuvencis, est in equis patrum 30
Virtus, neque inbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Vtcumque defecere mores, 35
Dedecorant bene nata culpae.

Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen et Hasdrubal
Devictus et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris, 40

Qui primus alma risit adorea,
Dirus per urbes Afer ut Italas
Ceu flamma per taedas vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus 45
Romana pubes crevit, et inpio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos.

Dixitque tandem perfidus Hannibal:
50 'Cervi luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugerest triumphus.

Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis aequoribus sacra
55 Natosque maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipinnibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes ab ipso
60 Ducit opes animumque ferro.

Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Maius Echioniaeve Thebae.

65 Merses profundo, pulchrior †evenit;
Luctere, multa proruit integrum
Cum laude victorem geritque
Proelia coniugibus loquenda.

Carthagini iam non ego nuntios
70 Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis et fortuna nostri
Nominis Hasdrubale interempto.'

Nil Claudiae non perficiunt manus,
Quas et benigno numine Iuppiter
75 Defendit et curae sagaces
Expediunt per acuta belli.

V.

Divis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes iam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
  Sancto consilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae: 5
Instar veris enim voltus ubi tuus
Adfulsit populo, gratior it dies
  Et soles melius nitent.

Vt mater iuvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora 10
Cunctantem spatio longius annuo
  Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore dimovet:
Sic desideriis icta fidelibus 15
  Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit farra Ceres almaque Faustitas,
Pacatum volitant per mare navitae;
  Culpari metuit fides, 20

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
  Culpam poena premit comes.

[Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen, 25
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus incolumi Caesare? quis ferae
  Bellum curet Hiberiae?]

Condit quisque diem collibus in suis,
30 Et vitem viduas ducit ad arbores;
Hinc ad vina redit laetus et alteris
Te mensis adhibet deum;

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
35 Miscet numen, uti Graecia Castoris
Et magni memor Herculis.

'Longas o utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae!' dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
40 Cum sol Oceano subest.

VI.

Dive, quem proles Niobea magnae
Vindicem linguae Tityosque raptor
Sensit et Troiae prope victor altae
Phthius Achilles,

5 Ceteris maior, tibi miles inpar,
Filius quamvis Thetidis marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
10 Pinus aut inpulsa cupressus euro,
Procidit late posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervae
Sacra mentito male feriatos
15 Troas et laetam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam †captis gravis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achivis
Vreret flammis, etiam latentem
  Matris in alvo, 20

[Ni tuis flexus Venerisque gratae
Vocibus divum pater adnuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
  Alite muros.]

Doctor Argivae fidicen Thaliae, 25
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus Camenae,
  Levis Agyieu.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis nomenque dedit poetae. 30
Virginum primae puerique claris
  Patribus orti,

Deliae tutela deae, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem meique 35
  Pollicis ictum,

Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos
  Volvere menses. 40

Nupta iam dices 'ego dis amicum,
Saeculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
  Vatis Horati.'

VII.

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
Arboribusque comae;
Mutat terra vices et decrescentia ripas
Flumina praetereunt;

5 Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.
Inmortalia ne speres, monet annus et almum
Quae rapit hora diem.

Frigora mitescunt zephyris, ver proterit aestas
10 Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
Bruma recurrit iners.

Damna tamen celeres reparant caelestia lunae;
Nos ubi decidimus,
15 Quo pater Aeneas, quo Tullus †dives et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.

†Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
Tempora di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
20 Quae dederis animo.

Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas;

25 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

VIII.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum

Ferres, divite me scilicet artium, 5
Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.

Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens. 10
Gaudes carminibus; carmina possumus
Donare et pretium dicere muneri.

Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus, [non celeres fugae 15
Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
Non incendia Carthaginis inpiae
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit,] clarius indicant
Laudes quam Calabrae Pierides neque, 20

Si chartae sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?

Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
Virtus et favor et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
[Dignum laude virum Musa vetat mori.]
Caelo Musa beat. Sic Iovis interest

30 Optatis epulis inpiger Hercules,
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates,
[Ornatus viridi tempora pampino]
Liber vota bonos ducit ad exitus.

VIIII.

Ne forte credas interitura quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante volgatas per artes
Verba loquor socianda chordis:

5 Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent
Ceaeque et Alcaei minaces
Stesichorique graves Camenae;

Nec siquid olim lusit Anacreon
10 Delevit aetas; spirat adhuc amor
Vivuntque conmissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

Non sola comptos arsit adulteri
Crines et aurum vestibus illitum
15 Mirata regalesque cultus
Et comites Helene Lacaena,

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu; non semel Ilios
Vexata; non pugnavit ingens
20 Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda Musis proelia; non ferox
Hector vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona 25
Multi; sed omnes inlacrimabiles
  Vrguentur ignotique longa
    Nocte, carent quia vate sacro.

Paulum sepultae distat inertiae
Celata virtus. Non ego te meis 30
  Chartis inornatum silebo,
    Totve tuos patiar labores

Inpune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
  Rerumque prudens et secundis 35
    Temporibus dubiisque rectus,

Vindex avarae fraudis et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniae,
  Consulque non unius anni,
    Sed quotiens bonus atque fidus 40

Iudex honestum praetulit utili,
Reiecit alto dona nocentium
  Voltu, per obstantes catervas
    Explicuit sua victor arma.

Non possidentem multa vocaveris 45
Recte beatum; rectius occupat
  Nomen beati, qui deorum
    Muneribus sapienter uti

Duramque callet pauperiem pati
Peiusque leto flagitium timet, 50
  Non ille pro caris amicis
    Aut patria timidus perire.

X.

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
Insperata tuae cum veniet †pluma superbiae
Et, quae nunc umeris involitant, deciderint comae,
Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae

5 Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam:
Dices 'heu,' quotiens te speculo videris alterum,
'Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'

XI.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederae vis

5 Multa, qua crines religata fulges;
Ridet argento domus; ara castis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno;

Cuncta festinat manus, huc et illuc
10 Cursitant mixtae pueris puellae;
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Vt tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, idus tibi sunt agendae,
15 Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem,

Iure sollemnis mihi sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentes
20 Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae sortis iuvenem puella
Dives et lasciva tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras 25
Spes, et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
Bellerophonten,

Semper ut te digna sequare et ultra
Quam licet sperare nefas putando 30
Disparem vites. Age iam, meorum
Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo
Femina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas: minuentur atrae 35
Carmine curae.

XII.

Iam veris comites, quae mare temperant,
Inpellunt animae lintea Thraciae;
Iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens, 5
Infelix avis et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regumst ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula 10
Delectantque deum, cui pecus et nigrae
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Vergili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
15 Si gestis, iuvenum nobilium cliens,
Nardo vina mereberis.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis,
Spes donare novas largus amaraque
20 Curarum eluere efficax.

Ad quae si †properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Inmunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.

25 Verum pone moras et studium lucri
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulcest desipere in loco.

XIII.

Audivere, Lyce, di mea vota, di
Audivere, Lyce: fis anus et tamen
Vis formosa videri
Ludisque et bibis inpudens

5 Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis et
Doctae psallere Chiae
Pulchris excubat in genis.

Inportunus enim transvolat aridas
10 Quercus, et refugit te, quia luridi
Dentes te, quia rugae
Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae
Nec clari lapides tempora, quae semel
Notis condita fastis 15
Inclusit volucris dies.

Quo fugit venus, heu, quove color? decens
Quo motus? Quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi, 20

Felix post Cinaram notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cinarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen, 25
Possent ut iuvenes visere fervidi
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

XIIII.

Quae cura patrum quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos memoresque fastus

†Aeternet, o, qua sol habitabiles 5
Inlustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper,

Quid marte posses. Milite †nam tuo
Drusus Genaunos, inplacidum genus, 10
Breunosque veloces et arces
Alpibus inpositas tremendis

Deiecit acer plus vice simplici;
Maior Neronum mox grave proelium
15 Conmisit immanesque Raetos
Auspiciis pepulit secundis,

Spectandus †in certamine Martio
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis,
20 Indomitus prope qualis undas

Exercet auster Pleiadum choro
Scindente nubes, inpiger hostium
Vexare turmas et frementem
Mittere equum medios per ignes.

25 Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qua regna Dauni praefluit Apuli,
Cum saevit horrendamque cultis
Diluviem minitatur agris,

Vt barbarorum Claudius agmina
30 Ferrata vasto diruit impetu
Primosque et extremos metendo
Stravit humum sine clade victor,

Te copias, te consilium et tuos
Praebente divos. Nam tibi quo die
35 Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
40 Imperiis decus adrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis
Medusque et Indus, te profugus Scythes
Miratur, o tutela praesens
Italiae dominaeque Romae.

Te, fontium qui celat origines, 45
Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,
Te beluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,

Te non paventis funera Galliae
Duraeque tellus audit Hiberiae, 50
Te caede gaudentes Sygambri
Conpositis venerantur armis.

XV.

Phoebus volentem proelia me loqui
Victas et urbes increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. Tua, Caesar, aetas

Fruges et agris rettulit uberes 5
Et signa nostro restituit Iovi
Derepta Parthorum superbis
Postibus et vacuum duellis

Ianum Quirini clausit et ordinem
Rectum evaganti frena licentiae 10
Iniecit emovitque culpas
Et veteres revocavit artes,

Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires famaque et imperi
Porrecta maiestas ad ortum 15
Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Caesare non furor
Civilis aut vis eximet otium,
Non ira, quae procudit enses
Et miseras inimicat urbes. 20

Non qui profundum Danuvium bibunt
Edicta rumpent Iulia, non Getae,
Non Seres infidive Persae,
Non Tanain prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris
Inter iocosi munera Liberi
Cum prole matronisque nostris,
Rite deos prius adprecati,

Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis
Troiamque et Anchisen et almae
Progeniem Veneris canemus.

CARMEN

SAECVLARE.

Phoebe silvarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, o colendi
Semper et culti, date quae precamur
  Tempore sacro,

Quo Sibyllini monuere versus 5
Virgines lectas puerosque castos
Dis quibus septem placuere colles
  Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas aliusque et idem 10
Nasceris, possis nihil urbe Roma
  Visere maius!

Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres,
Sive tu Lucina probas vocari 15
  Seu †Genitalis.

Diva, producas subolem patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Feminis prolisque novae feraci
  Lege marita, 20

Certus undenos deciens per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die claro totiensque grata
  Nocte frequentes.

25 Vosque veraces cecinisse, Parcae,
Quod semel dictum stabilis per aevum
Terminus servat, bona iam peractis
Iungite fata.

Fertilis frugum pecorisque tellus
30 Spicea donet Cererem corona;
Nutriant fetus et aquae salubres
Et Iovis aurae.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
35 Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

†Roma si vestrumst opus Iliaeque
Litus Etruscum tenuere turmae,
Iussa pars mutare Lares et urbem
40 Sospite cursu,

Cui per ardentem sine fraude Troiam
Castus Aeneas patriae superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:

45 Di, probos mores docili iuventae,
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne.

Quaeque vos bobus veneratur albis
50 Clarus Anchisae Venerisque sanguis,
Inpetret, bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.

Iam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures,
55 Iam Scythae responsa petunt superbi
Nuper et Indi.

Iam Fides et Pax et Honos Pudorque
Priscus et neglecta redire Virtus
Audet, adparetque beata pleno
  Copia cornu. 60

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
  Corporis artus,

Si Palatinas videt aequus aras, 65
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
  Prorogat aevum.

Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum 70
Curat et votis puerorum amicas
  Adplicat aures.

Haec Iovem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto
Doctus et Phoebi chorus et Dianae 75
  Dicere laudes.

EPODON

LIBER.

I.

Ibis Liburnis inter alta navium,
  Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
  Subire, Maecenas, tuo.
5 Quid nos, quibus te vita si superstite
  Iucunda, si contra, gravis?
Vtrumne iussi persequemur otium
  Non dulce ni tecum simul,
An hunc laborem, mente laturi, decet
10 Qua ferre non molles viros?
Feremus, et te vel per Alpium iuga
  Inhospitalem et Caucasum
Vel occidentis usque ad ultimum sinum
  Forti sequemur pectore.
15 Roges, tuum labore quid iuvem meo,
  Inbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
  Qui maior absentes habet:
Vt adsidens inplumibus pullis avis
20 Serpentium adlapsus timet
Magis relictis, non uti sit auxili
  Latura plus praesentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
  Bellum in tuae spem gratiae,
25 Non ut iuvencis inligata pluribus
  Aratra nitantur mea,

Pecusve Calabris ante sidus fervidum
  Lucana mutet pascuis,
Neque ut superni villa candens Tusculi
  Circaea tangat moenia. 30
Satis superque me benignitas tua
  Ditavit: haud paravero,
Quod aut avarus ut Chremes terra premam,
  Discinctus aut perdam nepos.

II.

'Beatus ille qui procul negotiis,
  Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
  Solutus omni fenore,
Neque excitatur classico miles truci, 5
  Neque horret iratum mare,
Forumque vitat et superba civium
  Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
  Altas maritat populos, 10
†Aut in reducta valle mugientium
  Prospectat errantes greges,
Inutilesque falce ramos amputans
  Feliciores inserit,
Aut pressa puris mella condit amphoris, 15
  Aut tondet infirmas oves;
Vel cum decorum mitibus pomis caput
  Autumnus agris extulit,
Vt gaudet insitiva decerpens pira
  Certantem et uvam purpurae, 20
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
  Silvane, tutor finium.
Libet iacere modo sub antiqua ilice,
  Modo in tenaci gramine.

25 Labuntur altis interim ripis aquae,
Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Iovis
30 Imbres nivesque conparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
Apros in obstantes plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos,
35 Pavidumque leporem et advenam laqueo gruem
Iucunda captat praemia.
Quis non †malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviscitur?
Quodsi pudica mulier in partem iuvet
40 Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis aut perusta solibus
Pernicis uxor Apuli,
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri,
45 Claudensque textis cratibus laetum pecus
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci vina promens dolio
Dapes inemptas adparet:
Non me Lucrina iuverint conchylia
50 Magisve rhombus aut scari,
Siquos Eois intonata fluctibus
Hiemps ad hoc vertat mare;
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
55 Iucundior quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum
Aut herba lapathi prata amantis et gravi
Malvae salubres corpori
Vel agna festis caesa Terminalibus
60 Vel haedus ereptus lupo.

Has inter epulas ut iuvat pastas oves
  Videre properantes domum,
Videre fessos vomerem inversum boves
  Collo trahentes languido
Positosque vernas, ditis examen domus, 65
  Circum renidentes Lares.'
Haec ubi locutus fenerator Alfius,
  Iam iam futurus rusticus,
Omnem redegit idibus pecuniam,
  Quaerit kalendis ponere. 70

III.

Parentis olim siquis inpia manu
  Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
  O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis? 5
  Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
  Canidia tractavit dapes?
Vt Argonautas praeter omnes candidum
  Medea miratast ducem, 10
Ignota tauris inligaturum iuga
  Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ulta donis paelicem
  Serpente fugit alite.
†Nec tantus umquam siderum insedit vapor 15
  Siticulosae Apuliae,
Nec munus umeris efficacis Herculis
  Inarsit aestuosius.
At siquid umquam tale concupiveris,
  Iocosa, Maecenas, precor, 20
Manum puella savio opponat tuo,
  Extrema et in sponda cubet.

IIII.

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
  Tecum mihi discordiast,
Hibericis peruste funibus latus
  Et crura dura compede.
5 Licet superbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
  Cum bis trium ulnarum toga,
Vt ora vertat huc et huc euntium
10 Liberrima indignatio?
'Sectus flagellis hic triumviralibus
  Praeconis ad fastidium
Arat Falerni mille fundi iugera
  Et Appiam mannis terit
15 Sedilibusque magnus in primis eques
  Othone contempto sedet.
Quid attinet tot †ora navium gravi
  Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
20 Hoc, hoc tribuno militum?'

V.

'At o deorum quidquid in caelo regit
  Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus et quid omnium
  Voltus in unum me truces?
5 Per liberos te, si vocata partubus
  Lucina veris adfuit,
Per hoc †inane purpurae decus precor,
  Per inprobaturum haec Iovem,
Quid ut noverca me intueris aut uti
10 Petita ferro belua?'

Vt haec trementi questus ore constitit
  Insignibus raptis puer,
Inpube corpus, quale posset inpia
  Mollire Thracum pectora:
Canidia, brevibus inplicata viperis 15
  Crines et incomptum caput,
Iubet sepulcris caprificos erutas,
  Iubet cupressos funebres
Et uncta turpis ova ranae sanguine
  Plumamque nocturnae strigis 20
Herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
  Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis
  Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum 25
  Spargens Avernales aquas,
Horret capillis ut marinus asperis
  Echinus aut Laurens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
  Ligonibus duris humum 30
Exhauriebat, ingemens laboribus,
  Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
  †Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum exstant aqua 35
  Suspensa mento corpora:
†Exsucta uti medulla et aridum iecur
  Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
  Intabuissent pupulae. 40
Non defuisse masculae libidinis
  Ariminensem Foliam
Et otiosa credidit Neapolis
  Et omne vicinum oppidum;
Quae sidera excantata voce Thessala 45
  Lunamque caelo deripit.

Hic inresectum saeva dente livido
  Canidia rodens pollicem
Quid dixit aut quid tacuit? 'O rebus meis
50 Non infideles arbitrae,
Nox et Diana, quae silentium regis,
  Arcana cum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
  Iram atque numen vertite.
55 Formidolosis dum latent silvis ferae
  Dulci sopore languidae,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
  Latrent Suburanae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
60 Meae laborarint manus.
Quid accidit? Cur dira barbarae minus
  Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta paelicem,
  Magni Creontis filiam,
65 Cum palla, tabo munus imbutum, novam
  Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba nec latens in asperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
70 Oblivione paelicum.
Aha, solutus ambulat veneficae
  Scientioris carmine!
Non usitatis, Vare, potionibus,
  O multa fleturum caput,
75 Ad me recurres, nec vocata mens tua
  Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
  Fastidienti poculum,
Priusque caelum sidet inferius mari
80 Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres uti
  Bitumen atris ignibus.'

Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
  Lenire verbis inpias,
Sed dubius unde rumperet silentium, 85
  Misit Thyesteas preces:
'Venena maga non fas nefasque, non valent
  Convertere humanam vicem.
Diris agam vos; dira detestatio
  Nulla expiatur victima. 90
Quin, ubi perire iussus exspiravero,
  Nocturnus occurram Furor,
Petamque voltus umbra curvis unguibus,
  Quae vis deorumst Manium,
Et inquietis adsidens praecordiis 95
  Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
  Contundet obscenas anus;
Post insepulta membra different lupi
  Et †Esquilinae alites, 100
Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
  Effugerit spectaculum.'

VI.

Quid inmerentes hospites vexas, canis
  Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
  Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus aut fulvus Laco, 5
  Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
  Quaecumque praecedet fera;
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
  Proiectum odoraris cibum. 10
Cave, cave: namque in malos asperrimus
  Parata tollo cornua,

Qualis Lycambae spretus infido gener
Aut acer hostis Bupalo.
15 An, siquis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

VII.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusumst Latini sanguinis?
5 Non ut superbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via,
Sed ut secundum vota Parthorum sua
10 Vrbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
Numquam nisi in dispar feris.
Furorne caecos an rapit vis acrior
An culpa? Responsum date!
15 Tacent, et albus ora pallor inficit,
Mentesque perculsae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt
Scelusque fraternae necis,
Vt inmerentis fluxit in terram Remi
20 Sacer nepotibus cruor.

VIII.

Rogare longo putidam te saeculo,
Vires quid enervet meas,
Cum sit tibi dens ater et rugis vetus
Frontem senectus exaret,

Hietque turpis inter aridas nates 5
  Podex velut crudae bovis!
Sed incitat me pectus et mammae putres,
  Equina †quales ubera,
Venterque mollis et femur tumentibus
  Exile suris additum. 10
Esto beata, funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum.
Nec sit marita, quae rotundioribus
  Onusta bacis ambulet.
Quid quod libelli stoici inter sericos 15
  Iacere pulvillos amant?
Inlitterati num magis nervi rigent,
  Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
  Ore adlaborandumst tibi. 20

VIIII.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
  Victore laetus Caesare
Tecum sub alta — sic Iovi gratum — domo,
  Beate Maecenas, bibam
Sonante mixtum tibiis carmen lyra, 5
  Hac Dorium, illis barbarum?
Vt nuper, actus cum freto Neptunius
  Dux fugit ustis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
  Servis amicus perfidis. 10
Romanus eheu — posteri negabitis —
  Emancipatus feminae
Fert vallum et arma miles et spadonibus
  Servire rugosis potest,
Interque signa turpe militaria 15
  Sol adspicit conopium.

Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Caesarem,
Hostiliumque navium †portu latent
20 Puppes sinistrorsum citae.
Io Triumphe, tu moraris aureos
Currus et intactas boves?
Io Triumphe, nec †Iugurthino parem
Bello reportasti ducem
25 Neque Africanum, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus hostis punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
30 Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes noto,
Aut fertur incerto mari:
Capaciores adfer huc, puer, scyphos
Et Chia vina aut Lesbia,
35 Vel quod fluentem nauseam coherceat
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caesaris rerum iuvat
Dulci Lyaeo solvere.

X.

Mala soluta navis exit alite,
Ferens olentem Maevium.
Vt horridis utrumque verberes latus,
Auster, memento fluctibus.
5 Niger rudentes Eurus inverso mari
Fractosque remos differat;
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atra nocte amicum adpareat,
10 Qua tristis Orion cadit;

Quietiore nec feratur aequore
  Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
  In inpiam Aiacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis 15
  Tibique pallor luteus
Et illa non virilis heiulatio
  Preces et aversum ad Iovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
  Noto carinam ruperit. 20
Opima quodsi praeda curvo litore
  Porrecta mergos iuveris,
Libidinosus immolabitur caper
  Et agna Tempestatibus.

XI.

Petti, nihil me sicut antea iuvat
  Scribere versiculos amore percussum gravi,
Amore, qui me praeter omnes expetit
  Mollibus in pueris aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti 5
  Inachia furere, silvis honorem decutit.
Heu me, per urbem, nam pudet tanti mali,
  Fabula quanta fui, conviviorum ut paenitet,
In quis amantem languor et silentium
  Arguit et latere petitus imo spiritus. 10
'Contrane lucrum nil valere candidum
  Pauperis ingenium!' querebar adplorans tibi,
Simul calentis inverecundus deus
  Fervidiore mero arcana promorat loco.
'Quodsi meis inaestuet praecordiis 15
  Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
Fomenta, volnus nil malum levantia,
  Desinet inparibus certare submotus pudor.'

Vbi haec severus te palam laudaveram,
20 Iussus abire domum ferebar incerto pede
Ad non amicos heu mihi postes et heu
Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitie amor Lycisci me tenet;
25 Vnde expedire non amicorum queant
Libera consilia nec contumeliae graves,
Sed ardor alius aut puellae candidae
Aut teretis pueri, longam renodantis comam.

XII.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quidve tabellas
Mittis, nec firmo iuveni neque naris obesae?
Namque sagacius unus odoror,
5 Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor vietis et quam malus undique membris
Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare, neque illi
10 Iam manet umida creta colorque
Stercore fucatus crocodili, iamque subando
Tenta cubilia tectaque rumpit.
Vel mea quam saevis agitat fastidia verbis:
'Inachia langues minus ac me;
15 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. Pereat male, quae te
Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cuius in indomito constantior inguine nervus,
20 Quam sua collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
Cui properabantur? Tibi nempe,

Ne foret aequales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
Agna lupos capreaeque leones!'

XIII.

Horrida tempestas caelum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc siluae
Threicio aquilone sonant. Rapiamus, †amici,
Occasionem de die, dumque virent genua
Et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5
Tu vina Torquato move consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea
Levare diris pectora sollicitudinibus, 10
Nobilis ut cecinit grandi Centaurus alumno:
'Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida †parvi
Findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
Vnde tibi reditum curto subtemine Parcae 15
Rupere, nec mater domum caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae dulcibus adloquiis.'

XIIII.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando: 5
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
10 Anacreonta Teium,
Qui persaepe cava testudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipse miser: quodsi non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
15 Gaude sorte tua; me libertina, nec uno
Contenta, Phryne macerat.

XV.

Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Cum tu, magnorum numen laesura dêorum,
In verba iurabas mea,
5 Artius atque hedera procera adstringitur ilex
Lentis adhaerens bracchiis,
†Dum pecori lupus et nautis infestus Orion,
Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
10 Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neaera!
Nam siquid in Flacco virist,
Non feret adsiduas potiori te dare noctes,
Et quaeret iratus parem;
15 Nec semel offensi cedet constantia formae,
Si certus intrarit dolor.
Et tu, quicumque's felicior atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit
20 Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea,
Eheu, translatos alio maerebis amores.
Ast ego vicissim risero.

XVI.

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
  Suis et ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
  Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
Aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer 5
  Novisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube
  Parentibusque abominatus Hannibal:
Inpia perdemus devoti sanguinis aetas,
  Ferisque rursus occupabitur solum. 10
Barbarus heu cineres insistet victor et urbem
  Eques sonante verberabit ungula,
Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
  Nefas videre! dissipabit insolens.
Forte, quod expediat, communiter aut melior pars 15
  Malis carere quaeritis laboribus?
Nulla sit hac potior sententia, Phocaeorum
  Velut profugit exsecrata civitas
Agros atque lares patrios, habitandaque fana
  Apris reliquit et rapacibus lupis, 20
Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
  Notus vocabit aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
  Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in haec: simul imis saxa renarint 25
  Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
  Padus Matina laverit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
  Novaque monstra iunxerit libidine 30
Mirus amor, iuvet ut tigres subsidere cervis,
  Adulteretur et columba miluo,
Credula nec ravos timeant armenta leones,
  Ametque salsa levis hircus aequora.

35 Haec et quae poterunt reditus abscindere dulces
Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
40 Etrusca praeter et volate litora.
Nos manet Oceanus circum vagus arva beata.
Petamus †arva divites et insulas,
Reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
Et inputata floret usque vinea,
45 Germinat et numquam fallentis termes olivae,
Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
50 Refertque tenta grex amicus ubera,
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus;
61 Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
62 Gregem aestuosa torret inpotentia.
53 Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
55 Pinguia nec siccis urantur semina glaebis,
Vtrumque rege temperante caelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque inpudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
60 Laboriosa nec cohors Vlixei.
Iuppiter illa piae secrevit litora genti,
Vt inquinavit aere tempus aureum;
65 Aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum
Piis secunda vate me datur fuga.

XVII.

'Iam iam efficaci do manus scientiae,
Supplex et oro regna per Proserpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa caelo devocare sidera, 5
Canidia, parce vocibus tandem sacris
Citumque retro solve, solve turbinem!
Movit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum et in quem tela acuta torserat. 10
Vnxere matres Iliae additum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis moenibus rex procidit
Heu pervicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus 15
Laboriosi remiges Vlixei
Volente Circa membra, tunc mens et sonus
Relatus atque notus in voltus honor.
Dedi satis superque poenarum tibi,
Amata nautis multum et institoribus. 20
Fugit iuventas et verecundus color
Me liquit; ossa pelle amicta lurida,
Tuis capillus albus est odoribus,
Nullum ab labore me reclinat otium;
Vrguet diem nox et dies noctem, nequest 25
Levare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina
Caputque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius vis? O mare et terra, ardeo, 30
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Aetna flamma; tu, donec cinis
Iniuriosis aridus ventis ferar,

35 Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis aut quod me manet stipendium?
Effare; iussas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum iuvencos, sive mendaci lyra
40 Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenae Castor offensus vicem
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina:
45 Et tu — potes nam — solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus et purae manus
50 Tuusque venter Pactumeius, et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Vtcumque fortis exsilis puerpera.'
'Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
55 Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotytia
Volgata, sacrum liberi Cupidinis,
Et Esquilini pontifex venefici
Inpune ut urbem nomine inpleris meo?
60 Quid proderat ditasse Paelignas anus
Velociusve miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent;
Ingrata misero vita ducendast in hoc,
Novis ut usque suppetas laboribus.
65 Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum; sed vetant leges Iovis.
70 Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,

Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
Meaeque terra cedet insolentiae. 75
An quae movere cereas imagines,
Vt ipse nosti curiosus, et polo
Deripere lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos
Desiderique temperare pocula, 80
Plorem artis in te nil agentis exitum?'

SATVRARVM

LIBER PRIMVS.

I.

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
'O fortunati mercatores!' gravis †annis
5 Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, navim iactantibus Austris,
'Militiast potior. Quid enim? Concurritur; horae
Momento cita mors venit aut victoria laeta.'
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
10 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbemst,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,
15 Quo rem deducam. Siquis deus 'En ego'! dicat,
'Iam faciam quod voltis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia!
Quid statis?' nolint. Atqui licet esse beatis.
20 Quid causaest, merito quin illis Iuppiter ambas
Iratus buccas inflet neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea ne sic, ut qui iocularia, ridens
Percurram (quamquam ridentem dicere verum
25 Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima;)

Sed tamen amoto quaeramus seria ludo);
Ille gravem duro terrām quī vertit aratro,
†Perfidus hic caupo, miles nautaeque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
Parvola, nam exemplost, magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit et illis utitur ante
Quaesitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
Demoveat lucro neque hiemps, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
Quid iuvat, inmensum te argenti pondus et auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
'Quod, si conminuas, vilem redigatur ad assem.'
At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
Milia frumenti tua triverit area centum: 45
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus, ut, si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas umero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturae fines †viventi, iugera centum an 50
Mille aret? 'At suavest ex magno tollere acervo.'
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Vt tibi si sit opus liquidi non amplius urna
Vel cyatho, et dicas 'magno de flumine malim, 55
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere.' Eo fit,
Plenior ut siquos delectet copia iusto
Cum ripa simul avolsos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quantost opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam neque vitam amittit in undis. 60
At bona pars hominum decepta cupidine falso
'Nil satis est', inquit, 'quia tanti quantum habeas sis.'
Quid facias illi? Iubeas miserum esse, libenter

Quatenus id facit. Vt quidam memoratur Athenis
65 Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: 'populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.'
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? Mutato nomine de te
70 Fabula narratur: congestis undique saccis
Indormis inhians et tamquam parcere sacris
Cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius, adde,
75 Quis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te conpilent fugientes, hoc iuvat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
80 At si condoluit temptatum frigore corpus
Aut alius casus lecto te adfixit, habes qui
Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis?
Non uxor salvum te volt, non filius; omnes
85 Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
An si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
90 Infelix operam perdas: ut siquis asellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus et finire laborem
Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
95 Vmmidius quidam; non longast fabula: dives,
Vt metiretur nummos, ita sordidus, ut se
Non umquam servo melius vestiret, ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
100 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.

mi igitur suades? Vt vivam Maenius aut sic
›mentanus?' Pergis pugnantia secum
bus adversis conponere: non ego, avarum
reto te fieri, vappam iubeo ac nebulonem.
.ter Tanain quiddam socerumque Viselli. 105
.odus in rebus, sunt certi denique fines,
ultra citraque nequit consistere rectum.
unde abii, redeo, qui nemo, ut avarus,
›bet ac potius laudet diversa sequentes,
ue aliena capella gerat distentius uber, 110
:at, neque se maiori pauperiorum
ɜ conparet, hunc atque hunc superare laboret,
ɜtinanti semper locupletior obstet,
ɪm carceribus missos rapit ungula currus,
equis auriga suos vincentibus, illum 115
ritum temnens extremos inter euntem.
it, ut raro, qui se vixisse beatum
et exacto contentus tempore vita
uti conviva satur, reperire queamus.
ɪtis est. Ne me Crispini scrinia lippi 120
asse putes, verbum non amplius addam.

II.

›aiarum collegia, pharmacopolae,
:i, mimae, balatrones, hoc genus omne
ɪm ac sollicitumst cantoris morte Tigelli:
› benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
r metuens, inopi dare nolit amico, 5
quo duramque famem propellere possit.
si perconteris, avi cur atque parentis
ɪram ingrata stringat malus ingluvie rem,
conductis coemens obsonia nummis:
us atque animi quod parvi nolit haberi, 10
ɪdet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
ɪs vappae famam timet ac nebulonis,

[Dives agris, dives positis in fenore nummis.]
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
15 Quanto perditior quisquest, tanto acrius urguet;
Nomina sectatur modo sumpta veste virili
Sub patribus duris tironum. 'Maxime' quis non
'Iuppiter!' exclamat, simul atque audivit? 'At in se
Pro quaestu sumptum facit hic.' Vix credere possis,
20 Quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se peius cruciaverit atque hic.
Siquis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
25 Maltinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscaenum subductis usque facetus.
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
Nil mediumst. Sunt qui nolint tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita veste;
30 Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte
Virtute esto' inquit sententia dia Catonis.
Nam simul ac venas inflavit tecta libido,
Huc iuvenes aequumst descendere, non alienas
35 Permolere uxores. 'Nolim laudarier' inquit
'Sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
Audirest operae pretium, procedere recte
Qui moechis †non voltis, ut omni parte laborent,
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
40 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem caesus, fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam, dedit hic pro corpore nummos,
Hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
45 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeterent ferro. 'Iure' omnes; Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda,
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit quam qui moechatur. At hic si,

Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste 50
Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse, daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat et laudat: 'matronam nullam ego tango.'
Vt quondam Marsaeus, amator Originis ille, 55
Qui patrium mimae donat fundumque Laremque,
'Nil fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis.'
Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
Fama malum gravius quam res trahit. An tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare malumst ubicumque. Quid inter
Est in matrona, ancilla peccesne togata?
Villius in Fausta Sullae genero, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque superque 65
Quam satis est pugnis caesus ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si muttonis verbis mala tanta videntis
Diceret haec animus 'quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco consule cunnum 70
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?'
Quid responderet? 'Magno patre nata puellast.'
At quanto meliora monet pugnantiaque istis
Dives opis natura suae, tu si modo recte
Dispensare velis ac non fugienda petendis 75
Inmiscere. Tuo vitio rerumne labores,
Nil referre putas? Quare, ne paeniteat te,
Desine matronas sectarier, unde laboris
Plus haurire malist quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos 80
Sit licet, hoc, Cerintha, tuo tenerumst femur aut crus
Rectius, atque etiam melius persaepe togataest.
Adde huc quod mercem sine fucis gestat, aperte
Quod venale habet ostendit, nec, siquid honestist,
Iactat habetque palam, quaerit quo turpia celet. 85
Regibus hic mos est, ubi equos mercantur: opertos

Inspiciunt, ne si facies, ut saepe, decora
Molli fulta pedest, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
90 Hoc illi recte; ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. 'O crus! o bracchia!' Verum
Depugis, nasuta, brevi latere ac pede longost.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
95 Cetera, ni Catiast, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
Hoc facit insanum), multae tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa et circumdata palla
100 Plurimaque invideant pure adparere tibi rem.
Altera, nil obstat: Cois tibi paene viderest
Vt nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri pretiumque avellier ante
105 Quam mercem ostendi? 'Leporem venator ut alta
In nive sectatur, positum sic tangere nolit,'
Cantat et adponit 'meus est amor huic similis: nam
Transvolat in medio posita et fugientia captat.'
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores
110 Atque aestus curasque graves e pectore tolli?
Nonne, cupidinibus statuat natura modum quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
115 Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem rhombumque? Tument tibi cum inguina, num, si
Ancilla aut vernast praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo venerem facilemque.
120 Illam 'Post paulo'; 'Sed pluris'; 'Si exierit vir'
Gallis, hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
Stet pretio neque cunctetur, cumst iussa, venire.

a rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa
agis alba velit, quam dat natura, videri.
ubi supposuit dextro corpus mihi laevum, 125
Egeriast; do nomen quodlibet illi.
reor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
frangatur, latret canis, undique magno
domus strepitu resonet, vepallida lecto
t mulier, miseram se conscia clamet, 130
us haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
cta tunica fugiendumst ac pede nudo,
mmi pereant aut puga aut denique fama.
idi miserumst: Fabio vel iudice vincam.

III.

us hoc vitiumst cantoribus, inter amicos
mquam inducant animum cantare rogati,
numquam desistant. Sardus habebat
gellius hoc: Caesar, qui cogere posset,
eret per amicitiam patris atque suam, non 5
iam proficeret; si conlibuisset, ab ovo
ad mala citaret 'io Bacchae' modo summa
modo hac, resonat quae chordis quattuor ima.
quale homini fuit illi: saepe velut †qui
at fugiens hostem, persaepe velut qui 10
s sacra ferret; habebat saepe ducentos,
decem servos; modo reges atque tetrarchas,
magna loquens, modo 'sit mihi mensa tripes et
salis puri et toga, quae defendere frigus,
is crassa, queat.' Deciens centena dedisses 15
parco, paucis contento: quinque diebus
at in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
diem totum stertebat. Nil fuit umquam
par sibi. Nunc aliquis dicat mihi 'quid? tu
e habes vitia?' Immo alia, haut fortasse minora. 20
is absentem Novium cum carperet, 'heus, tu'

Quidam ait 'ignoras te an ut ignotum dare nobis
Verba putas?' 'Egomet mi ignosco' Maenius inquit.
Stultus et inprobus hic amor est dignusque notari.
25 Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum
Quam aut aquila aut serpens Epidaurius? At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paullo, minus aptus acutis
30 Naribus horum hominum, rideri possit eo, quod
Rusticius tonso toga defluit et male laxus
In pede calceus haeret; at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
35 Concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim
Natura aut etiam consuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia aut etiam ipsa haec
40 Delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae.
Vellem in amicitia sic erraremus et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
Ac pater ut gnati, sic nos debemus, amici
Siquod sit vitium, non fastidire: strabonem
45 Appellat paetum pater, et pullum, male parvus
Sicui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc varum distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: frugi dicatur. Ineptus
50 Et iactantior hic paullost: concinnus amicis
†Postulat ut videatur. At est truculentior atque
Plus aequo liber: simplex fortisque habeatur.
Caldior est: acres inter numeretur. Opinor,
Haec res et iungit, iunctos et servat amicos.
55 At nos virtutes ipsas invertimus atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum vivit, multum demissus homo ille:

Tardo cognomen, pingui damus. Hic fugit omnes
Insidias nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter vitae versemur, ubi acris 60
Invidia atque vigent ubi crimina: pro bene sano
Ac non incauto fictum astutumque vocamus.
Simplicior quis et est, qualem me saepe †libenter
Obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
Aut tacitum inpellat quovis sermone: 'molestus 65
Communi sensu plane caret' inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam.
Nam vitiis nemo sine nascitur; optimus illest,
Qui minimis urguetur. Amicus dulcis, ut aequumst,
Cum mea conpensat vitiis bona, pluribus hisce, 70
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet. Amare
Si volet hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscet verrucis illius: aequumst
Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
Vt quaequest, ita suppliciis delicta cohercet?
Siquis eum servum, patinam qui tollere iussus 80
Semesos pisces tepidumque ligurrierit ius,
In cruce suffigat, Labeone insanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
Maius peccatumst: paulum deliquit amicus,
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus: 85
Odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,
Qui nisi, cum tristes misero venere kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto iugulo historias captivus ut audit.
Conminxit lectum potus mensave catillum 90
Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit aut si

95 Prodiderit conmissa fide sponsumve negarit?
Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verumst: sensus moresque repugnant
Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
100 Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Vnguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus,
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere; dehinc absistere bello,
105 Oppida coeperunt munire et ponere leges,
Nequis fur esset neu latro neuquis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus deterrima belli
Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos venerem incertam rapientes more ferarum
110 Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Iura inventa metu iniusti fateare necessest,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis;
115 Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque
Qui teneros caules alieni fregerit horti
Et qui nocturnus sacra †divum legerit. Adsit
Regula, peccatis quae poenas inroget aequas,
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
120 Nam ut ferula caedas meritum maiora subire
Verbera nunc vereor, cum dicas esse pares res
Furta latrociniis et magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
125 Et sutor bonus et solus formosus et est rex,
Cur optas quod habes? 'Non nosti, quid pater,' inquit,
'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam
Nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens.' Qui?
'Vt quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
130 Optimus est modulator; ut Alfenus vafer omni
Abiecto instrumento artis clausaque taberna

Tonsor erat; sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex, solus sic rex.' Vellunt tibi barbam
Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coherces,
Vrgueris turba circum te stante miserque 135
Rumperis et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
Praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
Ignoscent, siquid peccaro stultus, amici, 140
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus.

IIII.

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae
Atque alii, quorum comoedia prisca virorumst,
Siquis erat dignus describi, quod malus ac fur,
Quod moechus foret aut sicarius aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant. 5
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus
Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
Emunctae naris, durus conponere versus.
Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
Vt magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles;
Garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
Crispinus minimo me provocat 'accipe, si vis,
Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora, 15
Custodes; videamus uter plus scribere possit.'
Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis;
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Vsque laborantes, dum ferrum molliat ignis, 20
Vt mavis, imitare. Beatus Fannius ultro
Delatis capsis et imagine, cum mea nemo

Scripta legat, vulgo recitare timentis ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime iuvat, utpote plures
25 Culpari dignos. Quemvis media elige turba:
Aut ab avaritia aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo
30 Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, nequid
Summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poetam.
'Faenum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum
35 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico,
Et quodcumque semel chartis inleverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque
Et pueros et anus.' Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetis,
40 Excerpam numero: neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, siqui scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
45 Idcirco quidam, comoedia necne poema
Esset, quaesivere, quod acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. 'At pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
50 Filius uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus.' Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis,
55 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque, et quod prius ordine verbumst
Posterius facias, praeponens ultima primis:

Non, ut si solvas 'postquam Discordia taetra 60
Belli ferratos postes portasque refregit,'
Invenias etiam disiecti membra poetae.
[Hactenus haec: alias, iustum sit necne poema;]
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
Ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus; at bene siquis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Vt sis tu similis Caeli Birrique latronum,
Non ego sum Capri neque Sulci: cur metuas me? 70
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Quis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli;
Nec recito cuiquam nisi amicis idque coactus,
Non ubivis coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lavantes: 75
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc iuvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. 'Laedere gaudes,'
Inquit, 'et hoc studio pravus facis.' Vnde petitum
Hoc in me iacis? Est auctor quis denique eorum, 80
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum famamque dicacis,
Fingere qui non visa potest, conmissa tacere
Qui nequit: hic niger est, hunc tu, Romane, caveto. 85
Saepe tribus lectis videas cenare quaternos,
E quibus unus amet quavis aspergere cunctos
Praeter eum qui praebet aquam; post hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis et urbanus liberque videtur, 90
Infesto nigris; ego si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? Mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos: 95

'Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puerost causaque mea permulta rogatus
Fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe;
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
100 Fugerit': hic nigrae sucus loliginis, haec est
Aerugo mera; quod vitium procul afore chartis
Atque animo prius, ut siquid promittere de me
Possum aliud vere, promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte iocosius, hoc mihi iuris
105 Cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me,
Vt fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
'Nonne vides, †Albi ut male vivat filius utque
110 Baius inops? Magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit.' A turpi meretricis amore
Cum deterreret: 'Scetani dissimilis sis.'
Ne sequerer moechas, concessa cum venere uti
Possem: 'deprensi non bellast fama Treboni'
115 Aiebat. 'Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi; mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possum; simul ac duraverit aetas
120 Membra animumque tuum, nabis sine cortice.' Sic me
Formabat puerum dictis, et sive iubebat,
Vt facerem quid, 'habes auctorem, quo facias hoc:' —
Vnum ex iudicibus selectis obiciebat; —
Sive vetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
125 Necne sit addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille?' Avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat mortisque metu sibi parcere cogit,
Sic teneros animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
130 Perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis
Ignoscas vitiis teneor; fortassis et istinc
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,

m proprium: neque enim, cum lectulus aut me
excepit, desum mihi. 'Rectius hoc est.
iens vivam melius. Sic dulcis amicis 135
n. Hoc quidam non belle: numquid ego illi
ıs olim faciam simile?' Haec ego mecum
sis agito labris; ubi quid datur oti,
hartis. Hoc est mediocribus illis
s unum; cui si concedere nolis, 140
oetarum veniet manus, auxilio quae
i: nam multo plures sumus, ac veluti te
ogemus in hanc concedere turbam.

V.

m magna me excepit Aricia Roma
modico, rhetor comes Heliodorus,
ım longe doctissimus; inde Forum Appi,
n nautis cauponibus atque malignis.
ignavi divisimus, altius ac nos 5
tis unum: minus est gravis Appia tardis.
propter aquam, quod erat deterrima, ventri
ellum, cenantes haud animo aequo
ıns comites. Iam nox inducere terris
et caelo diffundere signa parabat. 10
eri nautis, pueris convitia nautae
: 'huc adpelle'; 'trecentos inseris; ohe,
is est.' Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
it hora. Mali culices ranaeque palustres
t somnos. Absentem ut cantat amicam 15
rolutus vappa nauta atque viator
ı, tandem fessus dormire viator
ac missae pastum retinacula mulae
iger saxo religat stertitque supinus.
dies aderat, nil cum procedere lintrem 20
s, donec cerebrosus prosilit unus
ıe nautaeque caput lumbosque saligno

Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha;
25 Milia tum pransi tria repimus atque subimus
Inpositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Maecenas optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti conponere amicos.
30 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Inlinere; interea Maecenas advenit atque
Cocceius Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
35 Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam et latum clavum prunaeque vatillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
40 Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque
Occurrunt, animae, quales neque candidiores
Terra tulit, neque quis me sit devinctior alter.
O qui conplexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
45 Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit et parochi, quae debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque;
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
50 Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
Quae super est Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri
Musa velim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
55 Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus 'equi te
Esse feri similem dico.' Ridemus, et ipse
Messius 'accipio,' caput et movet. 'O, tua cornu
Ni foret exsecto frons,' inquit, 'quid faceres, cum

Sic mutilus minitaris?' At illi foeda cicatrix 60
†Saetosam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam 65
Ex voto Laribus, quaerebat; scriba quod esset,
Nilo deterius dominae ius esse: rogabat
Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
Prorsus iucunde cenam producimus illam. 70
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Paene macros arsit dum turdos versat in igni:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Volcano summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cenam servosque timentes 75
Tum rapere atque omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Apulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
Numquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset lacrimoso non sine fumo, 80
Vdos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto; somnus tamen aufert
Intentum veneri: tum inmundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant ventremque supinum. 85
Quattuor hinc rapimur viginti et milia raedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacilest: venit vilissima rerum
Hic aqua, sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat umeris portare viator. 90
Nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna
[Qui locus a forti Diomedest conditus olim].
Flentibus hic Varius discedit maestus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter et factum corruptius imbri. 95
Postera tempestas melior, via peior ad usque

Bari moenia piscosi; dein Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque iocosque,
Dum flamma sine tura liquescere limine sacro
100 Persuadere cupit. Credat Iudaeus Apella,
Non ego: namque deos didici securum agere aevum
Nec, siquid miri faciat natura, deos id
Tristes ex alto caeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaequest.

VI.

Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te,
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,
5 Vt plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
10 Multos saepe viros nullis maioribus ortos
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos;
Contra Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuisse; notante
15 Iudice, quo nosti, populo, qui stultus honores
Saepe dat indignis et famae servit ineptus,
Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
Nos facere a volgo longe longeque remotos?
Namque esto, populus Laevino mallet honorem
20 Quam Decio mandare novo, censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus;
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
25 Sumere depositum clavum fierique tribuno?

adcrevit, privato quae minor esset.
t quisque insanus nigris medium impediit crus
s et latum demisit pectore clavum,
continuo 'quis homo hic et quo patre natus?'
ui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
iat formosus, eat quacumque, puellis
curam quaerendi singula, quali
ie, sura quali, pede, dente, capillo:
promittit cives, urbem sibi curae,
ım fore et Italiam et delubra deorum, 35
tre sit natus, num ignota matre inhonestus,
mortales curare et quaerere cogit.
Syri Damae aut Dionysi filius, audes
de saxo cives aut tradere Cadmo?'
vius collega gradu post me sedet uno: 40
est ille, pater quod erat meus.' 'Hoc tibi Paulus
salla videris? At hic, si plostra ducenta
antque foro tria funera magna, sonabit
quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.'
d me redeo libertino patre natum, 45
odunt omnes libertino patre natum,
quia sim tibi, Maecenas, convictor, at olim,
ıihi pareret legio Romana tribuno.
le hoc illist, quia non, ut forsit honorem
hi invideat quivis, ita te quoque amicum, 50
im cautum dignos adsumere, prava
ıne procul. Felicem dicere non hoc
sim, casu quod te sortitus amicum.
tenim mihi te fors obtulit; optimus olim
ıs, post hunc Varius dixere quid essem. 55
coram, singultim pauca locutus
namque pudor prohibebat plura profari)
o me claro natum patre, non ego circum
ıreiano vectari rura caballo,
od eram, narro. Respondes, ut tuus est mos, 60
abeo, et revocas nono post mense iubesque
amicorum numero. Magnum hoc ego duco,

Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum
Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
65 Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosast natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore naevos,
Si neque avaritiam neque sordes nec mala lustra
Obiciet vere quisquam mihi, purus et insons,
70 Vt me collaudem, si et vivo carus amicis:
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
75 Ibant octonos referentes idibus aeris,
Sed puerumst ausus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. Vestem servosque sequentes,
In magno ut populo, siqui vidisset, avita
80 Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi,
85 Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer; neque ego essem questus. At hoc nunc
Laus illi debetur et a me gratia maior.
Nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
90 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox et ratio: nam si natura iuberet
A certis annis aevum remeare peractum
95 Atque alios legere ad fastum, quoscumque parentes
Optaret sibi quisque, meis contentus honestos
Fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
Iudicio volgi, sanus fortasse tuo, quod

Nollem onus haud umquam solitus portare molestum.
Nam mihi continuo maior quaerenda foret res 100
Atque salutandi plures, ducendus et unus
Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
Exirem, plures calones atque caballi
Pascendi, ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo vel si libet usque Tarentum, 105
Mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos:
Obiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes oenophorumque.
Hoc ego commodius quam tu, praeclare senator, 110
†Milibus atque aliis vivo. Quacumque libidost,
Incedo solus, percontor quanti olus ac far,
Fallacem circum vespertinumque pererro
Saepe forum, adsisto divinis, inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum; 115
Cena ministratur pueris tribus, et lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet, adstat echinus
Vilis, cum patera gutus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se 120
Voltum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam iaceo; post hanc vagor aut ego lecto
Aut scripto quod me tacitum iuvet, unguor olivo,
Non quo fraudatis inmundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
Admonuit, fugio campum †lusumque trigonem.
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Haec est
Vita solutorum misera ambitione gravique.
His me consolor victurum suavius, ac si 130
†Quaestor avus pater atque meus patruusque fuisset.

VII.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
5 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas,
Durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
Confidens tumidusque, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
10 Convenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit: inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
15 Summa fuit; duo si discordia vexet inertes
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis): Bruto praetore tenente
Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
20 Conpositum melius cum Bitho Bacchius. In ius
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum laudatque cohortem,
Solem Asiae Brutum appellat stellasque salubres
25 Appellat comites excepto Rege; Canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse. Ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit convitia, durus
30 Vindemiator et invictus, cui saepe viator
Cessisset magna conpellans voce cuculum.
At Graecus, postquamst Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: 'per magnos, Brute, deos te

qui reges consueris tollere, cur non
Regem iugulas? Operum hoc, mihi crede, 35
tuorumst.'

VIII.

truncus eram ficulnus, inutile lignum,
faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
t esse deum. Deus inde ego, furum aviumque
ıa formido: nam fures dextra cohercet
enoque ruber porrectus ab inguine palus, 5
ıportunas volucres in vertice arundo
; fixa vetatque novis considere in hortis.
›rius angustis eiecta cadavera cellis
rvus vili portanda locabat in arca;
ıiserae plebi stabat commune sepulcrum, 10
labo scurrae Nomentanoque nepoti.
pedes in fronte, trecentos cippus ın agrum
ıbat, heredes monumentum ne sequeretur.
licet Esquiliis habitare salubribus atque
e in aprico spatiari, qua modo tristes 15
informem spectabant ossibus agrum;
nihi non tantum furesque feraeque suetae
vexare locum curae sunt atque labori,
ım carminibus quae versant atque venenis
ıos animos. Has nullo perdere possum 20
:ohibere modo, simul ac vaga luna decorum
:t os, quin ossa legant herbasque nocentes.
gomet nigra succinctam vadere palla
ım pedibus nudis passoque capillo,
agana †maiore ululantem: pallor utrasque 25
; horrendas adspectu. Scalpere terram
›us et pullam divellere mordicus agnam
ınt; cruor in fossam confusus, ut †inde
s elicerent animas responsa daturas.
et effigies erat altera cerea: maior 30
quae poenis conpesceret inferiorem;

Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
Iam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
35 Infernas errare canes lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
Corvorum atque in me veniat mictum atque cacatum
†Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.
40 Singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes
Vmbrae cum Sagana resonarint triste et acutum,
Vtque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arserit ignis, et ut non testis inultus
45 Horruerim voces Furiarum et facta duarum.
Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus; at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere atque herbas atque incantata lacertis
50 Vincula cum magno risuque iocoque videres.

VIIII.

Ibam forte via Sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?'
5 'Suaviter, ut nunc est,' inquam, 'et cupio omnia quae vis.'
Cum adsectaretur, 'numquid vis?' occupo. At ille
'Noris nos' inquit; 'docti sumus.' Hic ego 'pluris
Hoc' inquam 'mihi eris.' Misere discedere quaerens
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
10 Dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos
Manaret talos. 'O te, Bolane, cerebri
Felicem' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret. Vt illi

ıpondebam, 'misere cupis' inquit 'abire.
um video; sed nil agis: usque tenebo; 15
uar hinc quo nunc iter est tibi'. 'Nil opus est te
ri: quendam volo visere non tibi notum;
Tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos.'
ıbeo quod agam et non sum piger: usque sequar te.'
o auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20
ravius dorso subiit onus. Incipit ille:
ıe me novi, non Viscum pluris amicum,
arium facies: nam quis me scribere plures
ıius possit versus? quis membra movere
? invideat quod et Hermogenes, ego canto.' 25
llandi locus hic erat: 'est tibi mater,
i, quis te salvost opus?' 'Haud mihi quisquam.
conposui.' 'Felices! Nunc ego resto.
: namque instat fatum mihi triste, Sabella
ıuero cecinit divina mota anus urna: 30
ıeque dira venena nec hosticus auferet ensis
ıerum dolor aut tussis nec tarda podagra;
ıs hunc quando consumet cumque: loquaces,
at, vitet, simul atque adoleverit aetas.'
ı erat ad Vestae quarta iam parte diei 35
ita, et casu tunc respondere vadato
t; quod ni fecisset, perdere litem.
amas,' inquit 'paulum hic ades.' 'Interam, si
.eo stare aut novi civilia iura;
ero quo scis.' 'Dubius sum, quid faciam,' inquit, 40
ılinquam an rem.' 'Me, sodes.' 'Non faciam' ille,
ıcedere coepit; ego, ut contendere durumst
ctore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
petit; 'paucorum hominum et mentis bene sanae;
lexterius fortunast usus. Haberes 45
ı adiutorem, posset qui ferre secundas,
ominem velles si tradere: dispeream, ni
ıses omnes.' 'Non isto vivimus illic,
rere, modo; domus hac nec purior ullast

50 Nec magis his aliena malis; nil mi officit,' inquam,
'Ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
Cuique suus.' 'Magnum narras, vix credibile.' 'Atqui
Sic habet.' 'Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse.' 'Velis tantummodo: quae tua virtus,
55 Expugnabis; et est qui vinci possit, eoque
Difficiles aditus primos habet.' 'Haud mihi dero:
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
Occurram in triviis, deducam. Nil sine magno
60 Vita labore dedit mortalibus.' Haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre nosset. Consistimus. 'Vnde venis et
Quo tendis?' rogat et respondet. Vellere coepi
Et pressare manu lentissima bracchia, nutans,
65 Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
'Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum.' 'Memini bene, sed meliore
Tempore dicam; hodie tricesima sabbata: vin tu
70 Curtis Iudaeis oppedere?' 'Nulla mihi' inquam
'Relligiost.' 'At mi: sum paulo infirmior, unus
Multorum. Ignosces; alias loquar.' Huncine solem
Tam nigrum surrexe mihi! Fugit inprobus ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
75 Adversarius et 'quo tu, turpissime?' magna
Inclamat voce, et 'licet antestari?' Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in ius; clamor utrimque,
Vndique concursus. Sic me servavit Apollo.

X.

[Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
Defensore tuo pervincam, qui male factos
Emendare parat versus, hoc lenius ille,
Quo melior vir et est longe subtilior †illo,

ultum puerumst loris et funibus udis 5
atus, ut esset opem qui ferre poetis
is posset contra fastidia nostra,
aticorum equitum doctissimus. Vt redeam illuc:]

inconposito dixi pede currere versus
Quis tam Lucili fautor ineptest,
hoc fateatur? At idem, quod sale multo
defricuit, charta laudatur eadem.
men, hoc tribuens, dederim quoque cetera: 5
nam sic
eri mimos, ut pulchra poemata, mirer.
on satis est risu diducere rictum
ris; et est quaedam tamen hic quoque virtus;
evitate opus, ut currat sententia neu se
t verbis lassas onerantibus aures, 10
mone opus est modo tristi, saepe iocoso,
ente vicem modo rhetoris atque poetae,
m urbane parcentis viribus atque
antis eas consulto. Ridiculum acri
et melius magnas plerumque secat res. 15
ripta quibus comoedia prisca viris est,
abant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
genes umquam legit neque simius iste
eter Calvum et doctus cantare Catullum.
gnum fecit, quod verbis Graeca Latinis 20
t.' O seri studiorum, quine putetis
e et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
it? 'At sermo lingua concinnus utraque
r, ut Chio nota si conmixta Falernist.'
ersus facias, te ipsum percontor, an et cum 25
ibi peragenda rei sit causa Petilli?
t oblitos patriaeque patrisque Latini,
edius causas exsudet Poplicola atque
us, patriis intermiscere petita
foris malis, Canusini more bilinguis? 30
ego cum Graecos facerem, natus mare citra,

Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
'In silvam non ligna feras insanius, ac si
35 Magnas Graecorum malis inplere catervas.'
Turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque
Diffindit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
Quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
40 Arguta meretrice potes Davoque Chremeta
Eludente senem comes garrire libellos
Vnus vivorum, Fundani; Pollio regum
Facta canit pede ter percusso; forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit; molle atque facetum
45 Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor; neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti cum multa laude coronam.
50 At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quaeso,
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci,
Non ridet versus Enni gravitate minores,
55 Cum de se loquitur non ut maiore reprensis?
Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos et euntes
Mollius, ac siquis pedibus quid claudere senis,
60 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cenatus: Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium, capsis quem famast esse librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
65 Comis et urbanus, fuerit limatior idem
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor
Quamque poetarum seniorum turba; sed ille,
Si foret hoc nostrum fato delatus in aevum,

Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur, et in versu faciendo 70
Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint
Scripturus, neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
Non ego: nam satis est equitem mihi plaudere, ut audax,
Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men moveat cimex Pantilius, aut cruciet quod
Vellicet absentem Demetrius aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
Plotius et Varius, Maecenas Vergiliusque,
Valgius et probet haec Octavius optimus atque
Fuscus et haec utinam Viscorum laudet uterque!
Ambitione relegata te dicere possum,
Pollio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque 85
Vos, Bibule et Servi, simul his te, candide Furni,
Conplures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo, quibus haec, sint qualiacumque,
Adridere velim, doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

SATVRARVM

LIBER ALTER.

I.

'Sunt quibus in satura videor nimis acer et ultra
Legem tendere opus; sine nervis altera quidquid
Conposui pars esse putat similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
5 Quid faciam, praescribe.' 'Quiescas.' 'Ne faciam, inquis,
Omnino versus?' 'Aio.' 'Peream male, si non
Optimum erat; verum nequeo dormire.' 'Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Inriguumque mero sub noctem corpus habento.
10 Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus.' 'Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide Gallos
15 Aut labentis equo describit vulnera Parthi.'
'Attamen et iustum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius.' 'Haud mihi dero,
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
20 Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.'
'Quanto rectius hoc quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquamst intactus, et odit.'
'Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto
25 Accessit fervor capiti numerusque lucernis;
Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem

; quot capitum vivunt, totidem studiorum
me pedibus delectat claudere verba
ritu, nostrum melioris utroque.
lut fidis arcana sodalibus olim 30
at libris, neque si male cesserat usquam
ens alio neque si bene: quo fit, ut omnis
pateat veluti descripta tabella
nis. Sequor hunc, Lucanus an Apulus, anceps:
Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35
ad hoc pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
per vacuum Romano incurreret hostis,
uod Apula gens seu quod Lucania bellum
et violenta. Sed hic stilus hau petet ultro
uam animantem, et me veluti custodiet ensis 40
tectus: quem cur destringere coner
ab infestis latronibus? O pater et rex
r, ut pereat positum robigine telum,
uisquam noceat cupido mihi pacis! At ille,
conmorit (melius non tangere, clamo), 45
et insignis tota cantabitur urbe.
iratus leges minitatur et urnam,
malum Turius, siquid se iudice certes, 49
Albuci, quibus est inimica, venenum. 48
quisque valet suspectos terreat, utque 50
hoc natura potens, sic collige mecum.
lupus, cornu taurus petit: unde nisi intus
atum? Scaevae vivacem crede nepoti
: nil faciet sceleris pia dextera (mirum,
e calce lupus quemquam neque dente petit bos); 55
la tollet anum vitiato melle cicuta.
gum faciam: seu me tranquilla senectus
at seu mors atris circumvolat alis,
inops, Romae, seu fors ita iusserit exsul,
s erit vitae scribam color.' 'O puer, ut sis 60
metuo et maiorum nequis amicus
te feriat.' 'Quid, cumst Lucilius ausus
in hunc operis conponere carmina morem,

Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
65 Cederet, introrsum turpis: num Laelius et qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
Ingenio offensi aut laeso doluere Metello
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit populumque tributim,
70 Scilicet uni aequus virtuti atque eius amicis.
Quin ubi se a vulgo et scaena in secreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
Nugari cum illo et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
75 Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia et fragili quaerens illidere dentem
Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis.' 'Equidem nihil hinc diffingere possum.
80 Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
Iudiciumque.' 'Esto, siquis mala; sed bona siquis
Iudice condiderit laudatus Caesare? siquis
85 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?'
'Solventur risu tabulae, tu missus abibis.'

II.

Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo
(Nec meus hic sermost, sed quae praecepit Ofellus
Rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerva),
Discite non inter lances mensasque nitentes,
5 Cum stupet insanis acies fulgoribus et cum
Acclinis falsis animus meliora recusat,
Verum hic inpransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus iudex. Leporem sectatus equove
10 Lassus ab indomito vel, si Romana fatigat

adsuetum graecari, seu pila velox
er austerum studio fallente laborem
› discus agit, pete cedentem aera disco:
.bor extuderit fastidia, siccus, inanis
cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno 15
eris diluta. Foris est promus, et atrum
ɜns pisces hiemat mare: cum sale panis
em stomachum bene leniet. Vnde putas aut
rtum? Non in caro nidore voluptas
, sed in te ipsost. Tu pulmentaria quaere 20
o: pinguem vitiis albumque nec ostrea
ırus aut poterit peregrina iuvare lagois.
nen eripiam, posito pavone velis quin
tius quam gallina tergere palatum,
;us vanis rerum, quia veneat auro 25
vis et picta pandat spectacula cauda:
ım ad rem attineat quisquam. Num vesceris ista,
.audas, pluma? cocto num adest honor idem?
;amen quamvis distat nil, hanc magis illa
us formis deceptum te petere! Esto. 30
.atum sentis, lupus hic Tiberinus an alto
hiet? pontesne inter iactatus an amnis
ub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
, in singula quem minuas pulmenta necessest.
e species, video: quo pertinet ergo 35
s odisse lupos? Quia scilicet illis
n natura modum dedit, his breve pondus.
ɜ raro stomachus volgaria temnit.]
;um magno magnum spectare catino
ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos, 40
tes Austri, coquite horum obsonia. Quamquam
per rhombusque recens, mala copia quando
ı sollicitat stomachum, cum rapula plenus
ıcidas mavolt inulas. Necdum omnis abacta
es epulis regum: nam vilibus ovis 45
uest oleis hodie locus. Haud ita pridem
praeconis erat acipensere mensa

Infamis. Quid? tum rhombos minus aequora alebant?
Tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
50 Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo
Siquis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana iuventus.
Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
Iudice: nam frustra vitium vitaveris illud,
55 Si te alio pravum detorseris. Aufidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est et silvestria corna,
Ac nisi mutatum parcit defundere vinum, et
Cuius odorem olei nequeas perferre, licebit
60 Ille repotia, natales aliosve dierum
Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non †parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur et horum
Vtrum imitabitur? Hac urguet lupus, hac canis, aiunt.
65 Mundus erit, qua non offendat sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. Hic neque servis
Albuci senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit, nec sic ut simplex Naevius unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
70 Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
Adferat. In primis valeas bene: nam variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit. At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
75 Dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Cena desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una
Atque adfigit humo divinae particulam aurae.
80 Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubive

Accedent anni et tractari mollius aetas 85
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer et validus praesumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes 90
Tardius adveniens vitiatum commodius quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupet humanam? Grandes rhombi patinaeque 95
Grande ferunt una cum damno dedecus. Adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum
Et frustra mortis cupidum, cum derit egenti
As, laquei pretium. 'Iure' inquit 'Trausius istis
Iurgatur verbis; ego vectigalia magna 100
Divitiasque habeo tribus amplas regibus.' Ergo
Quod superat non est melias quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam te divite? Quare
Templa ruunt antiqua deum? Cur, inprobe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
Vni nimirum tibi recte semper erunt res,
O magnus posthac inimicis risus! Vterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic qui
Pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
An qui contentus parvo metuensque futuri 110
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum
Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum 115
'Non ego' narrantem 'temere edi luce profesta
Quicquam praeter olus fumosae cum pede pernae.
Ac mihi seu longum post tempus venerat hospes
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis, 120
Sed pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas

Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra;
Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
125 Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat atque novos moveat fortuna tumultus:
Quantum hinc inminuet? quanto aut ego parcius aut vos,
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris erum natura nec illum
130 Nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille;
Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris,
Postremum expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
135 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes
[Fortiaque adversis opponite pectora rebus'].

III.

'Si raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas: quid fiet? At ipsis
5 Saturnalibus huc fugisti sobrius. Ergo
Dic aliquid dignum promissis. Incipe. Nil est?
Culpantur frustra calami, inmeritusque laborat
Iratis natus paries dis atque poetis.
Atqui voltus erat multa et praeclara minantis,
10 Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
Eupolin Archilocho, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miser! Vitandast inproba Siren
15 Desidia, aut quidquid vita meliore parasti
Ponendum aequo animo.' 'Di te, Damasippe, deaeque
Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde

Tam bene me nosti?' 'Postquam omnis res mea Ianum
Ad medium fractast, aliena negotia curo
Excussus propriis. Olim nam quaerere amabam, 20
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset.
Callidus huic siguo ponebam milia centum;
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale 25
Inposuere mihi cognomen compita.' 'Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Traiecto lateris miseri capitisve dolore,
Vt lethargicus hic cum fit pugil et medicum urguet. 30
Dum nequid simile huic, esto ut libet.' 'O bone, ne te
Frustrere: insanis et tu, stultique prope omnes,
Siquid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus iussit sapientem pascere barbam 35
Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam male re gesta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit et 'cave faxis
Te quicquam indignum. Pudor' inquit 'te malus angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia et quem cumque inscitia veri
Caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. Haec populos, haec magnos formula reges, 45
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrique 50
Error, sed variis inludit partibus: hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignes,

55 Vt rupes fluviosque in campo obstare queratur;
Alterum et huic varum et nihilo sapientius ignes
Per medios fluviosque ruentis: clamet amice
Mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor:
'Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva!'
60 Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
'Mater, te appello' clamantibus. Huic ego volgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
65 Integer est mentis Damasippi creditor? Esto.
'Accipe quod numquam reddas mihi' si tibi dicam:
Tune insanus eris, si acceperis, an magis excors
Reiecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non est satis; adde Cicutae
70 Nodosi tabulas, centum, mille adde catenas;
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in ius malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere insanist, contra bene sani:
75 Putidius multo cerebrumst, mihi crede, Perelli
Dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
Audire atque togam iubeo conponere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria tristive superstitione
80 Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Dandast ellebori multo pars maxima avaris,
Nec scio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberi summam incidere sepulcro,
85 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri et
Frumenti quantum metit Africa. 'Sive ego prave
Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi.' Credo,
Hoc Staberi prudentem animum †vidisse. Quid ergo
90 Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens

Pauperiem vitium et cavit nihil acrius, ut, si
Forte minus locuples uno quadrante perisset,
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris 95
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus. 'Sapiensne?' Etiam, et rex
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. Quid simile isti
Graecus Aristippus? qui servos proicere aurum 100
In media iussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes. Vter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Siquis emat citharas, emptas conportet in unum,
Nec studio citharae nec Musae deditus ulli, 105
Si scalpra et formas non sutor, nautica vela
Aversus mercaturis: delirus et amens
Vndique dicatur merito. Qui discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Conpositis metuensque velut contingere sacrum? 110
Siquis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum
Ac potius foliis parcus vescatur amaris;
Si positis intus Chii veterisque Falerni 115
Mille cadis, nihil est, tercentum milibus, acre
Potet acetum; age, si et stramentis incubet ulvae
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod 120
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice senex, custodis? Ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Vnguere si caules oleo meliore caputque 125
Coeperis inpexa foedum porrigine? Quare,
Si quidvis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndique? Tun sanus? Populum si caedere saxis

Incipias servosve, tuo quos aere pararis,
130 Insanum te omnes pueri clamentque puellae;
Cum laqueo uxorem interimis matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis
Nec ferro ut demens genetricem occidis Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
135 Ac non ante malis dementem actum Furiis quam
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quost habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis:
Non Pyladen ferro violare aususve sororem
140 Electram tantum maledicit utrique vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla vappamque profestis,
145 Quondam lethargo grandist oppressus, ut heres
Iam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
150 Ad numerandum: hominem sic erigit; addit et illud:
'Ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'
'Men vivo?' 'Vt vivas igitur, vigila. Hoc age.' 'Quid vis?'
'Deficient inopem venae te, ni cibus atque
Ingesta accedit stomacho fultura ruenti.
155 Tu cessas? Agedum, sume hoc ptisanarium oryzae.'
'Quanti emptae?' 'Parvo.' 'Quanti ergo?' 'Octussibus.' 'Eheu,
Quid refert, morbo an furtis pereamque rapinis?'
'Quisnam igitur sanus?' Qui non stultus. 'Quid avarus?'
Stultus et insanus. 'Quid, siquis non sit avarus,
160 Continuo sanus?' Minime. 'Cur, Stoice?' Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger; rectest igitur, surgetque? Negabit,

tus aut renes morbo temptentur acuto.
; periurus neque sordidus, inmolet aequis
cum Laribus; verum ambitiosus et audax: 165
Anticyram. Quid enim differt, barathrone
quidquid habes an numquam utare paratis?
Oppidius Canusi duo praedia, dives
censu, gnatis divisse duobus
et haec moriens pueris dixisse vocatis 170
im: 'Postquam te talos, Aule, nucesque
nu laxo, donare et ludere vidi,
eri, numerare, cavis abscondere tristem,
, ne vos ageret vesania discors,
ientanam, tu ne sequerere Cicutam. 175
er divos oratus uterque Penates,
ne minuas, tu ne maius facias id,
tis esse putat pater et natura cohercet.
a ne vos titillet gloria, iure
obstringam ambo: uter aedilis fueritve 180
i praetor, is intestabilis et sacer esto.'
e atque faba bona tu perdasque lupinis,
t in circo spatiere et aheneus ut stes,
gris, nudus nummis, insane, paternis;
ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185
ingenuum volpes imitata leonem?
humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur?'
m.' 'Nil ultra quaero plebeius.' 'Et aequam
perito; ac sicui videor non istus, inulto
quod sentit permitto.' 'Maxime regum, 190
dent capta classem deducere Troia.
nsulere et mox respondere licebit?'
.' 'Cur Aiax, heros ab Achille secundus,
, totiens servatis clarus Achivis,
ut populus Priami Priamusque inhumato, 195
m tot iuvenes patrio caruere sepulcro?'
vium insanus morti dedit, inclitum Vlixem
elaum una mecum se occidere clamans.'
i pro vitula statuis dulcem Aulide natam

200 Ante aras spargisque mola caput, inprobe, salsa,
Rectum animi servas cursum? Insanus quid enim Aiax
Fecit? Cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
Vxore et gnato; mala multa precatus Atridis
Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Vlixem.'
205 'Verum ego, ut haerentes adverso litore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.'
'Nempe tuo, furiose?' 'Meo, sed non furiosus.'
'Qui species alias veris †scelerisque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur, atque
210 Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax cum inmeritos occidit desipit agnos;
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo et purumst vitio tibi, cum tumidumst cor?'
Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
215 Huic vestem ut gnatae paret, ancillas paret, aurum,
Rufam aut Posillam appellet fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
Praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, siquis gnatam pro muta devovet agna,
220 Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summast insania; qui scelleratus,
Et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
225 Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Vnguentarius ac Tusci turba inpia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
230 Mane domum veniant. Qui cum venere frequentes,
Verba facit leno: 'Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domist, id crede tuum et vel nunc pete vel cras.'
Accipe quid contra haec iuvenis responderit aequus.
'In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
235 Cenem ego; tu pisces hiberno ex aequore verris.
Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer,

Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Vnde uxor media currit de nocte vocata.'
Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut decies solidum absorberet, aceto 240
Diluit insignem bacam: qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luscinias soliti inpenso prandere coemtas, 245
Quorsum abeant? Sanin creta an carbone †notati?
Aedificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par inpar, equitare in arundine longa
Siquem delectet barbatum: amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare, 250
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciasne quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille 255
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquamst inpransi correptus voce magistri?
Porrigis irato puero cum poma, recusat;
'Sume, catelle': negat; si non des, optet. Amator
Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non, 260
Quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
Invisis foribus? 'Nec nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? An potius mediter finire dolores?
Exclusit; revocat: redeam? Non, si obsecret.' — Ecce
Servus, non paulo sapientior 'o ere, quae res 265
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
Tractari non volt. In amore haec sunt mala, bellum,
Pax rursum: haec siquis tempestatis prope ritu
Mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si 270
Insanire paret certa ratione modoque.'
Quid, cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te's?

Quid? cum balba feris annoso verba palato,
275 Aedificante casas qui sanior? Adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. Modo, inquam,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
280 Ex more inponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat et 'unum,
('Quid tam magnum?' †addens), 'unum me surpite morti!
Dis etenim facilest' orabat, sanus utrisque
285 Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque volgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
'Iuppiter, ingentes qui das adimisque dolores,'
Mater ait pueri menses iam quinque cubantis,
290 'Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tiberi stabit.' Casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti: mater delira necabit
In gelida fixum ripa febrimque reducet.
295 Quone malo mentem concussa? Timore deorum.'
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne conpellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.'
300 'Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris,
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.'
'Quid, caput abscissum manibus cum portat Agaue
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?'
305 'Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
Aegrotare putes animi vitio.' 'Accipe: primum
Aedificas, hoc est longos imitaris, ab imo

Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis 310
Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
An, quodcumque facit Maecenas, te quoque verumst,
Tantum dissimilem et tanto certare minorem?
Absentis ranae pullis vituli pede pressis
Vnus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
Belua cognatos eliserit: illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
'Maior.' 'Dimidio? — Num tanto?' Cum magis atque
Se magis inflaret, 'non, si te ruperis,' inquit,
'Par eris.' Haec a te non multum abludit imago. 320
Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino,
Quae siquis sanus fecit, sanus facis et tu.
'Non dico horrendam rabiem'. 'Iam desine.' 'Cultum
Maiorem censu.' Teneas, Damasippe, tuis te.'
'Mille puellarum, puerorum mille furores.' 325
'O maior tandem parcas, insane, minori.'

IIII.

'Vnde et quo Catius?' 'Non est mihi tempus aventi
Ponere signa novis praeceptis, qualia vincent
Pythagoran Anytique reum doctumque Platona.'
'Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
Interpellarim; sed des veniam bonus oro. 5
Quodsi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
Sivest naturae hoc sive artis, mirus utroque.'
'Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem,
Vtpote res tenues, tenui sermone peractas.'
'Ede hominis nomen, simul et, Romanus an hospes.' 10
'Ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Et suci melioris et ut magis alma rotundis,
Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano qui siccis crevit in agris 15

Dulcior, inriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina †malum responset dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno:
20 Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Naturast; aliis male creditur. Ille salubres
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
25 Mendose, quoniam vacuis conmittere venis
Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obstantia conchae
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
30 Lubrica nascentes inplent conchylia lunae;
Sed non omne marest generosae fertile testae:
Murice Baiano melior Lucrina peloris,
Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
35 Nec sibi cenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est, cara pisces averrere mensa
Ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
Languidus in cubitum iam se conviva reponet.
40 Vmber et iligna nutritus glande rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
Vinea submittit capreas non semper edules.
Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
45 Piscibus atque avibus quae natura †et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit
Nequaquam satis in re una consumere curam,
Vt siquis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
50 Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si caelo suppones vina sereno,
Nocturna, siquid crassist, tenuabitur aura,

Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
Vina, columbino limum bene colligit ovo,
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho; perna magis ac magis hillis 60
Flagitat inmorsus refici, quin omnia malit,
Quaecumque inmundis fervent adlata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. Simplex e dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit 65
Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod baca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia suco: 70
Nam facie praestant. Vennuncula convenit ollis;
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
Primus et invenior piper album cum sale nigro
Incretum puris circumposuisse catillis. 75
Inmanest vitium dare milia terna macello
Angustoque vagos pisces urguere catino.
Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum frusta ligurrit,
Sive gravis veteri creterrae limus adhaesit. 80
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
Consistit sumptus? Neglectis flagitium ingens.
Ten lapides varios lutulenta radere palma
Et Tyrias dare circum inlota toralia vestes,
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem 85
Haec habeant, tanto †reprendi iustius illis,
Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?'
'Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.

90 Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem iuveris. Adde
Voltum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
95 Atque haurire queam vitae praecepta beatae.'

V.

'Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti
Responde, quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides?' 'Iamne doloso
Non satis est Ithacam revehi patriosque Penates
5 Adspicere?' 'O nulli quicquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam te vate, neque illic
Aut apotheca procis †intactast aut pecus: atqui
Et genus et virtus, nisi cum re, vilior algast.'
'Quando pauperiem missis ambagibus horres,
10 Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma
Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
15 Qui quamvis periurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.'
'Vtne tegam spurco Damae latus? Haud ita Troiae
Me gessi, certans semper melioribus.' 'Ergo
20 Pauper eris.' 'Fortem hoc animum tolerare iubebo;
Et quondam maiora tulit. Tu protinus, unde
Divitias aerisque ruam, dic augur, acervos.'
'Dixi equidem et dico: captes astutus ubique
Testamenta senum neu, si vafer unus et alter
25 Insidiatorem praeroso fugerit hamo,
Aut spem deponas aut artem inlusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim:

Vivet uter locuples sine gnatis, inprobus, ultro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor; fama civem causaque priorem 30
Sperne, domi si gnatus erit fecundave coniux.
'Quinte' puta aut 'Publi' (gaudent praenomine molles
Auriculae) 'tibi me virtus tua fecit amicum.
Ius anceps novi, causas defendere possum;
Eripiet quivis oculos citius mihi quam te 35
Contemptum cassa nuce pauperet; haec mea curast,
Nequid tu perdas neu sis iocus.' Ire domum atque
Pelliculam curare iube; fi cognitor ipse,
Persta atque obdura: seu rubra Canicula findet
Infantes statuas, seu pingui tentus omaso 40
Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
'Nonne vides' aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet, 'ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?'
Plures adnabunt thunni et cetaria crescent.
Sicui praeterea validus male filius in re 45
Praeclara sublatus aletur, ne manifestum
Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe officiosus, uti scribare secundus
Heres et, siquis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro haec alea fallit. 50
Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere et tabulas a te removere memento,
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu; solus multisne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus 55
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit risus Nasica Corano.'
'Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?'
'O Laertiade, quidquid dicam, aut erit †aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.' 60
'Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.'
'Tempore quo iuvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano

65 Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
Vt legat orabit; multum Nasica negatas
Accipiet tandem et tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum praeter plorare suisque.
70 Illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius, laudes, lauderis ut absens.
Adiuvat hoc quoque, sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors:
75 Laudato. Scortator erit: cave te roget: ultro
Penelopam facilis potiori trade.' 'Putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?'
'Venit enim magnum donandi parca iuventus
80 Nec tantum Veneris quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugist; quae si semel uno
De sene gustarit tecum partita lucellum,
Vt canis a corio numquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factumst. Anus inproba Thebis
85 Ex testamento sic est elata: cadaver
Vnctum oleo largo nudis umeris tulit heres,
Scilicet elabi si posset mortua; credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito,
Neu desis operae, neve inmoderatus abundes.
90 Difficilem et morosum offendes garrulus: ultra
Non etiam sileas; Davus sis comicus atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare; mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput; extrahe turba
95 Oppositis umeris; aurem substringe loquaci.
Inportunus amat laudari: donec 'ohe!' iam
Ad caelum manibus sublatis dixerit, urgue et
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo curaque levarit,
100 Et certum vigilans 'quartae sit partis Vlixes'
Audieris 'heres:' 'ergo nunc Dama sodalis

Nusquamst? unde mihi tam fortem tamque fidelem?'
Sparge subinde et, si paullum potes, inlacrima; e rest
Gaudia prudentem voltum celare. Sepulcrum
Permissum arbitrio sine sordibus exstrue: funus 105
Egregie factum laudet vicinia. Siquis
Forte coheredum senior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua seu fundi sive domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive valeque.' 110

VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
Et paulum silvae super his foret. Auctius atque
Di melius fecere. Benest. Nil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
Si neque maiorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem;
Si veneror stultus nihil horum 'o si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi 10
Thesauro invento qui mercennarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule!' si, quod adest, gratum iuvat, hac prece te oro:
Pingue pecus domino facias et cetera praeter
Ingenium, utque soles custos mihi maximus adsis! 15
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius inlustrem saturis Musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
Matutine pater, seu Iane libentius audis, 20
Vnde homines operum primos vitaeque labores
Instituunt (sic dis placitum), tu carminis esto
Principium. †Romae sponsorem me rapis. 'Eia,

Ne prior officio quisquam respondeat, urgue.'
25 Sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necessest.
Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto
Luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
'Quid †vis, insane, et quas res agis?' inprobus urguet
30 Iratis precibus: 'tu pulses omne quod obstat,
Ad Maecenatem memori si mente recurras.'
Hoc iuvat et mellist, non mentiar. At simul atras
Ventumst Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. 'Ante secundam
35 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.'
'De re communi scribae magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.'
'Inprimat his cura Maecenas signa tabellis.'
Dixeris, experiar: 'si vis, potes,' addit et instat.
40 Septimus octavo propior iam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere raeda
Vellet iter faciens et cui concredere nugas
Hoc genus: 'Hora quotast?' 'Thrax est Gallina Syro par?'
45 'Matutina parum cautos iam frigora mordent;'
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
Invidiae noster. Ludos spectaverat una,
Luserat in campo: 'Fortunae filius!' omnes.
50 Frigidus a rostris manat per compita rumor:
Quicumque obvius est, me consulit: 'o bone, nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
Numquid de Dacis audisti?' 'Nil equidem.' Vt tu
Semper eris derisor.' 'At omnes di exagitent me,
55 Si quicquam.' 'Quid? militibus promissa Triquetra
Praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregium mortalem altique silenti.
Perditur haec inter misero lux non sine votis:

O rus, quando ego te adspiciam, quandoque licebit 60
Nunc veterum libris nunc somno et inertibus horis
Ducere sollicitae iucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata simulque
Vncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes cenaeque deum, quibus ipse †meique 65
Ante Larem proprium vescor vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libidost,
Siccat inaequales calices conviva solutus
Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
Pocula seu modicis uvescit laetius. Ergo 70
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male necne Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
Pertinet et nescire malumst, agitamus, utrumne
Divitiis homines an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos; 75
Et quae sit natura boni summumque quid eius.
Cervius haec inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Siquis nam laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit 'olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
Asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepositi ciceris nec longae invidit avenae,
Aridum et ore ferens acinum semesaque lardi 85
Frusta dedit, cupiens varia fastidia cena
Vincere tangentis male singula dente superbo;
Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc 'quid te iuvat' inquit, 'amice, 90
Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris praeponere silvis?
Carpe viam, mihi crede, comes, terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ullast
Aut magno aut parvo leti fuga: quo, bone, circa, 95
Dum licet, in rebus iucundis vive beatus,

Vive memor, quam sis aevi brevis.' Haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exsilit; inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
100 Moenia nocturni subrepere. Iamque tenebat
Nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cena,
105 Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
Continuatque dapes, nec non verniliter ipse
Fungitur officiis, praelambens omne quod adfert.
110 Ille cubans gaudet mutata sorte bonisque
Rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
115 Personuit canibus. Tum rusticus: 'Haud mihi vita
Est opus hac' ait et 'valeas: me silva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.'

VII.

'Iandudum ausculto et cupiens tibi dicere servus
Pauca reformido.' 'Davusne?' 'Ita; Davus, amicum
Mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
Vt vitale putes.' 'Age, libertate Decembri,
5 Quando ita maiores voluerunt, utere; narra.'
'Pars hominum vitiis gaudet constanter et urguet
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus
Cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani
10 Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas,
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste;

echus Romae, iam mallet doctus Athenis
Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Volanerius, postquam illi iusta cheragra 15
; articulos, qui pro se tolleret atque
in phimum talos, mercede diurna
um pavit: quanto constantior isdem
, tanto levius miser ac prior illo,
contento, iam laxo fune laborat.' 20
ces, hodie quorsum haec tam putida tendant,
?' 'Ad te, inquam.' 'Quo pacto, pessime?'
'Laudas
n et mores antiquae plebis, et idem,
d illa deus subito te agat, usque recuses,
a non sentis, quod clamas, rectius esse, 25
a non firmus rectum defendis, et haeres
am caeno cupiens evellere plantam.
rus optas; absentem rusticus urbem
l astra levis. Si nusquam es forte vocatus
m, laudas securum olus ac, velut usquam 30
eas, ita te felicem dicis amasque,
isquam tibi sit potandum. Iusserit ad se
s serum sub lumina prima venire
n: 'nemon oleum fert ocius? ecquis
cum magno blateras clamore fugisque. 35
et scurrae, tibi non referenda precati,
it. 'Etenim fateor me' dixerit ille
ntre levem, nasum nidore supinor,
us, iners, siquid vis, adde, popino.
sis quod ego et fortassis nequior, ultro 40
velut melior verbisque decoris
vitium?' Quid, si me stultior ipso
tis empto drachmis deprenderis? Aufer
u terrere; manum stomachumque teneto,
iae Crispini docuit me ianitor, edo. 45
inx aliena capit, meretricula Davum:
iter nostrum cruce dignius? Acris ubi me
intendit, sub clara nuda lucerna

Quaecumque excepit turgentis verbera caudae
50 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
Ditior aut formae melioris meiat eodem.
Tu cum proiectis insignibus, anulo equestri
Romanoque habitu prodis ex iudice Dama
55 Turpis odoratum caput obscurante lacerna,
Non es quod simulas? Metuens induceris atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
60 Quo te demisit peccati conscia erilis,
Contractum genibus tangas caput? Estne marito
Matronae peccantis in ambo iusta potestas?
In corruptorem vel iustior. Illa tamen se
Non habitu mutatve loco peccatve †superne.
65 Cum te formidat mulier neque credit amanti,
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Conmittes rem omnem et vitam et cum corpore famam.
Evasti: credo, metues doctusque cavebis;
Quaeres, quando iterum paveas iterumque perire
70 Possis, o totiens servus! Quae belua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
'Non sum moechus' ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Praetereo sapiens argentea. Tolle periclum:
Iam vaga prosiliet frenis natura remotis.
75 Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
Inposita haud umquam misera formidine privet?
Adde super, dictis quod non levius valeat: nam,
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
80 Vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? Nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus,
Quem neque pauperies neque mors neque vincula terrent,

Responsare cupidinibus, contemnere honores 85
Fortis, et in se ipso totus, teres atque rotundus,
Externi nequid valeat per leve morari,
In quo manca ruit semper fortuna. Potesne
Ex his ut proprium quid noscere? Quinque talenta
Poscit te mulier, vexat foribusque repulsum 90
Perfundit gelida, rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo, 'liber, liber sum,' dic age! Non quis.
Vrguet enim dominus mentem non lenis et acres
Subiectat lasso stimulos versatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella, 95
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
Aut Pacideiani contento poplite miror
Proelia rubrica picta aut carbone, velut si
Re vera pugnent, feriant vitentque moventes
Arma viri? Nequam et cessator Davus; at ipse 100
Subtilis veterum iudex et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cenis responsat opimis?
Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. Qui tu inpunitior illa, 105
Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Inlusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili: qui praedia vendit, 110
Nil servile gulae parens habet? Adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere teque ipsum vitas fugitivus et erro,
Iam vino quaerens, iam somno fallere curam;
Frustra: nam comes atra premit sequiturque fugacem.' 115
'Vnde mihi lapidem?' 'Quorsumst opus?' 'Vnde sagittas?'
'Aut insanit homo aut versus facit.' 'Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.'

VIII.

'Vt Nasidieni iuvit te cena beati?
Nam mihi quaerenti convivam dictus here illic
De medio potare die.' 'Sic, ut mihi numquam
In vita fuerit melius.' 'Da, si grave non est,
5 Quae prima iratum ventrem placaverit esca.'
'In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cenae pater: acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
10 His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit et alter
Sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
Posset cenantes offendere, ut Attica virgo
Cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes,
15 Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris expers.
Hic erus 'Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis adpositis delectat: habemus utrumque.'
'Divitias miras! Sed quis cenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.'
20 'Summus ego et prope me Viscus Thurinus et infra,
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quas Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas;
25 Nomentanus ad hoc, qui, siquid forte lateret,
Indice monstraret digito: nam cetera turba,
Nos, inquam, cenamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia sucum,
Vt vel continuo patuit, cum passeris atque
30 Ingustata mihi porrexit is ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
'Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti;'
35 Et calices poscit maiores. Vertere pallor

Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
Potores, vel quod maledicunt liberius vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque. Secutis omnibus imi 40
Convivae lecti nihilum nocuere lagoenis.
Adfertur squillas inter murena natantes
In patina porrecta. Sub hoc erus 'haec gravida' inquit
'Captast, deterior post partum carne futura.
His mixtum ius est: oleo, quod prima Venafri 45
Pressit cella; garo de sucis piscis Hiberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur — cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud —; pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
Vt melius muria quod testa marina remittat.'
Interea suspensa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri 55
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur; Rufus posito capite, ut si
Filius inmaturus obisset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
Tolleret: 'heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? Vt semper gaudes inludere rebus
Humanis!' Varius mappa conpescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso
'Haec est condicio vivendi' aiebat, 'eoque 65
Responsura tuo numquamst par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
Ne male conditum ius adponatur, ut omnes
Praecincti recte pueri comptique ministrent? 70
Adde hos praeterea casus, aulaea ruant si,
Vt modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.

Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversae nudare solent, celare secundae.'
75 Nasidienus ad haec: 'tibi di, quaecumque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis';
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.'
'Nullos his mallem ludos spectasse; sed illa
80 Redde, age, quae deinceps risisti.' 'Vibidius dum
Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagoena,
Quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
85 Emendaturus fortunam; deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus et ficis pastum iecur anseris albae
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
90 Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto
Vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
Suaves res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
Vt nihil omnino gustaremus, velut illis
95 Canidia adflasset peior serpentibus Afris.'

EPISTVLARVM

LIBER PRIMVS.

I.

licte mihi, summa dicende Camena,
ım satis et donatum iam rude quaeris,
ıs, iterum antiquo me includere ludo?
lemst aetas, non mens. Veianius armis
ı ad postem fixis latet abditus agro, 5
ılum extrema totiens exoret arena.
ıi purgatam crebro qui personet aurem:
ıenescentem mature sanus equum, ne
ıd extremum ridendus et ilia ducat.'
aque et versus et cetera ludicra pono; 10
ırum atque decens, curo et rogo, et omnis in
hoc sum;
ıt conpono quae mox depromere possim.
'orte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
addictus iurare in verba magistri,
ı cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
gilis fio et mersor civilibus undis,
verae custos rigidusque satelles;
ı Aristippi furtim praecepta relabor,
ıi res, non me rebus subiungere conor.
longa, quibus mentitur amica, diesque 20
videtur opus debentibus, ut piger annus
, quos dura premit custodia matrum:
i tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
mque morantur agendi naviter id quod
pauperibus prodest, locupletibus aeque, 25

Aeque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse règam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
30 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
35 Possis et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
40 Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus est vitium fugere et sapientia prima
Stultitia caruisse. Vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore;
45 Inriger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
50 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit condicio dulcis sine pulvere palmae?
Vilius argentumst auro, virtutibus aurum.
'O cives, cives, quaerenda pecunia primumst;
Virtus post nummos;' haec Ianus summus ab imo
55 Prodocet, haec recinunt iuvenes dictata senesque,
[Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.]
Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque,
Sed quadringentis sex septem milia desunt:
Plebs eris. At pueri ludentes 'rex eris' aiunt,
60 'Si recte facies.' [Hic murus aheneus esto:
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.]
Roscia, dic sodes, melior lex an puerorumst

quae regnum recte facientibus offert,
bus Curiis et decantata Camillis?
i melius suadet, qui 'rem facias, rem, 65
s, recte, si non, quocumque modo, rem',
ius spectes lacrimosa poemata Pupi;
Fortunae te responsare superbae
et erectum praesens hortatur et aptat?
me populus Romanus forte roget, cur 70
porticibus sic iudiciis fruar isdem
uar aut fugiam quae diligit ipse vel odit:
iod volpes aegroto cauta leoni
lit, referam: 'quia me vestigia terrent,
e adversum spectantia, nulla retrorsum.' 75
ultorum es capitum. Nam quid sequar aut quem?
minum gestit conducere publica; sunt qui
et pomis viduas venentur avaras,
itque senes, quos in vivaria mittant;
occulto crescit res fenore. Verum 80
is alios rebus studiisque teneri:
dem possunt horam durare probantes?
in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
dives, lacus et mare sentit amorem
itis eri; cui si vitiosa libido 85
auspicium, 'cras ferramenta Teanum
fabri.' Lectus genialis in aulast:
esse prius, melius nil caelibe vita;
est, iurat bene solis esse maritis.
eam voltus mutantem Protea nodo? 90
uper recte? mutat cenacula, lectos,
tonsores, conducto navigio aeque
ac locuples, quem ducit priva triremis.
us inaequali tonsore capillos
rides, si forte subucula pexae 95
best tunicae, vel si toga dissidet inpar,
quid? mea cum pugnat sententia secum,
stiit spernit, repetit quod nuper omisit,

Aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
100 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis;
Insanire putas sollemnia me neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A praetore dati, rerum tutela mearum
Cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
105 De te pendentis, te respicientis amici?
Ad summam: sapiens uno minor est Iove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Praecipue sanus, nisi cum pituita molestat.

II.

Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
5 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam:
10 Quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor conponere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
15 Seditione, dolis, scelere atque libidine et ira
Iliacos intra muros peccatur et extra.
Rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar Vlixem,
Qui domitor Troiae multorum providus urbes
20 Et mores hominum inspexit latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum inmersabilis undis.

voces et Circae pocula nosti;
cum sociis stultus cupidusque bibisset,
ıina meretrice fuisset turpis et excors, 25
canis inmundus vel amica luto sus.
ıerus sumus et fruges consumere nati,
'enelopae nebulones Alcinoique
curanda plus aequo operata iuventus,
hrum fuit in medios dormire dies et 30
ıitum citharae cessantem ducere somnum.
.ent hominem, surgunt de nocte latrones:
sum serves, non expergisceris? Atqui
sanus, cures hydropicus; et ni
nte diem librum cum lumine, si non 35
animum studiis et rebus honestis,
rel amore vigil torquebere. Nam cur,
ıdunt oculum, festinas demere; siquid
ıum, differs curandi tempus in annum?
n facti, qui coepit, habet: sapere aude; 40
Qui recte vivendi prorogat horam,
exspectat, dum defluat amnis; at ille
et labetur in omne volubilis aevum.
r argentum puerisque beata creandis
; incultae pacantur vomere silvae: 45
tis est cui contingit, nihil amplius optet.
nus et fundus, non aeris acervus et auri
domini deduxit corpore febres,
mo curas; valeat possessor oportet,
ɔrtatis rebus bene cogitat uti. 50
it aut metuit, iuvat illum sic domus et res,
ım pictae tabulae, tomenta podagrum,
s citharae collecta sorde dolentes.
ıst nisi vas, quodcumque infundis acescit.
voluptates: nocet empta dolore voluptas.] 55
avarus eget: certum voto pete finem.
alterius macrescit rebus opimis;
Siculi non invenere tyranni
ɔrmentum. Qui non moderabitur irae,

60 Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
[Dum poenas odio per vim festinat inulto.]
Ira furor brevis est: animum rege; qui nisi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu conpesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
65 Ire viam qua monstret eques; venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore vera, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens servabit odorem
70 Testa diu. Quodsi cessas aut strenuus antis,
Nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

III.

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus
An freta vicinas inter currentia turres
5 An pingues Asiae campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius Romana brevi venturus in ora?
10 Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos.
Vt valet? ut meminit nostri? Fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
An tragica desaevit et ampullatur in arte?
15 Quid mihi Celsus agit? monitus multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecumque recepit Apollo,
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
20 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum

Ingenium, non incultumst et turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis seu civica iura
Respondere paras seu condis amabile carmen,
Prima feres hederae victricis praemia. Quodsi 25
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te caelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studio parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curaest, 30
Quantae conveniat, Munatius, an male sarta
Gratia nequiquam coit et rescinditur, ac vos
Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
Indomita cervice feros. Vbicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus, 35
Pascitur in vestrum reditum votiva iuvenca.

IIII.

Albi, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat,
An tacitum silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoquest? 5
Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederunt artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula maius alumno,
Qui sapere et fari possit quae sentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde 10
Et mundus victus non deficiente crumina?
Inter spem curamque, timores inter et iras
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quae non sperabitur hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute vises, 15
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

V.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
Nec modica cenare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa palustres
5 Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arcesse vel imperium fer.
Iandudum splendet focus et tibi munda supellex.
Mitte leves spes et certamina divitiarum
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
10 Dat veniam somnumque dies; inpune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumque severus
Adsidet insano: potare et spargere flores
15 Incipiam patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas dissignat? operta recludit,
Spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum,
20 Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor et non
Invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares, ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
25 Sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par
Iungaturque pari. Butram tibi Septiciumque
Et nisi cena prior potiorve puella Sabinum
Detinet adsumam; locus est et pluribus umbris,
Sed nimis arta premunt olidae convivia caprae.
30 Tu quotus esse velis rescribe et rebus omissis
Atria servantem postico falle clientem.

VI.

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solaque, quae possit facere et servare beatum.
Hunc solem et stellas et decedentia certis
Tempora momentis sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent: quid censes munera terrae? 5
Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos
Ludicra? quid plausus et amici dona Quiritis?
[Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?]
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto; pavor est utrobique molestus, 10
Inprovisa simul species externat utrumque.
Gaudeat an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius peiusve sua spe,
Defixis oculis animoque et corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui, 15
Vltra quam satis est virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum et marmor vetus aeraque et artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
Navus mane forum et vespertinus pete tectum, 20
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus et (indignum, quod sit peioribus ortus)
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terrast, in apricum proferet aetas;
Defodiet condetque nitentia. Cum bene notum 25
Porticus Agrippae et via te conspexerit Appi,
Ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.
Si latus aut renes morbo temptantur acuto,
Quaere fugam morbi. Vis recte vivere: quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis 30
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas et
Lucum ligna: cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas;
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et
Tertia succedant, et quae pars quadret acervum. 35

Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
Et genus et formam regina Pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
Mancipiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
40 Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scaenae praebere rogatus,
'Qui possum tot?' ait; 'tamen et quaeram, et quot habebo
Mittam;' post paulo scribit sibi milia quinque
Esse domi chlamydum; partem vel tolleret omnes.
45 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt
Et dominum fallunt et prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species et gratia praestat,
50 Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
Porrigere: 'hic multum in Fabia valet, ille Velina;
Cui libet hic fasces dabit, eripietque curule
Cui volet inportunus ebur.' 'Frater' 'pater' adde;
55 Vt cuiquest aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cenat bene vivit (lucet!), eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum †populumque iubebat,
60 Vnus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixi,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
65 Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.
Vive, vale. Siquid novisti rectius istis,
Candidus inperti; si non, his utere mecum.

VII.

lies tibi pollicitus me rure futurum
totum mendax desideror. Atqui
'ere vis sanum recteque valentem',
ıi das aegro, dabis aegrotare timenti,
veniam, dum ficus prima calorque 5
›rem decorat lictoribus atris,
ris omnis pater et matercula pallet,
ue sedulitas et opella forensis
ebres et testamenta resignat.
'uma nives Albanis inlinet agris, 10
descendet vates tuus et sibi parcet
sque leget; te, dulcis amice, reviset
ıyris, si concedes, et hirundine prima.
more piris vesci Calaber iubet hospes
cisti locupletem. 'Vescere, sodes.' 15
est.' 'At tu, quantum vis, tolle.' 'Benigne'.
sa feres pueris munuscula parvis.'
eor dono, quam si dimittar onustus.'
haec porcis hodie comedenda relinques.'
et stultus donat quae spernit et odit: 20
es ingratos tulit et feret omnibus annis.
ı et sapiens dignis ait esse paratus,
n ignorat quid distent aera lupinis.
praestabo me etiam pro laude merentis.]
.e noles usquam discedere, reddes 25
ıs, nigros angusta fronte capillos,
ulce loqui, reddes ridere decorum et
ı fugam Cinarae maerere protervae.
angustam tenuis nitedula rimam
in cumeram frumenti, pastaque rursus 30
pleno tendebat corpore frustra.
ela procul 'si vis' ait 'effugere istinc,
vum repetes artum, quem macra subisti.'
si conpellor imagine, cuncta resigno:
ıum plebis laudo satur altilium nec 35

Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudasti, rexque paterque
[Audisti coram, nec verbo parcius absens]:
Inspice, si possum donata reponere laetus.
40 Haud male Telemachus, proles patientis Vlixi:
'Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
Porrectus spatiis nec multae prodigus herbae;
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
Parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
45 Sed vacuum Tibur placet aut inbelle Tarentum.
Strenuus et fortis causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit atque foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
50 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
'Demetri,' (puer hic non laeve iussa Philippi
Accipiebat) 'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
Cuius fortunae, quo sit patre quove patrono.'
55 It, redit et narrat, Volteium nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine, notum
Et properare loco et cessare et quaerere et uti,
Gaudentem parvisque sodalibus et lare curto
Et ludis et post decisa negotia Campo.
60 'Scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic,
Ad cenam veniat.' Non sane credere Mena,
Mirari secum tacitus. Quid multa? 'Benigne'
Respondet. 'Neget ille mihi?' 'Negat inprobus et te
Neglegit aut horret.' Volteium mane Philippus
65 Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat et salvere iubet prior; ille Philippo
Excusare laborem et mercennaria vincla,
Quod non mane domum venisset, denique quod non
Providisset eum. 'Sic ignovisse putato
70 Me tibi, si cenas hodie mecum.' 'Vt libet.' 'Ergo
Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.'
Vt ventum ad cenamst, dicenda tacenda locutus

ormitum dimittitur. Hic ubi saepe
visus decurrere piscis ad hamum,
ıs et iam certus conviva, iubetur 75
ırbana indictis comes ire Latinis.
mannis arvum caelumque Sabinum
t laudare. Videt ridetque Philippus,
ım requiem, dum risus undique quaerit,
em donat sestertia, mutua septem 80
persuadet uti mercetur agellum.
Ne te longis ambagibus ultra
is est morer: ex nitido fit rusticus atque
vineta crepat mera, praeparat ulmos,
studiis et amore senescit habendi. 85
ı oves furto, morbo periere capellae,
ıtita seges, bos est enectus arando:
lamnis media de nocte caballum
ıtusque Philippi tendit ad aedes.
ıul adspexit scabrum intonsumque Philippus, 90
it, 'Voltei, nimis attentusque videris
.' 'Pol, me miserum, patrone, vocares,
inquit 'verum mihi ponere nomen.
per Genium dextramque deosque Penates
t obtestor, vitae me redde priori!' 95
l adspexit, quantum dimissa petitis
mature redeat repetatque relicta.
quemque suo modulo ac pede verumst.

VIII.

dere et bene rem gerere Albinovano
ata refer, comiti scribaeque Neronis.
t quid agam, dic multa et pulchra minantem
c recte nec suaviter, haud quia grando
t vites oleamve momorderit aestus, 5
longinquis armentum aegrotet in agris;
mente minus validus quam corpore toto

Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
10 Cur me funesto properent arcere veterno;
Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
Vt placeat iuveni, percontare, utque cohorti.
15 Si dicet 'recte,' primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Vt tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

VIIII.

Septimius, Claudi, nimirum intellegit unus,
Quanti me facias; nam cum rogat et prece cogit,
Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
5 Munere cum fungi propioris censet amici:
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
10 Sic ego, maioris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. Quodsi
Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

X.

Vrbis amatorem Fuscum salvere iubemus
Ruris amatores, hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera paene gemelli
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter;
5 †Adnuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
Rivos et musco circumlita saxa nemusque.

Quid quaeris? Vivo et regno, simul ista reliqui,
Quae vos ad caelum effertis rumore secundo,
Vtque sacerdotis fugitivus liba recuso: 10
Pane egeo iam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae si convenienter oportet
Ponendaque domo quaerendast area primum:
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hiemes, ubi gratior aura 15
Leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
Cum semel accepit solem furibundus acutum?
Est ubi divellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum 20
Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas,
Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
Naturam expelles furca, tamen usque recurret
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum propiusve medullis
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundae, 30
Mutatae quatient. Siquid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo 35
Inploravit opes hominis frenumque recepit.
Sed postquam victo ridens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret, dominum vehit inprobus atque 40
Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede maior erit, subvertet, si minor, uret.
Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi,

45 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
50 Excepto quod non simul esses, cetera laetus.

XI.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
Quid concinna Samos, quid Croesi regia Sardis,
Zmyrna quid et Colophon? maiora minorane fama?
Cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent,
5 An venit in votum Attalicis ex urbibus una,
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
'Scis, Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem
Oblitusque meorum obliviscendus et illis
10 Neptunum procul e terra spectare furentem.'
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adspersus volet in caupona vivere; nec qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat
Vt fortunatam plene praestantia vitam;
15 Nec, si te validus iactaverit Auster in alto,
Idcirco navim trans Aegaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod
Paenula solstitio, [campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis,] Sextili mense caminus.
20 Dum licet ac voltum servat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
Tu quamcumque deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu neu dulcia differ in annum,
Vt quocumque loco fueris vixisse libenter
25 Te dicas: nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

ıos exercet inertia: navibus atque
petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
ris, animus si te non deficit aequus. 30

XII.

†Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
frueris, non est ut copia maior
donari possit tibi. Tolle querellas;
nim non est, cui rerum suppetit usus.
bene, si laterist pedibusque tuis, nil 5
poterunt regales addere maius.
in medio positorum abstemius herbis
urtica, sic vives protinus, ut te
m liquidus Fortunae rivus inauret,
naturam mutare pecunia nescit, 10
cuncta putas una virtute minora.
si Democriti pecus edit agellos
, dum peregrest animus sine corpore velox?
inter scabiem tantam et contagia lucri
ım sapias et adhuc sublimia cures: 15
re conpescant causae, quid temperet annum,
ponte sua iussaene vagentur et errent,
mat obscurum Lunae, quid proferat orbem,
it et possit rerum concordia discors,
les an Stertinium deliret acumen. 20
eu pisces seu porrum et caepe trucidas,
ımpeio Grospho et, siquid petet, ultro
l Grosphus nisi verum orabit et aequum.
icorumst annona, bonis ubi quid dest.
n ignores, quo sit Romana loco res: 25
Agrippae, Claudi virtute Neronis
ɜ cecidit; ius imperiumque Phrahates
accepit genibus minor; aurea fruges
leno defundit Copia cornu.

XIII.

Vt proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vini,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet;
Ne studio nostri pecces odiumque libellis
5 Sedulus inportes opera vemente minister.
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
Abicito potius, quam quo perferre iuberis
†Clitellas ferus inpingas Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum et fabula fias.
10 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Vt vinosa glomus furtivae †Pyrrhia lanae,
15 Vt cum pileolo soleas conviva tribulis.
Neu volgo narres, te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos auresque morari
Caesaris. Oratus multa prece nitere porro.
Vade, vale, cave ne titubes mandataque frangas.

XIIII.

Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius an tu
5 Evellas agro, et melior sit Horatius an res.
Me quamvis Lamiae pietas et cura moratur,
Fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
10 Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Cui placet alterius, sua nimirumst odio sors.
[Stultus uterque locum inmeritum causatur inique:

In culpast animus, qui se non effugit umquam.]
†Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas; 15
Me constare mihi scis et discedere tristem,
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur; †eo disconvenit inter
Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit, et odit, 20
Quae tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, et quod
Angulus iste feret piper et tus ocius uva,
Nec vicina subest vinum praebere taberna
Quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius 25
Ad strepitum salias terrae gravis; et tamen urgues
Iampridem non tacta ligonibus arva bovemque
Disiunctum curas et strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato. 30
Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis inmunem Cinarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cena brevis iuvat et prope rivum somnus in herba; 35
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat;
Rident vicini glaebas et saxa moventem
Cum servis. Vrbana diaria rodere mavis, 40
Horum tu in numerum voto ruis; invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus;
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

XV.

Quae sit hiemps Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio et qualis via (nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius et tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
5 Per medium frigus. Sane murteta relinqui
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
10 Mutandus locus est et deversoria nota
Praeteragendus equus. 'Quo tendis? Non mihi Cumas
Est iter ac Baias' laeva stomachosus habena
Dicet eques; †sed equi frenatost auris in ore);
Maior utrum populum frumenti copia pascat,
15 Collectosne bibant imbres puteosne perennes
Dulcis aquae (nam vina nihil moror illius orae.
Rure meo possum quidvis perferre patique;
Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
20 In venas animumque meum, quod verba ministret,
Quod me Lucanae iuvenem commendet amicae);
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Vtra magis pisces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
25 Scribere te nobis, tibi nos adcredere par est.
Maenius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
Inpransus non qui civem dignosceret hoste,
30 Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus,
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quidquid quaesierat ventri donaret avaro.
Hic ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cenabat omasi
35 Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset;

Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos corrector Bestius. Idem,
Quidquid erat nactus praedae maioris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror,'
Aiebat, 'siqui comedunt bona, cum sit obeso 40
Nil melius turdo, nil volva pulchrius ampla.'
Nimirum hic ego sum; nam tuta et parvola laudo,
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XVI.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat erum an bacis opulentet olivae
Pomisne an pratis an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
Continui montes, ni dissocientur opaca 5
Valle, sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Laevum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid si rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferant, si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum iuvet umbra? 10
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces et, iam si credis, amoenae 15
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor, necui de te plus quam tibi credas,
Neve putes alium sapiente bonoque beatum, 20
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi

Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
25 Siquis bella tibi terra pugnata marique
Dicat et his verbis vacuas permulceat aures:
'Tene magis salvum populus velit an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
Iuppiter,' Augusti laudes agnoscere possis;
30 Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic, sodes, nomine? 'Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.'
Qui dedit hoc hodie, cras si volet auferet, ut, si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
35 'Pone, meumst,' inquit: pono tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
Falsus honor iuvat et mendax infamia terret
40 Quem nisi mendosum et medicandum? Vir bonus est quis?
'Qui consulta patrum, qui leges iuraque servat,
Quo multae magnaeque secantur iudice lites,
Quo res sponsore et quo causae teste tenentur.'
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
45 Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
'Nec furtum feci nec fugi,' si mihi dicat
Servus: 'habes pretium, loris non ureris,' aio.
'Non hominem occidi.' 'Non pasces in cruce corvos.'
'Sum bonus et frugi.' 'Renuit negitatque Sabellus'.
50 Cautus enim metuit foveam lupus accipiterque
Suspectos laqueos et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittis notae formidine poenae;
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
55 Nam de mille fabae modiis cum surripis unum,
Damnumst, non facinus, †mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
Quandocumque deos vel porco vel bove placat,

er' clare, clare cum dixit 'Apollo,'
vet metuens audiri: 'pulchra Laverna, 60
fallere, da iusto sanctoque videri,
eccatis et fraudibus obice nubem.'
r servo, qui liberior sit avarus,
fixum cum se demittit ob assem,
o: nam qui cupiet, metuet quoque; porro 65
ens vivet, liber mihi non erit umquam.
arma, locum virtutis deseruit, qui
a augenda festinat et obruitur re.
cum possis captivum, occidere noli:
tiliter; sine pascat durus aretque, 70
c mediis hiemet mercator in undis,
prosit, portet frumenta penusque.
s et sapiens audebit dicere: 'Pentheu
hebarum, quid me perferre patique
coges?' 'Adimam bona.' 'Nempe pecus, rem, 75
rgentum: tollas licet.' 'In manicis et
us saevo te sub custode tenebo.'
s, simulatque volam, me solvet.' Opinor,
t 'moriar.' Mors ultima linea rerumst.

XVII.

Scaeva, satis per te tibi consulis et scis,
dem pacto deceat maioribus uti,
cendus adhuc quae censet amiculus, ut si
er monstrare velit; tamen adspice, siquid
quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
ta quies et primam somnus in horam
si te pulvis strepitusque rotarum,
caupona, Ferentinum ire iubebo:
ue divitibus contingunt gaudia solis,
male, qui natus moriensque fefellit. 10
se tuis pauloque benignius ipsum
re voles, accedes siccus ad unctum.

'Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus.' 'Si sciret regibus uti,
15 Fastidiret olus, qui me notat.' Vtrius horum
Verba probes et facta doce, vel iunior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
'Scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et
20 Splendidius multost. Equus ut me portet, alat rex,
Officium facio; tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.'
Omnis Aristippum decuit color et status et res,
Temptantem maiora fere, praesentibus aequum.
25 Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque;
30 Alter Mileti textam cane peius et angue
Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. Refer et sine vivat ineptus!
Res gerere et captos ostendere civibus hostes
Attingit solium Iovis et caelestia temptat:
35 Principibus placuisse viris non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit qui timuit, ne non succederet: esto.
Quid? qui pervenit fecitne viriliter? Atqui
Hic est aut nusquam, quod quaerimus. Hic onus horret,
40 Vt parvis animis et parvo corpore maius;
Hic subit et perfert. Aut virtus nomen inanest,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege sua de paupertate tacentes
Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter
45 An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
'Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus'
Qui dicit, clamat 'victum date.' Succinit alter
'Et mihi.' Dividuo findetur munere quadra.

Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
Plus dapis et rixae multo minus invidiaeque.
Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum
Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres
Aut cistam effractam et subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
Saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
Nec semel inrisus triviis attollere curat
Fracto crure planum, licet illi plurima manet
Lacrima, per sanctum iuratus dicat Osirim: 60
'Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.'
'Quaere peregrinum' vicinia rauca reclamat.

XVIII.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
Vt matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope maius 5
Asperitas agrestis et inconcinna gravisque,
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas dici mera veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum et utrimque reductum.
Alter in obsequium plus aequo pronus et imi 10
Derisor lecti sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces et verba cadentia tollit,
Vt puerum saevo credas dictata magistro
Reddere vel partes mimum tractare secundas;
Alter rixatur de lana saepe caprina, 15
Propugnat nugis armatus: 'scilicet, ut non
Sit mihi prima fides et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.'
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos plus;
Brundisium Minuci melius via ducat an Appi. 20

Quem damnosa venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vires et vestit et unguit,
Quem tenet argenti sitis inportuna famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
25 Saepe decem vitiis instructior, odit et horret,
Aut, si non odit, regit ac veluti pia mater
Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
Volt et ait prope vera: 'meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvola res est:
30 Arta decet sanum comitem toga; desine mecum
Certare.' Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
35 Officium, nummos alienos pascet, ad imum
Thrax erit aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
Conmissumque teges et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
40 Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra. Fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
45 Lenibus imperiis, quotiensque educet in agros
Aeoliis onerata plagis iumenta canesque,
Surge et inhumanae senium depone Camenae,
Cenes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis sollemne viris opus, utile famae
50 Vitaeque et membris, praesertim cum valeas et
Vel cursu superare canem vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet: scis, quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria; denique saevam
55 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
Nunc et, siquid abest, Italis adiudicat armis.

retrahas et inexcusabilis absis,
nil extra numerum fecisse modumque
ıterdum nugaris rure paterno. 60
lintres exercitus, Actia pugna
per pueros hostili more refertur;
ius est frater, lacus Hadria, donec
ım velox victoria fronde coronet.
:e suis studiis qui crediderit te 65
ıtroque tuum laudabit pollice ludum.
ut moneam, siquid monitoris eges tu:
quoque viro et cui dicas, saepe videto.
torem fugito: nam garrulus idemst,
ıent patulae conmissa fideliter aures, 70
. emissum volat inrevocabile verbum.
illa tuum iecur ulceret ulla puerve
ırmoreum venerandi limen amici,
nus pueri pulchri caraeve puellae
te parvo beet aut incommodus angat. 75
commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
; aliena tibi peccata pudorem.
et quondam non dignum tradimus: ergo
ıa culpa premet, deceptus omitte tueri;
us notum, si temptent crimina, serves 80
ıe tuo fidentem praesidio: qui
heonino cum circumroditur, ecquid
ost paulo ventura pericula sentis?
ı res agitur, paries cum proximus ardet,
ecta solent incendia sumere vires.] 85
ıexpertis cultura potentis amici;
; metuit. Tu, dum tua navis in altost,
, ne mutata retrorsum te ferat aura.
hilarem tristes tristemque iocosi,
celeres, agilem navumque remissi; 90
[bibuli media de nocte Falerni
| porrecta negantem pocula, quamvis
os iures te formidare tepores.
ıpercilio nubem: plerumque modestus

95 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum,
Neu te semper inops agitet vexetque cupido,
Neu pavor et rerum mediocriter utilium spes,
100 Virtutem doctrina paret naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
An secretum iter et fallentis semita vitae.
Me quotiens reficit gelidus Digentia rivus,
105 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
'Sit mihi, quod nunc est, etiam minus, et mihi vivam
Quod superest aevi, siquid superesse volunt di;
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
110 Copia, neu fluitem dubiae spe pendulus horae.'
Sed satis est orare Iovem, quae ponit et aufert:
Det vitam, det opes; aequum mi animum ipse parabo.

XVIIII.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. Vt male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
5 Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus;
Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 'Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis:'
10 Hoc simul edixit, non cessavere poetae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? siquis voltu torvo ferus et pede nudo
Exiguaeque togae simulet †textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
15 Rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua,

et urbanus tenditque disertus haberi.
emplar vitiis imitabile: quodsi
asu, biberent exsangue cuminum.
es, servum pecus, ut mihi saepe
pe iocum vestri movere tumultus! 20
vacuum posui vestigia princeps,
a meo pressi pede. Qui sibi fidit,
examen. Parios ego primus iambos
atio, numeros animosque secutus
, non res et agentia verba Lycamben. 25
foliis ideo brevioribus ornes,
ii mutare modos et carminis artem:
Archilochi †musam pede mascula Sappho,
Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
im quaerit, quem versibus oblinat atris, 30
ae laqueum famoso carmine nectit.
non alio dictum prius ore, latinus
dicen; iuvat inmemorata ferentem
culisque legi manibusque teneri.
, mea cur ingratus opuscula lector 35
etque domi, premat extra limen iniquus.
ventosae plebis suffragia venor
enarum et tritae munere vestis;
nobilium scriptorum auditor et ultor,
as ambire tribus et pulpita dignor: 40
lacrimae. 'Spissis indigna theatris
det recitare et nugis addere pondus'
ides' ait, 'et Iovis auribus ista
lis enim manare poetica mella
tibi pulcher.' Ad haec ego naribus uti 45
t, luctantis acuto ne secer ungui,
iste locus' clamo et diludia posco.
im genuit trepidum certamen et iram,
inimicitias et funebre bellum.]

XX.

Vertumnum Ianumque, liber, spectare videris,
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves et grata sigilla pudico;
Paucis ostendi gemis et communia laudas,
5 Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. 'Quid miser egi?
Quid volui?' dices, ubi quid te laeserit; et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quodsi non odio peccantis desipit augur,
10 Carus eris Romae, donec te deseret aetas;
Contrectatus ubi manibus sordescere volgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertes
Aut fugies Uticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
15 Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus: quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol †tepidus plures admoverit aures,
20 Me libertino natum patre et in tenui re
Maiores pinnas nido extendisse loqueris,
Vt, quantum generi demas, virtutibus addas;
Me primis urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, praecanum, solibus †aptum,
25 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur aevum:
Me quater undenos sciat inplevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo dixit Lollius anno.

EPISTVLARVM

LIBER ALTER

I.

ıustineas et tanta negotia solus,
armis tuteris, moribus ornes,
mendes: in publica commoda peccem,
ıermone morer tua tempora, Caesar.
ɜt Liber pater et cum Castore Pollux, 5
ıtia facta deorum in templa recepti,
ıs hominumque colunt genus, aspera bella
;, agros adsignant, oppida condunt,
suis non respondere favorem
meritis. Diram qui contudit hydram 10
'atali portenta labore subegit,
invidiam supremo fine domari.
fulgore suo, qui praegravat, artes
ıositas: exstinctus amabitur idem.
tibi maturos largimur honores, 15
ıe tuum per numen ponimus aras,
um alias, nil ortum tale fatentes.
hoc populus sapiens et iustus in uno,
; ducibus, te Grais anteferendo,
ıuaquam simili ratione modoque 20
et, nisi quae terris semota suisque
ıs defuncta videt, fastidit et odit,
veterum, ut tabulas peccare vetantes,
quinque viri sanxerunt, foedera regum
s vel cum rigidis aequata Sabinis, 25
ı libros, annosa volumina vatum

Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
30 Scriptores trutina, non est quod multa loquamur:
Nil intrast olea, nil extrast in nuce duri;
Venimus ad summum fortunae, pingimus atque
Psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
35 Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet an inter
Viles atque novos? Excludat iurgia finis!
'Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.'
40 Quid? qui deperiit minor uno mense vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne probosque,
An quos et praesens et postera respuat aetas?
'Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi vel totost iunior anno.'
45 Vtor permisso, caudaeque pilos ut equinae
Paulatim vello, et demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit in fastos et virtutem aestimat annis
Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
50 Ennius, et sapiens et fortis et alter Homerus,
Vt critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est et mentibus haeret
Paene recens? adeo sanctumst vetus omne poema.
55 Ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti,
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
60 Hos ediscit et hos arto stipata theatro
Spectat Roma potens, habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
Interdum volgus rectum videt; est ubi peccat.

Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis conparet: errat; 65
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur:
Et sapit et mecum facit et Iove iudicat aequo.
Non equidem insector delendave carmina Livi
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo 70
Orbilium dictare; sed emendata videri
Pulchraque et exactis minimum distantia miror.
Inter quae verbum emicuit si forte decorum,
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Iniuste totum ducit venditque poema. 75
Indignor quicquam reprendi, non quia crasse
Conpositum inlepideve putetur, sed quia nuper,
Nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attae
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem 80
Cuncti paene patres, ea cum reprendere coner,
Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt,
Vel quia turpe putant parere minoribus et quae
Inberbi didicere, senes perdenda fateri. 85
Iam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
Quod mecum ignorat, solus volt scire videri,
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed inpugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Grais novitas invisa fuisset 90
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
Vt primum positis nugari Graecia bellis
Coepit et in vitium fortuna labier aequa:
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum, 95
Marmoris aut eboris fabros aut aeris amavit,
Suspendit picta voltum mentemque tabella,
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis.
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod *cupide petiit,* mature plena reliquit. 100

102 Hoc paces habuere bonae ventique secundi.
Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere iura,
105 Cautos nominibus rectis expendere nummos,
Maiores audire, minori dicere per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
101 Quid placet aut odiost, quod non mutabile credas?
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
110 Fronde comas vincti cenant et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos [me] adfirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, et prius orto
Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
Navim agere ignarus navis timet, abrotonum aegro
115 Non audet nisi qui didicit dare, quod †medicorumst,
†Promittunt medici, tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen et levis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
120 Non temerest animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis et pane secundo;
Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
125 Si das hoc, parvis quoque rebus magna iuvari.
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
Torquet ab obscaenis iam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector et irae,
130 Recte facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
135 Caelestes inplorat aquas docta prece blandus,
Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
Inpetrat et pacem et locupletem frugibus annum.

di superi placantur, carmine Manes.
: prisci, fortes parvoque beati,
ɔost frumenta †levantes tempore festo 140
t ipsum animum spe finis dura ferentem,
is operum, pueris et coniuge fida,
porco, Silvanum lacte piabant,
et vino Genium memorem brevis aevi.
ıa per hunc invecta licentia morem 145
alternis opprobria rustica fudit,
ue recurrentes accepta per annos
abiliter, donec iam saevus apertam
ı coepit verti iocus et per honestas
s inpune minax. Doluere cruento 150
:essiti, fuit intactis quoque cura
.e super communi, quin etiam lex
lata, malo quae nollet carmine quemquam
vertere modum formidine fustis
dicendum delectandumque redacti. 155
apta ferum victorem cepit et artes
;resti Latio: sic horridus ille
ıumerus Saturnius, et grave virus
: pepulere; sed in longum tamen aevum
t hodieque manent vestigia ruris. 160
m Graecis admovit acumina chartis,
?unica bella quietus quaerere coepit,
hocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
; quoque rem si digne vertere posset,
t sibi, natura sublimis et acer: 165
at tragicum satis et feliciter audet,
:m putat inscite metuitque lituram.
ex medio quia res arcessit, habere
ıinimum, sed habet comoedia tanto
is, quanto veniae minus. Adspice, Plautus 170
) partes tutetur amantis ephebi,
attenti, lenonis ut insidiosi,
ıit Dossennus edacibus in parasitis,
ı adstricto percurrat pulpita socco.

175 Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvumst, animum quod laudis avarum
180 Subruit aut reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti stolidique et depugnare parati,
185 Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque iam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quattuor aut plures aulaea premuntur in horas,
190 Dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves,
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
195 Diversum confusa genus panthera camelo
Sive elephas albus volgi converteret ora;
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi praebentem nimio spectacula plura,
Scriptores autem narrare putaret asello
200 Fabellam aut surdo. Nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
205 Cum stetit in scaena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
210 Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,

.ulcet, falsis terroribus inplet,
ı, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
ge et his, qui se lectori credere malunt
ectatoris fastidia ferre superbi, 215
dde brevem, si munus Apolline dignum
ıere libris et vatibus addere calcar,
maiore petant Helicona virentem.
idem nobis facimus mala saepe poetae,
egomet caedam mea, cum tibi librum 220
damus aut fesso; cum laedimur, unum
ıicorumst ausus reprendere versum;
iam recitata revolvimus inrevocati;
entamur non adparere labores
et tenui deducta poemata filo; 225
ramus eo rem venturam, ut simul atque
rescieris nos fingere, commodus ultro
et egere vetes et scribere cogas.
ın est operae pretium cognoscere, quales
habeat belli spectata domique 230
ndigno non conmittenda poetae.
lexandro regi magno fuit ille
ı, incultis qui versibus et male natis
acceptos, regale nomisma, Philippos.
ti tractata notam labemque remittunt 235
ta, fere scriptores carmine foedo
a facta linunt. Idem rex ille, poema
ridiculum tam care prodigus emit,
etuit, nequis se praeter Apellem
aut alius Lysippo duceret aera 240
lexandri voltum simulantia. Quodsi
subtile videndis artibus illud
s et ad haec Musarum dona vocares,
in crasso iurares aere natum.
e dedecorant tua de se iudicia atque 245
quae multa dantis cum laude tulerunt
ibi Vergilius Variusque poetae,
gis expressi voltus per ahenea signa

Quam per vatis opus mores animique virorum
250 Clarorum adparent. Nec sermones ego mallem
Repentes per humum quam res conponere gestas
Terrarumque situs et flumina dicere et arces
Montibus inpositas et barbara regna tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem
255 Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si quantum cuperem possem quoque; sed neque parvum
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem temptare pudor quam vires ferre recusent.
260 Sedulitas autem stulte quem diligit urguet,
Praecipue cum se numeris commendat et arte.
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat, ac neque ficto
265 In peius voltu proponi cereus usquam
Nec prave factis decorari versibus opto,
Ne rubeam pingui donatus munere et una
Cum scriptore meo capsa porrectus operta
Deferar in vicum vendentem tus et odores
270 Et piper et quidquid chartis amicitur ineptis.

II.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Siquis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis et tecum sic agat 'hic et
Candidus et talos a vertice pulcher ad imos
5 Fiet eritque tuus nummorum milibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus eriles,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda;
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
10 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales qui volt extrudere merces:

Res urguet me nulla; meo sum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
Quivis ferret idem. Semel hic cessavit et, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenae; 15
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedit:'
Ille ferat pretium poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum, dicta tibist lex:
Insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
Talibus officiis prope mancum, ne mea saevus
Iurgares ad te quod epistula nulla rediret.
Quid tum profeci, mecum facientia iura
Si tamen attemptas? Quereris super hoc etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax. 25
Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post hoc vemens lupus et sibi et hosti
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
Praesidium regale loco deiecit, ut aiunt, 30
Summe munito et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur honestis,
Accipit et bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
Nescio quod cupiens hortari coepit eundem 35
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
'I bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia. Quid stas?'
Post haec ille catus, quantumvis rusticus, 'ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit' inquit. 40
Romae nutriri mihi contigit atque doceri,
Iratus Grais quantum nocuisset Achilles.
Adiecere bonae paulo plus artis Athenae,
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum
Atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
Dura sed emovere loco me tempora grato
Civilisque rudem belli tulit aestus in arma
Caesaris Augusti non responsura lacertis.

Vnde simul primum me dimisere Philippi
50 Decisis humilem pinnis inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas inpulit audax,
Vt versus facerem. Sed quod non desit habentem
Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem quam scribere versus?
55 Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere iocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
60 Ille Bioneis sermonibus et sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet alter;
Quod petis, id sanest invisum acidumque duobus.
65 Praeter cetera me Romaene poemata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
Omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino, visendus uterque:
70 Intervalla vides †humane commoda. Verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet?
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
Tristia robustis luctantur funera plaustris,
75 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
I nunc et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
80 Vis canere et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas
Et studiis annos septem dedit insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque et risu populum quatit: hic ego rerum
85 Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis

Verba lyrae motura sonum conectere digner?
†Frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
Carmina conpono, hic elegos. Mirabile visu
Caelatumque novem Musis opus! Adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem;
Mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi, 95
Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur et totidem plagis consumimus hostem
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
Quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus, 100
Fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo et supplex populi suffragia capto;
Idem finitis studiis et mente recepta
Obturem patulas inpune legentibus aures. 105
Ridentur mala qui conponunt carmina; verum
Gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
Si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poema,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti. 110
Audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
Et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae;
Obscurata diu populo bonus eruet atque 115
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
Nunc situs informis premit et deserta vetustas;
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
Vemens et liquidus puroque simillimus amni 120
Fundet opes Latiumque beabit divite lingua;
Luxuriantia conpescet, nimis aspera sano

Levabit cultu, virtute carentia tollet,
Ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
125 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me vel denique fallant,
Quam sapere et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos
130 In vacuo laetus sessor plausorque theatro,
Cetera qui vitae servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
Et signo laeso non insanire lagoenae,
135 Posset qui rupem et puteum vitare patentem:
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
Expulit elleboro morbum bilemque meraco
Et redit ad sese, 'pol, me occidistis, amici,
Non servastis' ait, 'cui sic extorta voluptas
140 Et demptus per vim mentis gratissimus error.'
Nimirum saperest abiectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
145 Quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis: quod, quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si volnus tibi monstrata radice vel herba
150 Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier: audieras, cui
Rem di donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et, cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
155 [At si divitiae prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
Viveret in terris te siquis avarior uno.]
Si propriumst, quod quis libra mercatur et aere,
Quaedam, si credis consultis, mancipat usus:

cit ager, tuus est, et vilicus Orbi, 160
es occat tibi mox frumenta daturas,
m sentit. Das nummos, accipis uvam,
, cadum temeti: nempe modo isto
ercaris agrum, fortasse trecentis
supra nummorum milibus emptum. 165
, vivas numerato nuper an olim?
icini quondam Veientis et arvi
enat olus, quamvis aliter putat; emptis
i gelidam lignis calefactat ahenum;
usque suum, qua populus adsita certis 170
icina †refugit iurgia; tamquam
m quicquam, puncto quod mobilis horae
, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema
lominos et cedat in altera iura.
erpetuus nulli datur usus, et heres 175
lterius velut unda supervenit undam,
rosunt aut horrea? quidve Calabris
iecti Lucani, si metit Orcus
m parvis, non exorabilis auro?
iarmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
vestes Gaetulo murice tinctas
on habeant, est qui non curat habere.
ratrum cessare et ludere et ungui
Herodis palmetis pinguibus, alter
iportunus ad umbram lucis ab ortu 185
flammis et ferro mitiget agrum,
, natale comes qui temperat astrum,
eus humanae, mortalis in unum
iput, voltu mutabilis, albus et ater.
modico, quantum res poscet, acervo 190
metuam, quid de me iudicet heres,
plura datis invenerit; et tamen idem
i, quantum simplex hilarisque nepoti
t quantum discordet parcus avaro.
, spargas tua prodigus, an neque sumptum 195
as neque plura parare labores,

Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies inmunda tamen procul absit: ego †utrum
200 Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone secundo:
Non tamen adversis aetatem ducimus austris,
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
Extremi primorum, extremis usque priores.
205 Non es avarus: abi. Quid? Cetera iam simul isto
Cum vitio fugere? Caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
210 Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
215 Tempus abire tibist, ne potum largius aequo
Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

III.

[LIBER DE ARTE POETICA.]

Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit et varias inducere plumas,
Vndique collatis membris ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
5 Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poetis
10 Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim;
Sed non ut placidis coeant inmitia, non ut

ıvibus geminentur, tigribus agni.
avibus plerumque et magna professis
late qui splendeat, unus et alter 15
annus, cum lucus et ara Dianae
ntis aquae per amoenos ambitus agros
ı Rhenum aut pluvius describitur arcus.
ıon erat his locus. Et fortasse cupressum
ıre: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
ere dato qui pingitur? Amphora coepit
ırrente rota cur urceus exit?
t quidvis, simplex dumtaxat et unum.
ırs vatum, pater et iuvenes patre digni,
specie recti. Brevis esse laboro, 25
io; sectantem lenia nervi
ınimique; professus grandia turget;
ıi tutus nimium timidusque procellae;
ə cupit rem prodigialiter unam,
silvis adpingit, fluctibus aprum. 30
ducit culpae fuga, si caret arte.
circa ludum faber unus et ungues
et molles imitabitur aere capillos,
ıris summa, quia ponere totum
ınc ego me, siquid conponere curem, 35
ı esse velim quam naso vivere pravo
n nigris oculis nigroque capillo.
ıteriam vestris, qui scribitis, aequam
versate diu, quid ferre recusent,
ınt umeri. Cui lecta potenter erit res, 40
lia deseret hunc nec lucidus ordo.
ec virtus erit et venus, aut ego fallor,
ınc dicat iam nunc debentia dici,
lifferat et praesens in tempus omittat;
etiam tenuis cautusque serendis 46
hoc spernat †promissi carminis auctor. 45
regie, notum si callida verbum
iunctura novum. Si forte necessest
onstrare recentibus abdita rerum,

50 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem, seu
Graeco fonte cadent parce detorta. Quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
55 Vergilio Varioque? Ego cur, adquirere pauca
Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit semperque licebit
Signatum praesente nota procudere nummum.
60 Vt silvae foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et iuvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos nostraque. Sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
65 Regis opus, sterilisve diu †palus aptaque remis
Vicinas urbes alit et grave sentit aratrum,
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt,
Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
70 Multa renascentur, quae iam cecidere, cadentque,
Quae nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitriumst et ius et norma loquendi.
Res gestae regumque ducumque et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
75 Versibus inpariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusast voti sententia compos;
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
80 Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus et populares
Vincentem strepitus et natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
Et pugilem victorem et equum certamine primum
85 Et iuvenum curas et libera vina referre.
Descriptas servare vices operumque colores,

Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
Cur nescire pudens prave quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult;
Indignatur item privatis ac prope socco 90
Dignis carminibus narrari cena Thyestae.
Interdum tamen et vocem comoedia tollit, 93
Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque
Proicit ampullas et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querella.
Singula quaeque locum teneant sortita decentem. 92
Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunto
Et quocumque volent animum auditoris agunto. 100
Vt ridentibus adrident, ita flentibus adflent
Humani voltus. Si vis me flere, dolendumst
Primum ipsi tibi: tum tua me infortunia laedent,
Telephe vel Peleu; male si mandata loqueris,
Aut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum 105
Voltum verba decent, iratum plena minarum,
Ludentem lasciva, severum seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: iuvat aut inpellit ad iram
Aut ad humum maerore gravi deducit et angit; 110
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, divusne loquatur an heros,
Maturusne senex an adhuc florente iuventa 115
Fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
Mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
Aut famam sequere aut sibi convenientia finge.
Scriptor Homeriacum si forte reponis Achillem: 120
Inpiger, iracundus, inexorabilis, acer
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,

Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
125 Siquid inexpertum scaenae conmittis et audes
Personam formare novam, servetur ad imum,
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficilest proprie †communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
130 Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati iuris erit, si
Non circa vilem patulumque moraberis orbem
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres nec desilies imitator in artum,
135 Vnde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:
'Fortunam Priami cantabo et nobile bellum'.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
140 Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
Qui mores hominum multorum vidit et urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
145 Antiphaten †Scyllamque et cum Cyclope Charybdim;
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo;
Semper ad eventum festinat et in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit, et quae
150 Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi,
Si plosoris eges aulaea manentis et usque
155 Sessuri, donec cantor 'vos plaudite' dicat.
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces iam scit puer et pede certo
Signat humum, gestit paribus conludere et iram
160 Colligit ac ponit temere et mutatur in horas.

Inberbus iuvenis tandem custode remoto
Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Vtilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis cupidusque et amata relinquere pernix. 165
Conversis studiis aetas animusque virilis
Quaerit opes et amicitias, inservit honori,
Conmisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti, 170
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe †longus, iners pavidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, castigator censorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
Mandentur iuveni partes pueroque viriles.
Semper in adiunctis aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem 180
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
Digna geri promes in scaenam multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet, 185
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
Aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor neu sit quinto productior actu
Fabula, quae posci volt et spectata reponi; 190
Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat, neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat et haereat apte. 195
Ille bonis faveatque et consilietur amice,
Et regat iratos et amet pacare tumentes;

Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
Iustitiam legesque et apertis otia portis;
200 Ille tegat conmissa deosque precetur et oret,
Vt redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaeque
Aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
Adspirare et adesse choris erat utilis atque
205 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi castusque verecundusque coibat.
Postquam coepit agros extendere victor et urbes
Latior amplecti murus vinoque diurno
210 Placari Genius festis inpune diebus,
Accessit numerisque modisque licentia maior.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
215 Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem;
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
Vtiliumque sagax rerum et divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
220 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit et asper
Incolumi gravitate iocum temptavit eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator functusque sacris et potus et exlex.
225 Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas
230 Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragoedia versus,
Vt festis matrona moveri iussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum

Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo, 235
Nec sic enitar tragico differre colori,
Vt nihil intersit, Davusne loquatur et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis 240
Speret idem, sudet multum frustraque laboret
Ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Silvis deducti caveant me iudice Fauni,
Ne velut innati triviis ac paene forenses 245
Aut nimium teneris iuvenentur versibus umquam
Aut inmunda crepent ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, quibus est equus et pater et res,
Nec, siquid fricti ciceris probat et nucis emptor,
Aequis accipiunt animis donantve corona. 250
Syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere iussum
Nomen iambeis, cum senos redderet ictus
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures, 255
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Commodus et patiens, non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. Hic et in Acci
Nobilibus trimetris adparet rarus et Enni
In scaenam missos cum magno pondere versus 260
Aut operae celeris nimium curaque carentis
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt inmodulata poemata iudex,
Et data Romanis veniast indigna poetis.
Idcircone vager scribamque licenter? an omnes 265
Visuros peccata putem mea, tutus et intra
Spem veniae cautus? Vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos et numeros et 270
Laudavere sales, nimium patienter utrumque,

Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
275 Ignotum tragicae genus invenisse Camenae
Dicitur et plaustris vexisse poemata Thespis
Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personae pallaeque repertor honestae
Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis
280 Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.
Successit vetus his comoedia, non sine multa
Laude; sed in vitium libertas excidit et vim
Dignam lege regi: lex est accepta chorusque
Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
285 Nil intemptatum nostri liquere poetae;
Nec minimum meruere decus vestigia Graeca
Ausi deserere et celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis
290 Quam lingua Latium, si non offenderet unum
Quemque poetarum limae labor et mora. Vos, o
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit atque
Praesectum decies non castigavit ad unguem.
295 Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit et excludit sanos Helicone poetas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poetae,
300 Si tribus Anticyris caput insanabile numquam
Tonsori Licino conmiserit. O ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata: verum
Nil tantist. Ergo fungar vice cotis, acutum
305 Reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi;
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo:
Vnde parentur opes, quid alat formetque poetam,
Quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.

recte saperest et principium et fons.
Socraticae poterunt ostendere chartae, 310
provisam rem non invita sequentur.
t, patriae quid debeat et quid amicis,
more parens, quo frater amandus et hospes,
conscripti, quod iudicis officium, quae
bellum missi ducis: ille profecto 315
ersonae scit convenientia cuique.
exemplar vitae morumque iubebo
nitatorem et vivas hinc ducere voces.
speciosa locis morataque recte
llius veneris, sine pondere et arte, 320
olectat populum meliusque moratur,
sus inopes rerum nugaeque canorae.
nium, Grais dedit ore rotundo
i, praeter laudem nullius avaris.
ueri longis rationibus assem 325
partes centum diducere. 'Dicat
ini: si de quincunce remotast
id superat? Properat dixisse 'triens.' 'Eu!
ris servare tuam. Redit uncia, quid fit?'
At haec animos aerugo et cura peculi 330
l imbuerit, speramus carmina fingi
nda cedro et levi servanda cupresso?
sse volunt aut delectare poetae
et iucunda et idonea dicere vitae.
praecipies, esto brevis, ut cito dicta 335
animi dociles teneantque fideles.
pervacuum pleno de pectore manat.]
ptatis causa sint proxima veris.
imque volet poscat sibi fabula credi,
ae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 340
seniorum agitant expertia frugis,
tereunt austera poemata Ramnes.
t punctum, qui miscuit utile dulci,
delectando pariterque monendo.
aera liber Sosiis, hic et mare transit 345

Et longum noto scriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neque chorda sonum reddit, quem volt manus et mens,
Poscentique gravem persaepe remittit acutum,
350 Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit
Aut humana parum cavit natura. Quid ergost?
Vt scriptor si peccat idem librarius usque,
355 Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror, ut idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.
360 Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura poesis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quae, iam si longius abstes.
Haec amat obscurum; volet haec sub luce videri,
Iudicis argutum quae non formidat acumen;
365 Haec placuit semel, haec decies repetita placebit.
O maior iuvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus iuris et actor
370 Causarum mediocris abest virtute diserti
Messallae nec scit quantum Cascellius Aulus,
Sed tamen in pretiost: mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Vt gratas inter mensas symphonia discors
375 Et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cena sine istis:
Sic animis natum inventumque poema iuvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
380 Indoctusque pilae discive trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant inpune coronae:

versus tamen audet fingere? Quidni?
ngenuus, praesertim census equestrem
nummorum vitioque remotus ab omni.
nvita dices faciesve Minerva; 385
liciumst, ea mens; siquid tamen olim
in Maeci descendat iudicis aures
et nostras nonumque prematur in annum
intus positis; delere licebit,
edideris; nescit vox missa reverti. 390
homines sacer interpresque deorum
et victu foedo deterruit Orpheus.
hoc lenire tigres rabidosque leones;
Amphion, Thebanae conditor urbis,
ere sono testudinis et prece blanda 395
uo vellet. Fuit haec sapientia quondam
rivatis secernere, sacra profanis,
prohibere vago, dare iura maritis,
oliri, leges incidere ligno.
et nomen divinis vatibus atque 400
s venit. Post hos insignis Homerus
ue mares animos in Martia bella
exacuit; dictae per carmina sortes,
monstrata viast, et gratia regum
nptata modis, ludusque repertus 405
um operum finis: ne forte pudori
lusa lyrae sollers et cantor Apollo.
eret laudabile carmen an arte,
ist: ego nec studium sine divite vena
quid possit video ingenium: alterius sic 410
scit opem res et coniurat amice.
t optatam cursu contingere metam,
it fecitque puer, sudavit et alsit,
venere et vino; qui Pythia cantat
didicit prius extimuitque magistrum. 415
est dixisse 'ego mira poemata pango;
extremum scabies; mihi turpe relinquist
non didici sane nescire fateri.'

Vt praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
420 Adsentatores iubet ad lucrum ire poeta
Dives agris, dives positis in fenore nummis.
Si verost, unctum qui recte ponere possit
Et spondere levi pro paupere et eripere artis
Litibus inplicitum, mirabor, si sciet inter
425 Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Laetitiae; clamabit enim 'pulchre, bene, recte;'
Pallescet super his et iam stillabit amicis
430 Ex oculis rorem, †saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urguere culillis
435 Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus; si carmina condes,
Numquam te fallant animi sub volpe latentes.
Quintilio siquid recitares, 'corrige, sodes,
Hoc' aiebat 'et hoc.' Melius te posse negares,
440 Bis terque expertum frustra: delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quam vertere malles,
Nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
445 Vir bonus et prudens versus reprendet inertes,
Culpabit duros, incomptis adlinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
450 Fiet Aristarchus; non dicet 'cur ego amicum
Offendam in nugis?' Hae nugae seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Vt mala quem scabies aut morbus regius urguet
Aut fanaticus error et iracunda Diana,
455 *Vesanum* tetigisse timent fugiuntque poetam,

Qui sapiunt; agitant pueri incautique sequuntur.
Hic dum sublimis versus ructatur et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve, licet 'succurrite' longum
Clamet 'io cives,' non sit qui tollere curet. 460
Si curet quis opem ferre et demittere funem:
'Qui scis, an prudens huc se proiecerit atque
Servari nolit?' dicam Siculique poetae
Narrabo interitum. Deus inmortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam 465
Insiluit. Sit ius liceatque perire poetis:
[Invitum qui servat, idem facit occidenti.]
Nec semel hoc fecit, nec si retractus erit iam
Fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis adparet, cur versus factitet, utrum 470
Minxerit in patrios cineres an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
Obiectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
Quem vero arripuit, tenet occiditque legendo, 475
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

C. SVETONI TRANQVILLI

VITA Q. HORATI FLACCI.

Q. Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino et auctionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, bello Philippensi excitus a M. Bruto imperatore tribunus militum meruit; victisque partibus venia inpetrata scriptum quaestorium conparavit. ac primo Maecenati, mox Augusto insinuatus non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quanto opere eum dilexerit, satis testatur illo epigrammate:

ni te visceribus meis, Horati,
plus iam diligo, tu tuum sodalem
Ninnio videas strigosiorem;

sed multo magis extremis iudiciis tali ad Augustum elogio: 'Horati Flacci, ut mei, esto memor.' Augustus epistularum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat: 'ante ipse sufficiebam scribendis epistulis amicorum: nunc occupatissimus et infirmus Horatium nostrum a te cupio abducere. veniet ergo ab ista parasitica mensa ad hanc regiam et nos in epistulis scribendis adiuvabit.' ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam aut amicitiam suam ingerere desiit. exstant epistulae, e quibus argumenti gratia pauca subieci: 'sume tibi aliquid iuris apud me, tamquam si convictor mihi fueris; recte enim et non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit.' et rursus: 'tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire; nam incidit ut illo coram fieret a me tui mentio. neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.' praeterea saepe inter alios iocos purissimum penem et homuncionem lepidissimum appellat, unaque et altera liberalitate locupletavit. scripta quidem

eius usque adeo probavit mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo saeculare carmen conponendum iniunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum *inlustrandam,* eumque coegerit propter hoc tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere: post sermones vero quosdam lectos nullam sui rationem habitam ita sit questus: 'irasci me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. an vereris, ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse?' expressitque eclogam ad se, cuius initium est:

cum tot sustineas et tanta negotia solus,
res Italas armis tuteris, moribus ornes,
legibus emendes: in publica commoda peccem,
si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Horatius habitu corporis fuit brevis atque obesus; qualis et a semet ipso in saturis describitur et ab Augusto hac epistula: 'pertulit ad me Onysius libellum tuum, quem ego, ut alios ante, quantuluscumque est, boni consulo. vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint quam ipse es. sed si tibi statura dest, corpusculum non dest. itaque licebit in sextariolo scribas: quo circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.' ad res venerias intemperantior traditur. vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini; domusque eius ostenditur circa Tiburni luculum. *** venerunt in manus meas et elegi sub titulo eius et epistula prosa oratione, quasi commendantis se Maecenati: sed utraque falsa puto. nam elegi volgares, epistula etiam obscura: quo vitio minime tenebatur. natus est sexto idus Decembres L. Cotta et L. Torquato consulibus. decessit quinto kal. Decemb. C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo consulibus, septimo et quinquagesimo anno, herede Augusto palam nuncupato, cum urguente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. conditus est extremis Esquiliis iuxta Maecenatis tumulum.

ANNALES CARMINVM HORATIANORVM.

(Ex Caroli Frankii Fastis Horatianis.)

Anni			Sat. I.	Sat. II.	Epod.
u. c.	a. Ch.	Hor. aetat.			
713.	41.	24.			16. Altera iam teritur.
714.	40.	25.	2. Ambubaiarum.		8. Rogare longo.
715.	39.	26.	3. Omnibus h. v.		
716.	38.	27.	4. Eupolis atque Cratinus.		4. Lupis et agnis.
717.	37.	28.	5. Egressum magna me. 6. Non quia Maec.		5. At o deorum.
718.	36.	29.	7. Proscripti R. 8. Olim truncus.		
719.	35.	30.	9. Ibam forte via. 10. Lucili quam sis. 1. Qui fit Maecen.	2. Quae virtus.	3. Parentis ol.
720.	34.	31.			
721.	33.	32.		3. Si raro scribis.	14. Mollis inertia.
722.	32.	33.		4. Vnde et quo Catius. 5. Hoc quoque Tiresia.	7. Quo, quo scelesti
723.	31.	34.		6. Hoc erat in votis.	1. Ibis Liburnis. 9. Quando repostum.
724.	30.	35.		7. Iandudum ausculto. 8. Vt Nasidieni. 1. Suntquibus.	2. Beatus ille. 17. Iamiam efficaci.
725.	29.	36.			

Anni.			Carm. I.	Carm. II.	Carm. III.
. c.	a.Ch.	Hor. aetat.			
24.	30.	35.	37. Nunc est bibendum. } 16. O matre pulchra.	fort. 7. O saepe mecum. } 1. Motum ex Metello.	
25.	29.	36.	2. Iam satis terris. } 16. O matre pulchra. 14. O navis referent.	12. Nolis longa ferae.	24. Intactis opulentior. } 25. Quo me Bacche.
26.	28.	37.	21. Dianam tenerae. 31. Quid dedicatum.	15. Iam pauca aratro. fort. 16. Otium divos. 18. Non ebur.	1. Odi profanum. 2. Angustam amice. } 25. Quo me Bacche. 6. Delicta mai.
27.	27.	38.	29. Icci beatis. 35. O diva gratum		3. Iustum et tenacem. } 5. Caelo tonantem.
28.	26.	39.		13. Ille et nefasto. 17. Cur me querellis.	4. Descende caelo. } 5. Caelo tonantem.
29.	25.	40.	19. Mater saeva Cupidin. 12. Quem virum a.h. 26. Mus. amic. } 34. Parcus deorum.	11. Quid bellicosus. 4. Ne sit ancillae. } 9. Non semper imbres.	8. Martiis caelebs. 29. Tyrrhena regum. } 14. Herculis ritu. 19. Quantum distet ab Inacho.
30.	24.	41.	20. Vile potabis. 24. Quis desiderio. 36. Et ture et. } 30. O Venus regina.	2. Nullus argento. } 9. Non semper imbres.	} 30. Exegi monumentum.
31.	23.	42.	} 1. Maecenas atavis.		} 30. Exegi monumentum.

Anni.			Epistular. I.	Carm. IIII.
u. c.	a. Ch.	Hor. aetat.		
730.	24.	41.	13. Vt proficiscentem.	
731.	23.	42.	fort. 7. Quinque dies. 2. Troiani belli scr.	
734.	20	45.	9. Septimius Claudi 3. Iuli Flore. 8. Celso gaudere. 5. Si potes Archiacis. 12. Fructibus Agrippae. 18. Si bene te novi. 19. Prisco si credis. 20. Vertumnum Ianumque. 1. Prima dicte mihi.	
737.	17	48.		fort. 3. Quem tu Melpom. 6. Dive quem proles. *Carmen saeculare.*
738.	16.	49.		fort. 9. Ne forte credas. 11. Est mihi nonum.
739.	15	50.		fort. 1. Intermissa, Venus, diu. fort. 10. O crudelis adhuc. 2. Pindarum quisquis. 4. Qualem ministrum.
740.	14.	51.		5. Divis orte bonis.
741.	13.	52.		14. Quae cura patrum. 15. Phoebus volentem.

I.

INDEX

CARMINVM LYRICORVM ET IAMBICORVM.

Aeli vetusto III, 17.
Aequam memento II, 3.
Albi, ne doleas I, 33
Altera iam teritur ep. 16.
Angustam amice III, 2.
At o deorum ep. 5.
Audivere, Lyce IIII, 13.
Bacchum in remotis II, 19.
Beatus ille, qui procul ep. 2.
Caelo supinas III, 23.
Caelo tonantem III, 5.
Cum tu, Lydia, Telephi I, 13.
Cur me querellis II, 17.
Delicta maiorum III, 6.
Descende caelo III, 4.
Dianam tenerae dicite I, 21.
Diffugere nives IIII, 7.
Dive, quem proles Niobea IIII, 6.
Divis orte bonis IIII, 5.
Donarem pateras IIII, 8.
Donec gratus eram tibi III, 9.
Eheu fugaces II, 14.
Est mihi nonum IIIII, 11.
Et ture et fidibus iuvat I, 36.
Exegi monumentum III, 30.
Extremum Tanain III, 10.
Faune Nympharum III, 18.
Festo quid potius die III, 28.
Herculis ritu modo III, 14.
Horrida tempestas ep. 13.
Iam iam efficaci ep. 17.
Iam pauca aratro II, 15.
Iam satis terris I, 2.
Iam veris comites IIII, 12.
Ibis Liburnis inter alta ep. 1.
Icci, beatis nunc Arabum I, 29.
Ille et nefasto te posuit die II, 13.
Inclusam Danaen III, 16.
Inpios parrae recinentis III, 27
Intactis opulentior III, 24.
Integer vitae I, 22.
Intermissa, Venus, diu IIII, 1
Iustum et tenacem III, 3.
Laudabunt alii claram I, 7
Lupis et agnis ep. 4.
Lydia, dic, per omnes I, 8.
Maecenas atavis I, 1.
Mala soluta navis ep. 10.
Martiis caelebs III, 8.
Mater saeva Cupidinum I, 19.
Mercuri, facunde nepos I, 10.
Mercuri, nam te docilis III, 11.
Miserarumst neque III, 12.
Mollis inertia cur ep. 14.
Montium custos III, 22.
Motum ex Metello II, 1.
Musis amicus tristitiam I, 26.
Natis in usum laetitiae I, 27.
Ne forte credas IIII, 9.

Ne sit ancillae tibi amor II, 4.
Nolis longa ferae bella II, 12.
Non ebur neque aureum II, 18.
Non semper imbres II, 9.
Non usitata II, 20.
Non vides quanto III, 20.
Nondum subacta ferre II, 5.
Nox erat et caelo ep. 15.
Nullam, Vare, sacra vite I, 18.
Nullus argento color II, 2.
Nunc est bibendum I, 37.
O crudelis adhuc IIII, 10.
O diva, gratum quae regis I, 35.
O fons Bandusiae III, 13.
O matre pulchra filia I, 16.
O nata mecum consule III, 21.
O navis, referent in mare I, 14.
O saepe mecum II, 7.
O Venus, regina Cnidi I, 30.
Odi profanum volgus III, 1.
Otium divos rogat II, 16.
Parcius iunctas I, 25.
Parcus deorum cultor I, 34.
Parentis olim siquis ep. 3.
Pastor cum traheret I, 15.
Persicos odi, puer I, 38.
Petti, nihil me ep. 11.
Phoebe silvarumque c. saec.
Phoebus volentem IIII, 15.
Pindarum quisquis IIII, 2.
Poscimur, siquid I, 32.
Quae cura patrum IIII, 14.
Qualem ministrum IIII, 4
Quando repostum ep. 9.
Quantum distet III, 19.
Quem tu, Melpomene IIII, 3.
Quem virum aut heroa I, 12.
Quid bellicosus Cantaber II, 11
Quid dedicatum poscit I, 31.
Quid fles, Asterie III, 7.
Quid inmerentes hospites ep. 6.
Quid tibi vis, mulier ep. 12.
Quis desiderio sit pudor I, 24.
Quis multa gracilis te puer I, 5.
Quo me, Bacche III, 25.
Quo, quo scelesti ruitis ep. 7.
Rectius vives, Licini II, 10.
Rogare longo ep. 8.
Scriberis Vario I, 6.
Septimi, Gades aditure II, 6.
Sic te diva potens Cypri I, 3.
Solvitur acris hiems I, 4.
Te maris et terrae I, 28.
Tu ne quaesieris I, 11.
Tyrrhena regum III, 29.
Velox amoenum I, 17.
Vides, ut alta I, 9.
Vile potabis modicis I, 20.
Vitas hinuleo me similis I, 23.
Vixi puellis nuper III, 26.
Vlla si iuris tibi II, 8.
Vxor pauperis Ibyci III, 15.

SATVRARVM.

Ambubaiarum collegia I, 2.
Egressum magna I, 5.
Eupolis atque Cratinus I, 4.
Hoc erat in votis II, 6.
Hoc quoque, Tiresia II, 5.
Iandudum ausculto II, 7.
Ibam forte via sacra I, 9.
Lucili, quam sis mendosus I, 10.
Non quia, Maecenas I, 6.
Olim truncus eram I, 8.
Omnibus hoc vitiumst I, 3.
Proscripti Regis Rupili I, 7.
Quae virtus et quanta II, 2.
Qui fit, Maecenas I, 1.
Si raro scribis II, 3.
Sunt quibus in satura II, 1
Vnde et quo Catius II, 4.
Vt Nasidieni II, 8.

EPISTVLARVM.

Albi, nostrorum sermonum I, 4.
Celso gaudere et I, 8.
Cum tot sustineas II, 1.
Flore, bono claroque II, 2.
Fructibus Agrippae I, 12.
Humano capiti II, 3.
Iuli Flore, quibus I, 3.
Ne perconteris I, 16.
Nil admirari prope res I, 6.
Prima dicte mihi I, 1.
Prisco si credis I, 19.
Quae sit hiems Veliae I, 15.
Quamvis, Scaeva, satis I, 17
Quid tibi visa Chios I, 11.
Quinque dies tibi I, 7.
Septimius, Claudi I, 9
Si bene te novi I, 18.
Si potes Archiacis I, 5.
Troiani belli scriptorem I, 2.
Vertumnum Ianumque I, 20
Vilice silvarum I, 14.
Vrbis amatorem I, 10.
Vt proficiscentem I, 13.

II.

INDEX

NOMINVM ET RERVM.

Iuvenum puellarumque originis non Romanae nominibus isdem, quae in amatoriis et convivalibus inveniuntur carminibus, qualia sunt Cyrus, Telephus, Lydia, Lyde, Lyce, plerumque diversae notantur personae.

Academi, herois Attici, silvae ad Cephisum sitae, i. e. Academia, ep. II, 2, 45.

Accius, L., poeta tragicus, a. 170—100 a. Chr. n., s. I, 10, 53. ep. II, 1, 56. II, 3, 258.

Achaemenes, antiquissimus Persarum rex, Cyri proavus. c. II, 12, 21.

Achaemenius = Persicus, c. III, 1, 44. ep. 13, 8.

Achaicus = Graecus, c. I, 15, 35. IV, 3, 5.

Acheron, c. I, 3, 36. c. III, 3, 16.

Acherontia, Apuliae oppidum (hod. Acerenza), c. III, 4, 14.

Achilles, c. I, 15, 34. II, 4, 4. 16, 29. IV, 6, 4. ep. 17, 14. s. I, 7, 12. II, 3, 193. ep. II, 2, 42. 3, 120.

Achivus subst., c. III, 3, 27. s. II, 3, 194. ep. I, 2, 14. II, 1, 33. — adi., c. IV, 6, 18.

Acrisius, Argivorum rex, Danaes pater, c. III, 16, 5.

Acroceraunia, Epiri promunturium, c. I, 3, 20.

Actia pugna, pro Actiaca, ep. I, 18, 61.

adorea, donatio adoris, militum bonorum praemium, pro victoria, c. IV, 4, 41.

Aeacus, Aeginae rex, c. II, 13, 22. IV, 8, 25. genus Aeaci i. e. Peleus, Achilles; Telamon, Aiax, Teucer; c. III, 19, 3.

Aefula, Latii oppidum, c. III, 29, 6.

Aegaeum, mare, ep. I, 11, 16. c. II, 16, 2. III, 29, 63.

Aelius, III, 17, 1. vid. s. v. Lamia.

Aemilius ludus, ludus gladiatorius ab Aemilio Lepido constitutus in regione VIII prope for. Rom., ep. II, 3, 32.

Aeneas, Anchisae et Veneris

filius, c. IV, 6, 23. 7, 15. c. s. 42. s. II, 5, 63.
Aeolides, Sisyphus, Corinthiorum rex, veterator callidissimus, c. II, 14, 20.
Aeolium carmen = Lesbium, c. III, 30, 13. IV, 3, 12. — c. II, 13, 24. IV, 9, 12. plagae = Cumanae, ep. I, 18, 46.
Aeschylus, poeta tragicus (525—456), ep. II, 1, 163. 3, 279.
Aesopus, 1) tragoediarum actor, Ciceronis aequalis, ep. II, 1, 82. — 2) eius filius, homo prodigus, s. II, 3, 239.
Aethiops, i. e. Aegyptius, c. III, 6, 14.
Aetna, mons Siciliae, c. III, 4, 76. ep. 17, 33. ep. II, 3, 465.
Afer, subst., c. II, 1, 26. III, 3, 47. A. dirus = Hannibal, c. IV, 4, 42. adi., Afra avis = gallina Numidica (Perlhuhn), ep. 2, 53. — c. II, 16, 35. s. II, 4, 58. 8, 95.
Afranius, natus c. a. 150, qui Menandrum imitatus fabulas togatas scripsit, ep. II, 1, 57.
Africa, c. II, 18, 5. III, 16, 31. IV, 8, 18. s. II, 3, 87.
Africanus, Scipio, minor, ep. 9, 25.
Agamemnon, Atrei filius, c. IV, 9, 25.
Agaue, Echionis uxor, mater Penthei, s. II, 3, 303.
Agrippa, M. Vipsanius, Octaviani amicus et bellorum socius, a. 36 Sextum Pompeium apud Naulochum, a. 31 Antonium apud Actium vicit, c. I, 6. a. 20 Cantabros, Hispaniae gentem, perdomuit, ep. I, 12, 26. aedilis a. 33 magnifice urbem ornavit, propter munificentiam plebi gratus, s. II, 8, 185. — ep. I, 6, 26. I, 12, 1.
Agyieus, Apollo, quia in vicis (ἀγυιαῖς), quibus praeerat, colebatur, c. IV, 6, 28.
Aiax, Oilei fil., c. I, 15, 19. ep. 10, 14.
Aiax, Telamonis fil., c. II, 4, 5. s. II, 3, 187. 193. 201. 211.
Albanus, c. III, 23, 11. IV, 1, 19. sat. II, 4, 72. ep. I, 7, 10. II, 1, 27. A. (vinum) c. IV, 11, 2. s. II, 8, 16. A. secures = Romanae, c. s. 54.
Albinovanus, Celsus, comes et scriba Neronis, ep. I, 8, 1. v. et s. v. Celsus.
Albinus quidam, ep. II, 3, 327.
Albius 1) Tibullus, c. a. vixit 55—19, elegiarum auctor, ad quem scripta sunt c. I, 33 et ep. I, 4. — 2) vasorum Corinthiacorum amator, s. I, 4, 28. — 3) alius, s. I, 4, 109 (sed nomen corruptum).
Albucius, 1) a Canidia veneno sublatus, s. II, 1, 48. 2) alius, s. II, 2, 67.
Albunea, Sibylla Tiburtina, cuius antrum erat prope Tibur, c. I, 7, 12.
Alcaeus, Mytilenaeus, poeta lyricus, qui flor. c. a. 610, στασιωτικά, συμποτικά, ἐρωτικά scripsit, c. II, 13, 27. IV, 9, 7. ep. I, 19, 29. II, 2, 99.
Alcides, Hercules, Alcei nepos, c. I, 12, 25.
Alcinous, Phaeacum rex, ep. I, 2, 28.
Alcon, servus, s. II, 8, 15.

Alexander, Magnus, ep. II, 1, 232. 241.
Alexandrea, Aegypti urbs, c. IV, 14, 35.
Alfenus, tonsor, s. I, 3, 130.
Alfius, faenerator, ep. 2, 67.
Algidus, Latii mons, c. I, 21, 6. III, 23, 9. IV, 4, 58. c. s. 69.
Allifanus. Allifis, in urbe Samnii, calices capaces fiebant. s. II, 8, 39.
Allobrox, gentis Gallicae nomen, ep. 16, 6.
Alpes, c. IV, 4, 17. 14, 12. ep. 1, 11. s. II, 5, 41.
Alpinus, vid. s. v. Furius, s. I, 10, 36.
Alyattes, Croesi pater, Lydiae rex, c. III, 16, 41.
Amazonius, c. IV, 4, 20.
ambubaiae, tibicines Syri, s. I, 2, 1.
Amor sui, c. I, 18, 14.
Amphion, Antiopae filius, Zethi frater geminus, c. III, 11, 2. ep. I, 18, 41. 44. II, 3, 394.
ampulla et ampullari de magnifico sermonis tragici ornatu vel tumore, ep. I, 3, 14. II, 3, 97.
amystis, ἀμυστί, ἀπνευστί hauriendi poculi ars, c. I, 36, 14.
Anacreon, Teius, poeta lyricus, Polycratis et Hipparchi amicus, c. IV, 9, 9. ep. 14, 16.
ancilia, sacri Saliorum clipei, securitatis imperii Romani pignora, c. III, 5, 10.
Anchises, Aeneae pater, c. IV, 15, 31. c. s. 50.
Ancus, Marcius, rex Rom., c. IV, 7, 15. ep. I, 6, 27.
Andromeda, Cephei filia, c. III, 29, 17.
Anio, flumen, c. I, 7, 13.
Antenor, Troianus, Helenae reddendae auctor, ep. I, 2, 9.
Anticyra, Phocidis urbs, cuius ager hellebori feracissimus erat, s. II, 3, 83. 166. ep. II, 3, 300.
Antilochus, Nestoris fil., c. II, 9, 14.
Antiochus, Syriae rex, apud Magnesiam devictus a Scipione Asiatico a. 190, c. III, 6, 36.
Antiphates, Laestrygonum rex, ep. II, 3, 145.
Antium, oppidum Latii maritimum, c. I, 35, 1.
Antonius, 1) alter M. Antonii triumviri ex Fulvia filius putatur esse is, qui nominatur c. IV, 2, 26. sed res valde incerta. conf. comm. ed. maior.; vide et s. v. Iulus. 2) Marcus, triumvir, s. I, 5, 33. 3) Musa, medicus, qui a. 23 perfusionibus frigidis Augusti morbum levavit, ep. I, 15, 3. idem vid. significari c. IV, 2, 26.
Anxur (Tarracina), Latii oppidum, s. I, 5, 26.
Anytus, qui Socrati diem dixit, s. II, 4, 3.
Apella, Iudaeus, exemplum hominis superstitiosi, s. I, 5, 100.
Apelles, Colophonius, Alexandri aequalis, pictor, ep. II, 1, 239.
apex et flaminum insigne et regum tiara, c. I, 34, 14. III, 21, 19.
Apollo, c. I, 2, 32. 7, 3. 28. 10, 12. 21, 10. 31, 1. II, 10,

20. III, 4, 64. c. s. 34. ep. 15, 9. s. I, 9, 78. II, 5, 60. ep. I, 16, 59. II, 1, 216. 3, 307. vid. s. v. Agyieus, Cynthius, Delius, Latous, Palatinus, Patareus, Phoebus, Pythius.
Apollinaris, c. IV, 2, 9.
Appenninus, ep. 16, 29.
Appia, via Roma Capuam ducens, ep. 4, 14. s. I, 5, 6.
Appius, Claudius Caecus, censor a. 312, s. I, 6, 21. — forum Appi, oppidum ad viam App., s. I, 5, 3. — Appi via, ep. I, 6, 26. 18, 20.
Aprilis, c. IV, 11, 16.
Apulia (c. III, 4, 10 corrupt.) ep. 3, 16. s. I, 5, 77.
Apulus, c. I, 33, 7. III, 4, 9. 5, 9. 16, 26. IV, 14, 26. ep. 2, 42. s. II, 1, 34. 38.
Aquarius, cuius in signum sol transit Ianuario mense, s. I, 1, 36.
Aquilo, c. I, 3, 13. II, 9, 6. III, 10, 4. 30, 3. ep. 10, 7. 13, 3. s. II, 6, 25. 8, 56. ep. II, 3, 64.
Aquinas, purpura, quam Aquini conficiebant Volsci, ep. I, 10, 27.
Arabs, c. I, 29, 1. 35, 40. II, 12, 24. III, 24, 2. ep. I, 6, 6. 7, 36.
Arbuscula, mima, cf. Cic. ad Att. 4, 15, 6; s. I, 10, 77.
Arcadia, c. IV, 12, 12.
Archiacus lectus, simplex, ab Archia fabro confectus, ep. I, 5, 1.
Archilochus, Parius, iamborum scriptor primus, quem Horatius in epodis imitatus est; flor. c. a. 670. s. II, 3, 12. ep. I, 19, 25. 28. II, 3, 79.
Archytas, Tarentinus, Platonis aequalis, philosophus et mathematicus, c. I, 28, 2.
Arctos, septentrio, c. I, 26, 3. II, 15, 16.
Arcturus, signum occidens IV. non. Nov., c. III, 1, 27.
Arellius, Horatii vicinus, s. II, 6, 78.
Argonautae, ep. 3, 9.
Argos, c. I, 7, 9. Argi, s. II, 3, 132. ep. II, 2, 128. 3, 118. Argeus colonus i. e. Tiburnus, Coras, Catilus, c. II, 6, 5. Argivus III, 3, 67. A. augur, Amphiaraus, c. III, 16, 12. Argiva Thalia i. e. Graeca, c. IV, 6, 25.
Argous, ab Argo nave duct., ep. 16, 57.
Aricia, Latii oppidum, s. I, 5, 1. Aricinus, ep. II, 2, 167.
Ariminensis, natus Arimini, quod Vmbriae est opp., ep. 5, 42.
Aristarchus. nobilis grammaticus Alexandrinus, flor. c. a. 170, ep. II, 3, 450.
Aristippus, Cyrenaeus, Socratis discipulus, qui ad voluptatem omnia rettulit. eius est hoc: ἔχω, οὐκ ἔχομαι. s. II, 3, 100. ep. I, 1, 18. 17, 14. 17. 23.
Aristius, Fuscus, s. I, 9, 61. ep. I, 10, 44. v. et s. v. Fuscus.
Aristophanes, antiquae Atticorum comoediae auctor (450—385), s. I, 4, 1.
Armenius, 1) subst., devictus a Tiberio a. 20, ep. I, 12, 27, — 2) adi., c. II, 9, 4.
Arrius, Quintus, prodigus, s. II, 3, 86. 243.
Asia, s. I, 7, 19. 24. ep. I, 3, 5
Asina, ep. I, 13, 8. cf. Vinius

Assaracus, Trois filius, Anchisae avus, ep. 13, 13.
Assyrius, ep. II, 3, 118. = Syrius, c. II, 11, 16. III, 4, 32.
Asterie, c. III, 7, 1.
Atabulus, ventus, qui hodie vocatur Scirocco, s. I, 5, 77.
Atacinus, ab Atace, Galliae Narbonensis fl. duct., s. I, 10, 46. v. et s. v. Varro.
Athenae, s. I, 1, 64. II, 7, 13. ep. II, 1, 213. 2, 43. 81.
Atlas, c. I, 10, 1. — Atlanteus finis, extrema Africae ora, c. I, 34, 11. — Atlanticus, I, 31, 14.
Atreus, ep. II, 3, 186.
Atrides, Atrida = Agamemnon, c. II, 4, 7. s. II, 3, 187. ep. I, 2, 12. = Menelaus, ep. I, 7, 43. Atridae, c. I, 10, 13. s. II, 3, 203.
Atta, T. Quintius, fabularum togatarum scriptor, qui obiit a. 77, ep. II, 1, 79.
Attalus, rex Pergami, qui a. 133. pop. Rom. regni heredem scripsit, c. II, 18, 5. — — Attalicus, c. I, 1, 12. ep. I, 11, 5.
Atticus, adi., c. I, 3, 6. s. II, 8, 13.
Aufidius, 1) Luscus qui cum scriba fuisset, Fundis praeturam gessit, s. I, 5, 34. — 2) alius, s. II, 4, 24. cf. ed. Vindob.
Aufidus, Apuliae fluvius, c. III, 30, 10. IV, 9, 2. 14, 25. s. I, 1, 58.
Augustus, C. Iulius Caesar Octavianus, natus a. 63, IX. Kal. Oct. (23. d. Sept.), ep. I, 5, 9. Cum Antonio et Lepido triumviratum init a. 43. Brutum et Cassium ad Philippos vincit a. 42. Liviam Drusillam, Tiberii et Drusi Neronum matrem, ducit a. 38. Antonium pugna Actiaca vincit a. 31, IV. Non. Sept. (2. d. Sept.), ep. 9. ep. I, 18, 61. Veteranis agros daturus, s. II, 6, 55. Alexandria potitur a. 30, c. I, 37, 25. IV, 14, 35. Triplici triumpho urbem ingressus maximos a senatu honores accipit a. 29. Iani templum claudit a. 29 et 25, c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. A senatu Augustus appellatur a. 27. In Hispania bellum gerit a. 26 et 25. In urbem redit a. 24, c. III, 14. Anno 25 Tarracone morantem Indorum et Scytharum legati adeunt, a. 20 Sami Indorum, c. IV, 14, 42. c. s. 55, 6. Parthi ei signa Romana reddunt, c. IV, 15, 6 sqq. ep. I, 18, 56. Legem de maritandis ordinibus perfert a. 18, c. IV, 5, 21. c. s. 20. ep. II, 1, 3. Ludos saeculares facit a. 17, c. s. Post cladem Lollianam in Galliam profectus obsides accipit a Sygambris a. 16, c. IV, 2, 36, inde in Hispaniam proficiscitur. Romam redit mense Iulio a. 13, c. IV, 5. — c. II, 9, 19. III, 3, 11. 5, 3. IV, 2, 43. 4, 27. 14, 3. ep. I, 13, 2. 16, 29. cf. et s. v. Caesar.
Aulis, Boeotiae oppidum, s. II, 3, 199.
Aulon, valles agri Tarentini, c. II, 6, 18.
Aulus, 1) Cascellius, homo iuris scientia clarus, ep. II,

3, 371. — 2) Servii Oppidii filius, s. II, 3, 171.
Ausonius, i. e. Italus, c. IV, 4, 56.
Auster, ventus, c. II, 14, 16. III, 3, 4. 27, 22. IV, 14, 21. ep. 10, 4. s. I, 1, 6. II, 2, 41. 6, 18. 8, 6. ep. I, 11, 15.
Autumnus, ep. 2, 18.
Aventinus, collis, ubi erat Dianae templum antiquissimum, c. s. 69. ep. II, 2, 69.
Avernalis aqua, ex Averno lacu petita, ep. 5, 26.
Avidienus (rectius Aufidienus), homo avarus, s. II, 2, 55.

Babylonius, i. e. astrologorum, c. I, 11, 2.
Baccha, c. III, 25, 15. s. I, 3, 7.
Bacchius, gladiator, s. I, 7, 20.
Bacchus, c. I, 7, 3. 18, 6. 27, 3. II, 6, 19. 19, 1. 6. III, 3, 13. 16, 34. 25, 1. ep. II, 2, 78. vide etiam s. v. Bassareus, Euhius, Lenaeus, Liber, Lyaeus, Thyoneus.
Bactra, urbs prope Oxum flumen sita, c. III, 29, 28.
Baiae, Campaniae oppidum, c. II, 18, 20. III, 4, 24. ep. I, 1, 83. 15, 2, 12. Baianus, s. II, 4, 32.
Baius, s. I, 4. 110.
Balatro, s. II, 8, 21. 33. 40. 64. 83. vid. et s. v. Servilius.
Balbinus, s. I, 3, 40.
Bandusia, nomen fontis prope Venusiam orientis, c. III, 13, 1.
Bantinus saltus, Apuliae, c. III, 4, 15
†Barine, c. II, 8, 2.
Barium, Apuliae oppidum, s. I, 5, 97.
Barrus, homo in corporis cultu nimius, s. I, 6, 30. alius, ut videtur, maledicentissimus, s. I, 7, 8.
Bassareus, Bacchus, c. I, 18, 11.
Bassus, c. I, 36, 14.
Bathyllus, puer formosus, ep. 14, 9.
Bellerophontes, Anteae vel Stheneboeae amorem sprevit, Pegaso Minerva iuvante frenum iniecit, sed ab eodem est deiectus. c. III, 7, 15. III, 12, 3. IV, 11, 28.
Bellona, s. II, 3, 223.
Beneventum, Samnii oppidum, s. I, 5, 71.
Berecyntius, a Berecynto, Phrygiae monte, Cybeles sacris insigni, ductum, c. I, 18, 13. III, 19, 18. IV, 1, 22.
Bestius, homo austerus, ep. I, 15, 37.
Bibulus, M. Calpurnius, cons. a. 59, c. III, 28, 8. huius filius, s. I, 10, 86. cf. ed. Vindob.
Bioneus; Bion, qui floruit c. a. 280, philosophus fuit, sed idem philosophorum aliorumque doctorum irrisor salsissimus, ep. II, 2, 60.
Birrius, s. I, 4, 69.
Bistonis, Baccha Thracia, c. II, 19, 20.
Bithus, gladiator, s. I, 7, 20.
Bithynus, c. I, 35, 7; ep. I, 6, 33.
Boeotus, ep. II, 1, 244.
Bolanus, s. I, 9, 11.
Boreas, c. III, 24, 38.

Bosphorus, c. II, 13, 14. 20, 14. III, 4, 30.
Breuni, gens Aenum fluv accolens, c. IV, 14, 11.
Briseis, c. II, 4, 3.
Britannus, c. I, 21, 15. 35, 30. III, 4, 33. 5, 3. IV, 14, 48 ep. 7, 7.
Brundisium, Calabriae oppidum, s. I, 5, 104. ep. I, 17, 52. 18, 20.
Brutus, Marcus Iunius, Caesaris interfector, c. II, 7, 2. s. I, 7, 18. 23. 24. 33.
Bullatius, ep. I, 11, 1.
Bupalus pictor cum Hipponactis imaginem depravatam ridentium circulis proposuisset, acerrimis poetae iambis ad laqueum compulsus esse dicitur. ep. 6, 14.
Butra, ep. I, 5, 26.
Byzantius, s. II, 4, 66.

Cadmus, 1) Thebarum conditor, ep. II, 3, 187. — 2) carnifex, s. I, 6, 39.
Caecilius, Statius, poeta comicus, Ennii amicus, qui obiit c. a. 166, ep. II, 1, 59. 3, 54.
Caecubum, vinum, quod proveniebat in Latio prope Caietam, c. I, 20, 9. 37, 5. II, 14, 25. III, 28, 3. ep. 9, 1. 36. s. II, 8, 15.
Caelius, s. I, 4, 69.
Caeres cera, tabellae civium a censore suffragiis privatorum, quia Caerites civitatem Romanam sine suffragio habebant, ep. I, 6, 62.
Caesar, C. Iulius Octavianus, c. I, 2, 52. 6, 11. 12, 51. 52. 21, 14. 35, 29. 37, 16. II, 9, 20. 12, 10. III, 4, 37. 14, 3 16. 25, 4. IV, 2, 48 5, 16 27. 15, 4. 17. ep. 1, 3. 9, 2. 18. 37. s. I, 3, 4. II, 1, 11. 19. 84. ep. I, 5, 9. 12, 28. 13, 18. II, 1, 4. 2, 48. cf. et s. v. Augustus.
Caesar, dictator, c. I, 2, 44. s. I, 9, 18.
Calabria, c. I, 31, 5.
Calaber, c. I, 33, 16. III, 16, 33. de Ennii carminibus, IV, 8, 20. — ep. 1, 27. ep. I, 7, 14. II, 2, 177.
Calais, c. III, 9, 14.
Cales, Campaniae oppidum, c. IV, 12, 14. Calenus, c. I, 20, 9. 31, 9.
Callimachus, Cyrenaeus, poeta elegiacus celeberrimus, flor. c. a. 260, ep. II, 2, 100. — eius epigramma XXXI ed. Meinek. expressit Horatius s, I, 2, 105—108.
Calliope, c. III, 4, 2.
Calvus, C. Licinius, orator idemque poeta nobilis, Catulli amicus, vixit a. 82—47. s. I, 10, 19.
Camena, c. I, 12, 39. II, 16, 38. III, 4, 21. IV, 6, 27. 9, 8. c. s. 62. s. I, 10, 45. ep. I, 1, 1. 18, 47. 19, 5. II, 3, 275.
Camillus, M. Furius, c. I, 12, 42. ep. 1, 1, 64.
Campanus, s. I, 5, 45. II, 8, 56. Camp. morbus, quo qui laborabant, tempora verrucis turpabantur, s. I, 5, 62. — C. supellex, i. e. fictilis, s. I, 6, 118. trulla, II, 3, 144.
Campus, Martius, comitiorum habendorum locus, c. III, 1, 11. multitudine hominum vel ludentium vel ludos

spectantium repletus, c. I, 8, 4. 9, 18. s. I, 6, 126. II, 6, 49. ep. I, 6, 59. 7, 59. cum fluminis colliumque amoenitate tum aedificiorum magnificentia insignis, ep. I, 11, 4. — campestria proelia, ep. I, 18, 54. arma, ep. II, 3, 379.
Canicula, Sirius, c. I, 17, 17. III, 13, 9. s. II, 5, 39.
Canidia, cui Gratidiae verum nomen fuisse dicitur, ep. 3, 8. 5, 15. 48. 17, 6. s. I, 8, 24. 48. II, 1, 48. 8, 95.
Canis, s. I, 7, 25. ep. I, 10, 16. v. s. v. Canicula. — Aufidieni cognomen, s. II, 2, 56.
Cantaber, populus Hispaniae septentrionem spectantis, c. II, 6, 2. 11, 1. III, 8, 22. IV, 14, 41. ep. I, 12, 26. vid. et s. v. Agrippa et Augustus. — Cantabricus, ep. I, 18, 55.
Canusium, Apuliae opp., s. I, 5, 91. II, 3, 168. — Canusinus, et graecae et latinae linguae peritus, s. I, 10, 30.
Capito, Fonteius, cons. suffectus a. 33, Antonii legatus, s. I, 5, 32.
Capitolinus, Petillius, qui gravi crimine accusatus Octaviani gratia absolutus est, s. I, 4, 94. 96. 10, 26. vide et s. v. Petillius.
Capitolium, c. I, 37, 6. III, 3, 42. 24, 45. 30, 8, IV, 3, 9.
Cappadox, Archelaus, rex Cappadociae perpauper, mancipiis vendendis inopiae medebatur; ep. I, 6, 39.
Capra, sidus, c. III, 7, 6.
Capricornus, sidus, c. II, 17, 20.
Caprius, delator, s. I, 4, 66. 70.
Capua, urbs Campaniae, ep. 16, 5. s. I, 5, 47. ep. I, 11, 11.
Carinae, vicus Romae celeber regionis IV prope montem Esquilinum, ep. I, 7, 48.
Carpathium mare, a Carpatho insula, quae est inter Rhodum et Cretam, c. I, 35, 8. IV, 5, 10.
Carthago, c. III, 5, 39. IV, 4, 69. 8, 17. ep. 7, 5. 9, 25. s. II, 1, 66.
Cascellius, vid. s. v. Aulus
Caspium mare, c. II, 9, 2.
Cassius, 1) Etruscus, s. I, 10, 62. 2) Parmensis, unus e Caesaris percussoribus, amatoriorum carminum auctor, interfectus post pugnam Actiacam, ep. I, 4, 3.
Castalia, Parnassi fons, c. III, 4, 61.
Castor, 1) Iovis et Ledae filius, c. IV, 5, 35. ep. 17, 42. 43. s. II, 1, 26. ep. II, 1, 5. — 2) ep. I, 18, 19. cf. ed. Vindob.
Catia, s. I, 2, 95.
Catienus, histrio, s. II, 3, 61. vid. et s. v. Iliona.
Catilus, Tiburis conditor, c. I, 18, 2.
Catius, homo gulosus, s. II, 4, 1. 88. cf. ed. Vindob.
Cato, 1) M. Porcius Censorius, c. II, 15, 11. III, 21, 11. s. I, 2, 32. ep. II, 2, 117. 3, 56. 2) M. Porcius Vticensis, c. I, 12, 35. II, 1, 24. ep. I, 19, 13. 14. — 3) Valerius grammaticus, s. I, 10 (1).
Catullus, C. Valerius, poeta, qui obiit a. 54, s. I, 10, 19.
Caucasus, c. I, 22, 7. ep. 1, 12.

Caudium, Samnii opp., s. I, 5, 51. sed cf. ed. Vindob.
Cecropius, c. II, 1, 12. C. domus opprobrium IV, 12, 6 Procne, Pandionis filia, Cecropis neptis.
Celsus, Tiberii comes, ep. I, 3, 15. 8, 1. 17. vid et s. v. Albinovanus.
Censorinus, C. Marcius, qui consul fuit a. 8, c. IV, 8, 2.
Centauri, Thessaliae incolae antiquissimi, c. IV, 2, 15. C. Chiron, ep. 13, 11. Centaureus, c. I, 18, 8.
centuriae seniorum, annum aetatis XLV egressi, ep. II, 3, 341.
Cerberus, c. II, 19, 29. III, 11, 17.
Ceres, c. III, 2, 26. 24, 13. IV, 5, 18. c. s. 30. s. II, 2, 124. 8, 14.
Cerintha, s. I, 2, 81.
Cervius, delator, s. II, 1, 47. vicinus Horatii, s. II, 6, 77.
Cethegus, M. Cornelius, cons. a. 204, ep. II, 2, 117. 3, 50.
Ceus, de Simonidis in Ceo insula a. 556 nati carminibus, c. II, 1, 38. IV, 9, 7.
Charybdis, c. I, 27, 19. ep. II, 3, 145.
Chimaera, c. I, 27, 24. II, 17, 13. IV, 2, 16.
Chia, c. IV, 13, 7.
Chios, insula vini optimi ferax, ep. I, 11, 1. 21. — Chius, c. III, 19, 5. ep. 9, 34. s. I, 10, 24. II, 3, 115. 8, 15. 48.
Chloe, c. I, 23, 1. III, 7, 10. 9, 6. 9. 19.
Chloris, c. II, 5, 18. alia, III, 15, 8.
Choerilus, poeta malus, ep. II, 1, 233 3, 357
Chremes, persona Menandreae, ep. 1, sona comica (cf. ed. s. I, 10, 40. ep. II.
Chrysippus, Cypriu —207), stoicus celel s. I, 3, 127. II, 3, ep. I, 2, 4.
Cibyraticus, a Ciby Phrygiae, ep. I, 6,
Cicirrus, Messius, s. I.
Cicuta, faenerator, s 175.
Cinara, Horatii prim c. IV, 1, 4. 13, 21. 22 28. 14, 33.
Circe, c. I, 17, 20. e ep. I, 2, 23. — Circae = Tusculum a T Vlixis e Circe filio tum ep. 1, 30.
Circei, Latii oppidu timum, s. II, 4, 33.
circus maximus, ubi (harioli, fures grass s. I, 6, 113.
Claudius, Nero, ' Augusti privignus, 29. ep. I, 3, 2. 9, 1 cf. et s. v. Nerones. dius, adi., c. IV, 4.
Clazomenae, oppidu maritimum, s. I, 7,
Clio, c. I, 12, 2.
Clusinus, a Clusio oppido dict., ep. I,
Cnidos, Cariae urbs, III, 28, 13. — Cnidi 5, 20.
Cnosius, a Cnoso, urbe, dict., c. I, 1
Cocceius, L. (Nerv suffect. a. 39, qui a Brundisina Anton Octavianum inter ciliaverat, s. I, 5, 2

Cocytus, c. II, 14, 18.
Codrus, ultimus rex Atheniensium, c. III, 19, 2.
Colchis, Medea, ep. 16, 58. — **Colchus**, subst., c. II, 20, 17. c. IV, 4, 63. ep. II, 3, 118. adi., c. II, 13, 8. — Colchicus, ep. 5, 24. 17, 35.
Colophon, Ioniae urbs, ep. I, 11, 3.
columnae, ante bibliopolarum tabernas, in quibus librorum venalium indices inscripti erant, ep. II, 3, 373.
Concanus, Cantabriae gens, c. III, 4, 34.
Copia, c. s. 60. ep. I, 12, 29.
Coranus, s. II, 5, 57. 64.
Corinthus, c. I, 7, 2. ep. I, 17, 36. captiva C., i. e. vasa Corinthia, ep. II, 1, 193.
Corvinus, c. III, 21, 7. latini sermonis observator diligentissimus, s. I, 10, 29. vid. et s. v. Messalla.
Corybantes, Iovis in Creta sacerdotes, c. I, 16, 8.
Corycius, a Coryco, Ciliciae monte, duct., s. II, 4, 68.
Cotiso, rex Dacorum, c. a. 29 a. M. Crasso victus, c. III, 8, 18.
Cotytia, sacra, nocturna et lasciva Cotytus, deae Thraciae, ep. 17, 56.
Cous, c. IV, 13, 13. ep. 12, 18. Coae, sc. vestes, s. I, 2, 101. album C., sc. vinum, s. II, 4, 29. faecula Coa, s. II, 8, 9.
Cragus, Lyciae mons, c. I, 21, 8.
Crantor, Xenocratis auditor, Academicus celeberrimus, ep. I, 2, 4.
Crassus, M. Licinius, interfectus a Parthis a. 53, c. III, 5, 5.
Craterus, medicus, s. II, 3, 161.
Cratinus, antiquae comoediae poeta, qui obiit c. a. 423 s. I, 4, 1. ep. I, 19, 1.
Creon, Corinthiorum rex, Glaucae pater, ep. 5, 64.
Creta, c. III, 27, 34. ep. 9, 29. — Creticus, c. I, 26, 2. — Cressa, i. e. alba, nota, c. I, 36, 10.
Crispinus, stoicus, homo garrulus, s. I, 1, 120. 3, 139. 4, 14. II, 7, 45.
Crispus, C. Sallustius, c. II, 2, 3. vid. s. v. Sallustius.
Croesus, Lydiae rex, ep. I, 11, 2.
Cumae, Campaniae urbs, ep. I, 15, 11.
Cupido, c. I, 2, 34. II, 8, 14. Cupidines, c. I, 19, 1. IV, 1, 5. — 13, 5. ep. 17, 57.
Cupiennius, C. Libo, s. I, 2, 36.
Curius, M., Dentatus, qui Samnites et Pyrrhum vicit, c. I, 12, 41. ep. I, 1, 64.
Curtillus, s. II, 8, 52.
Cyclades, insulae, c. I, 14, 20 III, 28, 14.
cyclius scriptor, unus ex poetis, qui, ut Arctinus, Lesches, Agias, inde ab Helenae raptu usque ad Vlixis mortem res ab Homero praetermissas tractarunt, ep. II, 3, 136. cf. ed. Vindob.
Cyclops, i. e. Polyphemus, s. I, 5, 63. ep. II, 2, 125. 3, 145. Cyclopes, c. I, 4, 7.
Cydonius, a Cydone, Cretae urbe, c. IV, 9, 17
Cyllenea, fides, quia Mercurius in Cyllene, Arcadiae monte, natus lyram invenit, ep. 13, 9.

Cynthius = Apollo in Cyntho, Deli insulae monte, natus, c. I, 21, 2. — Cynthia = Diana, c. III, 28, 12.
Cyprus, insula, c. I, 3, 1. 19, 10. 30, 2. III, 26, 9. — Cyprius, c. I, 1, 13. III, 29, 60.
Cyrus, 1) regni Persici conditor, c. II, 2, 17. III, 29, 27. — 2) alius, c. I, 17, 25. 33, 6.
Cytherea Venus, a Cytheris insula dicta, c. I, 4, 5. — subst., III, 12, 2.

Dacus, populus trans Histrum habitans, ab Antonii stabat partibus belli Actiaci tempore, c. I, 35, 9. II, 20, 18. III, 6, 14. 8, 18. s. II, 6, 53.
Daedalus, Icari pater, c. I, 3, 34. Daedaleus, c. II, 20, 13 IV, 2, 2.
Dama, servus, s. I, 6, 38. II, 5, 18. 101. 7, 54.
Damalis, c. I, 36, 13. 17. 18.
Damasippus, stoicus, s. II, 3, 16. 64. 65. 324.
Danae, Acrisii filia, a patre inclusa, ne puerum posset parere, qui illum interficeret, c. III, 16, 1.
Danaus, Aegyptius, cuius filiae maritos necaverunt, c. II, 14, 18. III, 11, 23.
Danuvius, c. IV, 15, 21.
Dardanus = Troianus, c. I, 15, 10. IV, 6, 7.
Daunus, Apuliae rex antiquissimus, c. III, 30, 11. IV, 14, 26. Daunius = Italus, c. II, 1, 34. IV, 6, 27. Daunias = Apulia, I, 22, 14.
Davus, 1) servus comicus, s. I, 10, 40. II, 5, 91. ep. II, 3, 237. 2) Horatii servus, s. II, 7, 2. 46. 100.
December, nonae D., dies festus Fauni, c. III, 18, 10. — ep. 11, 7. libertas D., quia Saturnalia servis iocandi impunitatem dabant, s. II, 7, 4. vid. et s. v. Saturnalia.
Decius, P., Mus, homo novus, cons. 340, qui in pugna contra Latinos se dis inferis devovit, s. I, 6, 20.
Deiphobus, Priami fil., c. IV, 9, 22.
Dellius, Q., primum Cassii, tum Antonii, postremo Octaviani partes secutus, c. II, 3, 4.
Delmaticus triumphus, quem a. 39 de Parthinis egit Pollio, c. II, 1, 16.
Delos, insula, ubi nati Apollo et Diana, c. I, 21, 10. Delius, III, 4, 64. IV, 6, 33. D. folia = laurea, IV, 3, 6.
Delphi, Phocidis urbs, c. I, 7, 3. ep. II, 3, 219. Delphicus, c. III, 30, 15.
Demetrius, 1) servus Philippi consularis, ep. I, 7, 52 2) alius, musicus, I, 10, 79. 90.
Democritus, Abderites, physicus, natus c. a. 460, ep. I, 12, 12. II, 1, 194. 3, 297.
Diana, c. I, 21, 1. II, 12, 20 III, 4, 71. IV, 7, 25. c. s. 1. 70. 75. ep. 5, 51. 17, 3. ep. II, 3, 16. 454.
Diespiter, Iovis pater, ut Marspiter, c. I, 34, 5. III, 2, 29.
Digentia, rivus in Sabinis, ep. I, 18, 104.
Dindymene, a Dindymo,

Phrygiae monte, dicta Cybele, c. I, 16, 5.
Diomedes, cuius pater Tydeus, patruus Meleager erat, s. I, 5, 92. 7, 16. ep. II, 3, 146.
Dionaeus, a Dione, Veneris matre vel ipsa Venere, c. II, 1, 39.
Dionysius, servus, s. I, 6, 38.
Dircaeus, a Dirce fonte duct., = Thebanus, c. IV, 2, 25. vid. et s. v. Pindarus.
Dolichos, ep. I, 18, 19. cf. ed. Vindob.
Dorius, ep. 9, 6.
Dossennus, Atellanarum persona, ep. II, 1, 174.
Drusus, Nero Claudius, qui a. 15 Vindelicos, Genaunos, Breunos vicit, c. IV, 4, 18. 14, 10. Cf. et s. v. Nerones.

Echionius, ab Echione, uno ex terrigenis, Cadmi genero, duct., c. IV, 4, 64.
Edoni, Thracae populus, 1) subst. II, 7, 27. 2) adi., III, 25, 9.
Egeria, nympha, Numae amica, s. I, 2, 126.
Electra, s. II, 3, 140.
elegorum auctor incertus, ep. II, 3, 77, 8.
Eleus = Olympiacus, c. IV, 2, 17.
Empedocles, philosophus Agrigentinus idemque poeta, natus c. a. 492, ep. I, 12, 20. II, 3, 465.
Enceladus, Titan, c. III, 4, 56.
Enipeus, c. III, 7, 23.
Ennius, Q. (239—168), qui primus versu heroico res Romanas cecinit, item saturas composuit, tragoedias Euripidem potissimum secutus scripsit, s. I, 10, 54. ep. I, 19, 7. II, 1, 50. 3, 56. 259; cf. et c. IV, 8, 20. s. I, 10, 64—66.
Eous = orientalis, c. I, 35, 31. ep. 2, 51.
Ephesus, Ioniae urbs, c. I, 7, 2.
Epicharmus, Cous, qui floruit Syracusis c. a. 480, poeta comicus, ep. II, 1, 58.
Epicurus, philosophus (341—270), ep. I, 4, 16.
Epidaurius, ab Epidauro, Argolidis urbe, Aesculapii cultu insigni, s. I, 3, 27.
equester census erat CCCC milium HS., ep. I, 1, 58, 9. II, 3, 383.
Erycina, Venus, ab Eryce, Siciliae monte, dicta, c. I, 2, 33.
Erymanthus, Arcadiae mons, c. I, 21, 7.
Esquiliae, collis, ubi cum plebis infimae olim fuissent sepulcra, Hor. temporibus erant horti et domus Maecenatis, s. I, 8, 14. II, 6, 33. Esquilinus, ep. 5, 100. 17, 58.
Etruscus, c. I, 2, 14. III, 29, 35. c. s. 38. ep. 16, 4. 40. s. I, 6, 1. cf. Tuscus. Etruscus Cassius, s. I, 10, 61. vid. et s. v. Cassius.
Euander, supellectilis vilis et parabilis opifex, s. I, 3, 91.
Euhias = Baccha, c. III, 25, 9. Euhius = Bacchus, c. I, 18, 9. II, 11, 17.
Eumenides, c. II, 13, 36.
Eupolis, antiquae Atticorum comoediae auctor, Alcibiadi aequalis, s. I, 4, 1. II, 3, 12.

Europe, Agenoris f., c. III, 27, 25. 57.
Eurus, c. I, 25, 20. II, 16, 24. III, 17, 11. IV, 4, 43. 6, 10. ep. 10, 5. 16, 54.
Euterpe, c. I, 1, 33.
Eutrapelus, P. Volumnius, eques, Antonii triumviri sodalis, ep. I, 18, 31.

Fabius, homo garrulus, s. I, 1, 14. 2, 134. — Fabia (tribus), ep. I, 6, 52.
Fabricius, C., Luscinus, exemplum virtutis Romanae, cons. a. 282 et 278, c. I, 12, 40. — F. pons lapideus, quo a. 62 insulam Tiberinam L. Fabricius, curator viarum, cum utraque fluminis ripa iunxit, s. II, 3, 36.
Falernus, ager Campaniae sub monte Massico situs, c. I, 20, 10. 27, 10. II, 3, 8. 6, 19. 11, 19. III, 1, 43. ep. 4, 13. s. I, 10, 24. II, 2, 15. 3, 115. 4, 19. 24. 55. 8, 16. ep. I, 14, 34. 18, 91.
Fannius, poeta ineptus, s. I, 4, 21. 10, 80.
Faunus, silvarum agrorumque deus, c. I, 4, 11. 17, 2. II, 17, 28. III, 18, 1. ep. I, 19, 4. II, 3, 244.
Fausta, Sullae dictatoris fil., Milonis uxor, s. I, 2, 64.
Faustitas, c. IV, 5, 18.
Favonius, Zephyrus vel ventus vernus, c. I, 4, 1. III, 7, 2.
Ferentinum, Hernicorum oppidum, ep. I, 17, 8.
Feronia, dea fontis prope Tarracinam, s. I, 5, 24. cf. ed. Vindob.
Fescenninus, ep. II, 1, 145.
Fidenae, Latii oppid I, 11, 8.
Fides, c. I, 18, 16. 35, 21. c. s. 57.
Flaccus, Q. Horatius 12. s. II, 1, 18. vid. Q. et Horatius.
Flavius, magister luc sinus, s. I, 6, 72.
Florus, Iulius, a. 20 in Asia comes, ep. II, 2, 1. vid. et s. v
Folia, venefica, ep. 5
Fonteius, Capito, s. vid. et s. v. Capito.
Forentum, Apuliae o c. III, 4, 16.
Formiae, Latii opp. 17, 6. cf. et s. I, 5 Formianus, c. I, 20,
Fortuna, c. I, 34, 15. III, 29, 49. s. II, 6, 4 ep. I, 11, 20. 12, 9.
Fufidius, s. I, 2, 12.
Fufius, histrio, s. II, vid. et s. v. Iliona.
Fulvius, gladiator, s.
Fundanius, comoe scriptor, s. I, 10, 42. I
Fundi, Latii opp., s.
Furia, c. I, 28, 17. s. II, 3, 135. 141.
Furius, poeta malu bellum Gallicum videtur cecinisse, s. I idem cum irrisione Alpinus, s. I, 10, 36. Vindobon.
Furnius, orator et cus, s. I, 10, 86.
Fuscus, c. I, 22, 4. s. 10, 83. ep. I, 10, 1. s. v. Aristius.

Gabii, Latii oppidum 11, 7. 15, 9. II, 1, 2

Gades, Hispaniae Baeticae urbs, c. II, 2, 11. 6, 1.
Gaetulus = Africanus, c. I, 23, 10. II, 20, 15. III, 20, 2. murex G. = Girbitanus, a Girba, Syrtis minoris insula, duct., ep. II, 2, 181.
Galaesus, Calabriae fluvius, c. II, 6, 10.
Galatea, c. III, 27, 14.
Galba, Servius Sulpicius, iuris consultus, s. I, 2, 46.
Galli, s. II, 1, 14. — 1) Gallicus, c. I, 8, 6. de Gallia cisalpina, III, 16, 35. — 2) G. = Galatae, ep. 9, 18. — 3) Cybeles sacerdotes, s. I, 2, 121.
Gallina, gladiator, s. II, 6, 44.
Gallonius, s. II, 2, 47.
Ganymedes, Trois fil., c. IV, 4, 4.
Garganus, Apuliae mons, c. II, 9, 7. — adi., ep. II, 1, 202.
Gargilius, ep. I, 6, 58.
Gargonius, s. I, 2, 27. 4, 92.
Geloni, Scythiae populus, c. II, 9, 23. 20, 19. III, 4, 35.
Genauni, Breunis confines, c. IV, 14, 10.
Genetyllis, carm. saec. 16.
Genius, c. III, 17, 14. ep. I, 7, 94. II, 1, 144. 2, 187. 3, 210.
Germania, c. IV, 5, 26. ep. 16, 7.
Geryones, trium corporum, quem Hercules interfecit, c. II, 14, 8.
Getae, Thracae populus, c. III, 24, 11. IV, 15, 22.
Gigantes, Terrae filii (cum Titanibus saepe confusi), c. II, 19, 22. — Giganteus, c. III, 1, 7.
Glaucus, Hippolochi fil., s. I, 7, 17.
Gloria, c. I, 18, 15. s. I, 6. 23. ep. II, 1, 177.
Glycera, c. I, 19, 5. 30, 3. 33, 2. III, 19, 28.
Glycon, athleta, ep. I, 1, 30.
Gnatia, Apuliae oppidum, s. I, 5, 97.
Gracchus, C. Sempronius, orator, ep. II, 2, 89.
Graecia, c. I, 15, 6. IV, 5, 35. ep. I, 2, 7. II, 1, 93. 156.
Graecus, 1) subst. s. I, 5, 3. 7, 32. 10, 35. 66. 2) adiect. c. I, 20, 2. III, 24, 57. s. I, 10, 20. 31. ep. II, 2, 7. 3, 53. 268. 286.
Graius, 1) subst. c. II, 4, 12. IV, 8, 4. ep. II, 1, 19. 28. 90. 161. 2, 42. 3, 323. 2) adi. c. II, 16, 38. ep. 10, 12.
Gratia, c. I, 4, 6. 30, 6. III, 19, 16. 21, 22. IV, 7, 5.
Grosphus, Pompeius, eques Romanus, qui in Sicilia agros possidebat, c. II, 16, 7. ep. I, 12, 22. 23. vide et s. v. Pompeius.
Gyas, Gigas, c. II, 17, 14. IV, 4, 69.
Gyges quidam, c. II, 5, 20. III, 7, 5.

Hadria, c. I, 3, 15. 33, 15. II, 11, 2. 14, 14. III, 3, 5. 9, 23. 27, 19. ep. I, 18, 63.
Hadrianus, c. I, 16, 4.
Haedilia, mons, c. I, 17, 9.
Haedus (Haedi), signum, oritur a. d. III kal. Octobr., III, 1, 28.
Haemonia = Thessalia, c. I, 37, 20.
Haemus, Thracae mons, c. I, 12, 6.
Hagna, amica, s. I, 3, 40.
Hannibal, c. II, 12, 2. III,

6, 36. IV, 4, 49. 8, 16. ep. 16, 8.
Harpyia, s. II, 2, 40.
Hasdrubal, qui a. 207 a. C. Claudio Nerone et M. Livio Salinatore victus occidit, c. IV, 4, 38. 72.
Hebrus, Thracae fluvius, c. III, 25, 10. ep. I, 3, 3. 16, 13.
Hebrus, adulescens, c. III, 12, 2.
Hecate, dea magorum adiutrix, s. I, 8, 33.
Hector, c. II, 4, 10. IV, 9, 22. ep. 17, 12. s. I, 7, 12. — Hectoreus, c. III, 3, 28.
Helicon, Boeotiae mons, c. I, 12, 5. ep. II, 1, 218. 3, 296.
Heliodorus, s. I, 5, 2.
Hellas, puella, s. II, 3, 277.
Hercules, c. III, 3, 9. 14, 1. IV, 4, 62. 5, 36. 8, 30. ep. 3, 17. 17, 31. s. II, 6, 13. ep. I, 1, 5. cf. II, 1, 10. Herculeus, c. I, 3, 36. II, 12, 6.
Hermogenes, Tigellius, poeta et cantor ineptus, s. I, 3, 129. 4, 72. 9, 25. 10, 18. 80. v. et s. v. Tigellius.
Herodes, Iudaeae rex, ep. II, 2, 184, palmeta prope Hierichuntem sita possidebat.
Hesperia = Italia, c. III, 6, 8. IV, 5, 38. = Hispania, c. I, 36, 4. Hesperius = Italus, c. I, 28, 26. II, 1, 32. = in occidente positus, II, 17, 20. IV, 15, 16.
Hiberia = Hispania, c. IV, 5, 28. 14, 50. Hiber, II, 20, 20. Hiberus adi., I, 29, 15. s. II, 8, 46. Hibericus, ep. 4, 3.
Hiberia, regio ad Pontum Euxinum sita, ep. 5, 21.
Hiemps, c. I, 25, 19.
Hippolyte, Acasti, regis Iolci uxor, quae Pelea ad adulterium sollicitavit, c. III, 7, 18.
Hippolytus, Thesei fil., qui Phaedrae novercae amorem repudiavit, c. IV, 7, 26.
Hirpinus, c. II, 11, 2. vid. et s. v. Quintius.
Hispanus, adi., c. III, 6, 31 8, 21. 14, 3.
Hister, c. IV, 14, 46.
Homerus, c. IV, 9, 6. s. I, 10, 52. ep. I, 19, 6. II, 1, 50. 3, 74. 359. 401. — Homeriacus, ep. II, 3, 120.
Honos, c. s. 57.
Horatius, Q. Flaccus, n. VI. Id. Decembr. a. 65, L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato coss. — c. III, 21, 1. ep. 13, 6. ep. I, 20, 27. — natus Venusiae, puer Romam ductus paterna disciplina, Orbilii institutione utitur — s. I, 6, 76. ep. II, 1, 70. 2, 41. — a. 46 vel 45 Athenas se confert — ep. II, 2, 43. — tribunus militum sub Bruto — s. I, 6, 48. — a. 42 pugnae Philippensi interest — c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49. — in Italiam reversus carminibus editis Vergilio, Vario brevi fit notus; ab his commendatur Maecenati a. 38 — s. I, 6, 55. II, 6, 40. — facit cum eo iter Brundisium a. 37 — s. I, 5. — accipit ab eo Sabinum a. 33 — s. II, 3, 10. — In satiris, quarum I. lib. a. 35, II. a. 30. edidit, Lucilium imitatur, quem secutus Aesopios logos aut immiscet aut tangit — s. II, 6, 79. 3, 299. 5, 56 al. —. in iambicis Archilochum, in lyricis Alcaeum

imitatur et subinde Sappho, Anacreontem, Pindarum, Ibycum, alios; idem haud indiligens Homeri sectator nec Callimachi incuriosus. Prioribus tribus carminum libris, quos a. 24 ediderat, a. 17 carmen saeculare addidit auctore Augusto et deinde quartum librum. Maioris aetatis sunt epistularum libri c. a. 23 scribi coepti. Obiit Horatius V. kal. Decembr. a. 8. Vide et s. v. Flaccus et Quintus.

horti Caesaris dictatoris, quos populo Romano legaverat, in Ianiculo siti, s. I, 9, 18. Maecenatis in Esquiliis, s. I, 8, 7.

Hyades, in fronte Tauri signi positae, et ortu et occasu imbres adducere putabantur, c. I, 3, 14.

Hydaspes, Indiae fluvius, c. I, 22, 8.

Hydaspes, servus Indus, s. II, 8, 14.

Hylaeus, Centaurus, c. II, 12, 6.

Hymettus, Atticae mons, c. II, 6, 14. Hymettius, c. II, 18, 3. s. II, 2, 15.

Hyperboreus, in extremo septentrione positus, c. II, 20, 16.

Hypsaea, Plotia, s. I, 2, 91.

Iambi, qui nunc vulgo epodi inscribuntur, quos Archilochum Parium imitatus scripsit Horatius, c. I, 16, 3. 24. ep. 14, 7. ep. I, 19, 23. II, 2, 59. II, 3, 79.

Ianus, deus et orientis et occidentis solis, qui omnium princeps invocabatur, s. II, 6, 20. ep. I, 16, 59. — Iani Quirini templum erat inter forum vetus et forum Caesaris, cuius portam a. 29 et 25 Octavianus clausit, c. IV, 15, 9. ep. II, 1, 255. — Ianus, arcus in foro, ubi argentariorum erant tabernae, s. II, 3, 18. ep. I, 1, 54. 20, 1.

Iapetus, Promethei pater, c. I, 3, 27.

Iapyx, ventus ab occasu flans, c. I, 3, 4. III, 27, 20.

Iarbita, natione Maurus, cum Timagenis in dicendo vim assequi vellet, laterum contentione exanimatus, ep. I, 19, 15.

Iason, Aesonis fil., ep. 3, 12.

Ibycus, quidam, c. III, 15, 1.

Icarus insula, c. III, 7, 21.

Icarus, Daedali fil., qui inter Icarum (III, 7, 21) et Samum insulas in mare cecidit eique nomen dedit. c. II, 20, 13. Icarius, c. I, 1, 15.

Iccius, qui, a. 25 Aelium Gallum Arabiae bellum parantem secuturus, a. 20 procurator erat praediorum Siculorum M. Agrippae, c. I, 29, 1. ep. I, 12, 1. cf. tamen ed. Vindob.

Ida, Phrygiae mons, unde Ganymedes ad caelum sublatus est, c. III, 20, 16. Idaeus, c. I, 15, 2.

Idomeneus, Cretensium rex, c. IV, 9, 20.

Ilerda, Hispaniae Tarraconensis urbs, ep. I, 20, 13.

Ilia, Aeneae filia ideoque genti Iuliae sanguine iuncta, Romuli et Remi mater, Amulii

iussu in Tiberim praecipitata, c. I, 2, 17. III, 9, 8. IV, 8, 22. s. I, 2, 126.
Ilion vel Ilios, c. I, 10, 14. 15, 33. III, 3, 18. 37. 19, 4. IV, 4, 53. 9, 18. ep. 10, 13. 14, 14.
Iliacus, ep. I, 2, 16. II, 3, 129.
Iliona, Pacuvii tragoedia, in qua Deipyli necati umbra Ilionam matrem dormientem ad iusta funeri facienda impellit; sed Fufius histrio, gravi somno oppressus, Deiphili vocem non exaudivit, s. II, 3, 61.
Ilithyia, Diana Lucina, quae opem fert puerperis, c. s. 14.
Ilius, adi., carm. saec. 37. ep. 17, 11.
Illyricus, c. I, 28, 22.
Inachia, ep. 11, 6. 12, 14. 15.
Inachus, Argivorum rex antiquissimus, c. II, 3, 21. III, 19, 1.
India, c. III, 24, 2. — Indus, c. I, 12, 56. IV, 14, 42. c. s. 56. ep. I, 1, 45. 6, 6. — Indicus, c. I, 31, 6.
Ino, Cadmi filia, quae cum Athamas maritus alterum filiorum necasset, cum altero fugiens in mare se praecipitavit, ep. II, 3, 123.
Io, Inachi filia, a Iove in vaccam mutata, diu multumque erravit; ideo vaga i. e. inquieta mente dicitur, ep. II, 3, 124.
Iocus, Κῶμος, c. I, 2, 34.
Iolcos, Thessaliae opp., ep. 5, 21.
Ionicus, ep. 2, 54. lasciviam signif., c. III, 6, 21. — Ionius, ep. 10, 19.
Isthmius, c. IV, 3, 3
Italia, c. I, 37, 16. III, 5, 40. IV, 14, 44. s. I, 6, 35. ep. I, 12, 29. — Italus, c. II, 7, 4. 13, 18. III, 30, 13. IV, 4, 42. 15, 13. s. I, 7, 32. II, 6, 56 ep. I, 18, 57.
Ithaca, s. II, 5, 4. ep. I, 7, 41. — Ithacensis, ep. I, 6, 63.
Itys, Terei et Procnes filius, a matre necatus, c. IV, 12, 5.
Iuba, Mauretaniae rex, c. I, 22, 15.
Iudaeus, s. I, 4, 143. 5, 100. 9, 70.
Iugurtha, Numidiae rex, a C. Mario a. 104 in triumpho ductus, tum in carcere necatus, c. II, 1, 28. — Iugurthinus, ep. 9, 23.
Iulius, 1) Florus, ep. I, 3, 1. conf. ep. II, 2, 1. vide et s. v. Florus. — 2) alius quidam (sed nomen vid. corruptum), s. I, 8, 39. — 3) Iulius adi. c. I, 12, 47. IV, 15, 22.
Iulus, c. IV, 2, 2 (sed nomen corruptum). vide et s. v. Antonius.
Iuno, c. I, 7, 8. II, 1, 25. III, 3, 18. 4, 59. s. I, 3, 11.
Iuppiter, c. I, 1, 25. 2, 19. 30. 3, 40. 10, 5. 11, 4. 16, 12. 21, 4. 22, 20. 28, 9. 29. 32, 14. II, 6, 18. 7, 17. 10, 16. 17, 22. III, 1, 6. 3, 6. 64. 4, 49. 5, 1. 12. 10, 8. 16, 6. 25, 6. 27, 73. IV, 4, 4. 74. 8, 29. 15, 6. c. s. 32. 73. ep. 2, 29. 5, 8. 9, 3. 10, 18. 13, 2. 16, 63. 17, 69. s. I, 1, 20. 2, 18. II, 1, 43. 3, 288. ep. I, 1, 106. 12, 3. 16, 29. 17, 34. 18, 111. 19, 43. II, 1, 68.
Iustitia, c. I, 24, 6. II, 17, 16.
Iuventas, c. I, 30, 7.

Ixion, Lapitharum rex, qui Eionea socerum insidiis structis interemit, Iunoni vim afferre conatus est, c. III, 11, 21. ep. II, 3, 124.

Labeo, s. I, 3, 82.
Laberius, D., eques Romanus (a. 105—43), cuius mimi iocorum acerbitate erant insignes, s. I, 10, 6.
Lacaena, c. II, 11, 23. III, 3, 25. IV, 9, 16.
Lacedaemon, c. I, 7, 10. — Lacedaemonius, c. III, 5, 56.
Lacon, c. II, 6, 11. scil. canis, ep. 6, 5. — Laconicus, c. II, 18, 7.
Laelius, C. Sapiens, qui a. 140 consul fuit, s. II, 1, 65. 72.
Laertiades, Vlixes, c. I, 15, 21. s. II, 5, 59.
Laestrygonius = Formianus, quia Formias, Latii opp., Laestrygonum sedem fuisse credebant, c. III, 16, 34.
Laevinus, P. Valerius, homo nequam, s. I, 6, 12. 19. vide et s. v. Valerius.
Lalage, c. I, 22, 10. 23. II, 5, 16.
Lamia, Aelius, frater, ut videtur, L. Lamiae, qui fuit a. 3 p. Chr. consul, c. I, 26, 8. 36, 7. Lamiae, c. III, 17, 2. L. Lamia, ep. I, 14, 6. v. et s. v. Aelius.
Lamia, monstrum, ep. II, 3, 340.
Lamus, Laestrygonum rex, c. III, 17, 1.
Lanuvinus, a Lanuvio, Latii opp., c. III, 27, 3.
Laomedon, Priami pater, c III, 3, 22.
Lapithae, Thessaliae incolae antiquissimi, c. I, 18, 8. II, 12, 5.
Lar, c. III, 23, 4. IV, 5, 34. c. s. 39. ep. 2, 66. 16, 19. s. I, 5, 66. II, 3, 165. 5, 14. 6, 66. ep. I, 1, 13.
Larisa, Thessaliae urbs, c. I, 7, 11.
Latium, c. I, 12, 53. 35, 10. IV, 4, 40. c. s. 66. ep. I, 19, 24. II, 1, 157. 2, 121. 3, 290. — Latinus, c. I, 32, 3. II, 1, 29. IV, 14, 7. 15, 13. ep. 7, 4. s. I, 10, 20. 27. ep. I, 3, 12. — Latinae, scil. feriae, quae verno tempore a consulibus indici solebant, ep. I, 7, 76. — 19, 32. II, 2, 143.
Latona, Apollinis et Dianae mater, c. I. 21, 3. III, 28, 12. IV, 6, 37. — Latous = Apollo, c. I, 31, 18.
Laurens, a Laurento, Latii opp., ep. 5, 28. s. II, 4, 42.
Laverna, dea furum, ep. I, 16, 60.
Lebedus, Ioniae opp., ep. I, 11, 6. 7.
Leda, Castoris et Pollucis mater, c. I, 12, 25.
Lenaeus, Bacchus, c. III, 25, 19.
Leo, sidus, c. III, 29, 19. ep. I, 10, 16.
Lepidus, Q. Aemilius, consul a. 21, ep. I, 20, 28.
Lepos, pantomimus, s. II, 6, 72.
Lesbia, ep. 12, 17.
Lesbos, insula, quam inhabitaverant Aeolis, ep. I, 11, 1. — Lesbius, c. I, 17, 21. 26, 11. 32, 5. IV, 6, 35. ep. 9, 34. — Lesbous, c. I, 1, 34.
Lethaeus, c. IV, 7, 27. ep. 14, 3

Leuconoe, c. I, 11, 2.
Liber = Bacchus, c. I, 12, 22. 16, 7. 18, 7. 32, 9. II, 19, 7. III, 8, 7. 21, 21. IV, 8, 34. 12, 14. 15, 26. s. I, 4, 89. ep. I, 19, 4. II, 1, 5.
Libitina, dea funerum, c. III, 30, 7. s. II, 6, 19. ep. II, 1, 49.
Libo, Scribonius, qui bello Punico II, ut vid., in foro, quem in locum fulmen deciderat, puteal et aram fecit, ep. I, 19, 8; cf. s. II, 6, 35.
Libra, sidus, c. II, 17, 17.
Liburnae = Illyricae, minora eademque velocia navigia, c. I, 37, 30. ep. 1, 1.
Libya, c. II, 2, 10. s. II, 3, 101. — Libycus, c. I, 1, 10. ep. I, 10, 19.
Licinius quidam (non Varro Murena), c. II, 10, 1. cf. ed. maior.
Licinus, ep. II, 2, 301.
Licymnia, Terentia Maecenatis, ut putant, c. II, 12, 13. 23.
Ligurinus, puer, c. IV, 1, 33. 10, 5.
Liparaeus, a Lipara insula, III, 12, 2.
Liris, Latii, qua Campaniae finitimum est, fluvius, c. I, 31, 7. III, 17, 8.
(Livia) uxor Augusti, c. III, 14, 5.
Livius Andronicus, Tarentinus, qui primus Romae a. 240 fabulam docuit, ep. II, 1, 62. 69.
Lollius, 1) M., consul a. 21, victus a Germanis a. 16, c. IV, 9, 33. ep. I, 20, 28. 2) Maximus, ut vid., iuvenis equestris originis, ep. I, 2, 1. 18, 1.
Longarenus, s. I, 2.
Lucania, s. II, 1, 38.
Lucanus, 1) subst. 34. 2) adi., ep. 1, 2 3, 234. 8, 6. ep. I, II, 2, 178.
Luceria, Apuliae opp 15, 14.
Lucilius, C., (180—10 Romanus, saturaru ptor, s. I, 4, 6. 57. 1 53. 56. 64. II, 1, 62. 75.
Lucina, Diana, puer adiutrix, c. s. 15.
Lucretilis, mons Horatii propinquus,
Lucrinus lacus, in Ca c. II, 15, 3. ep. 2, 4 4, 32.
Lucullus, Licinius, co ep. I, 6, 40. II, 2,
Luna, c. s. 36.
Lupus, L. Cornelius L Lucilii saturis exa s. II, 1, 68.
Luscus, s. I, 5, 34. v v. Aufidius.
Lyaeus = Bacchus, c. III, 21, 16. ep. 9,
Lycaeum, Arcadiaem 17, 2.
Lycambes, Archiloch cum Neobula filia tus, ep. 6, 13. ep. I cf. ib. 30.
Lyce, c. III, 10, 1. IV,
Lycia, c. III, 4, 62. adi., c. I, 8, 16.
Lycidas, c. I, 4, 19.
Lyciscus, ep. 11, 24.
Lycoris, c. I, 33, 5.
Lycurgus, Thracae Baccho, cuius sacra verat, ad insaniam c. II, 19, 16.

Lycus, 1) puer, c. I, 32, 11. 2) senex, c. III, 19, 23. 24.
Lyde, c. II, 11, 22. III, 11, 7. 25. 28, 3.
Lydia, puella, c. I, 8, 1. 13, 1. 25, 8. III, 9, 6. 7. 20.
Lydus, 1) subst.; Tyrrheno duce Lydi in Etruriam venisse dicuntur, s. I, 6, 1 2) adi., c. IV, 15, 30.
Lymphae, s. I, 5, 97.
Lynceus, Argonauta, s. I, 2, 90. ep. I, 1, 28.
Lysippus, Sicyonius, statuarius, ep. II, 1, 240.

Macedo, Philippus, Alex. Magn. pater, c. III, 16, 14.
Maecenas, C. Cilnius, a lucumonibus Etruriae genus ducens, c. I, 1, 1. III, 29, 3. s. I, 6, 1. eques Romanus, c. I, 20, 5. III, 16, 20. natus est id. April c. a. 70, c. IV, 11, 14. Octaviani amicus, a. 40 pacis Brundusinae auctor, a. 37 Brundisium ad Antonium missus, s. I, 5, 27. a. 36 et 31 ab Octaviano urbi et Italiae praefectus, s. II, 6, 38. postea a republica abstinuit, in Esquiliis domum hortosque habuit, c. III, 29, 10. ep. 9, 3. s. I, 8, 7. 14. II, 6, 33. vir litterarum litteratorumque amantissimus et maxime Horatio familiaris. idem tamen mollior delicatiorque quam decebat hominem Romanum. Obiit a. 8. — memoratur et c. II, 12, 11. 17, 3. 20, 7. III, 8, 13. ep. 1, 4. 3, 20. 9, 4. 14, 5. s. I, 1, 1. 3, 64. 5, 31. 48. 6, 47. 9, 43. 10, 81. II, 3, 312. 6, 31. 41. 7, 33. 8, 16. ep. I, 1, 3. 7, 5. 19, 1.
Maecius, Sp. Tarpa, ep. II, 3, 387. cf. ed. Vindob.; vid. et s. v. Tarpa.
Maenius, s. I, 1, 101. 3, 21. 23. ep. I, 15, 26.
Maeonius, Lydius, c. I, 6, 2. IV, 9, 5.
Maevius, malus poeta, ep. 10, 2.
Magnessa, v. s. v. Hippolyte, c. III, 7, 18.
Maia, Mercurii mater, c. I, 2, 43. s. II, 6, 5.
Maltinus, s. I, 2, 25. hoc nomine quidam Maecenatem tangi sunt suspicati.
Mamurrae, Formiis habitantes, s. I, 5, 37.
Mandela, pagus Sabinorum. s. I, 18, 105.
Manes, c. I, 4, 16. ep. 5, 94 s. I, 8, 29. ep. II, 1, 138.
Manlius, III, 21, 1. v. s. v Torquatus.
Marcelli. M. Claudius Marc. a. 212 Syracusas expugnavit, cuius e gente erat Octaviae filius, Augusti gener, qui a. 23 obiit, c. I, 12, 46.
Mareoticus, a Mareotide Aegypti palude duct., c. I, 37, 14.
Marica, dea Minturnis culta, c. III, 17, 7.
Marius quidam, s. II, 3, 277.
Mars, c. I, 6, 13. 17, 23. 28, 17 II, 14, 13. III, 3, 16. 33. 5, 24. 34. IV, 14, 9. cf. Mavors. Martius, c. III, 7, 26. cf. et s. v. Campus. Martiae kalendae, quibus Matronalia in Iunonis Lucinae honorem celebrabantur, III, 8, 1. — IV, 1, 39. 14, 17. ep II,

3, 402. — Martialis, c. I, 17, 9.
Marsaeus, s. I, 2, 55.
Marsus, 1) subst., ep. 16, 3. 2) adi., c. I, 1, 28; 2, 39. II, 20, 18. Marsum bellum (a. 90—88), III, 14, 18. M. voces, M. nenia, i. e. incantationes magicae, ep. 5, 76. 17, 29.
Marsya, Satyrus, cuius statua in foro esse putabatur, s. I, 6, 120. sed conf. ed. Vindob.
Massagetae, Scythae, c. I, 35, 40.
Massicus, a Massico, Campaniae monte, duct., c. I, 1, 19. II, 7, 21. III, 21, 5. s. II, 4, 51.
Matinus, mons Calabriae prope Tarentum, c. I, 28, 3. IV, 2, 27. ep. 16, 28.
Matutinus, Ianus, orientis lucis deus, s. II, 6, 20.
Mavors, c. IV, 8, 23.
Maurus, c. I, 22, 2. II, 6, 3. III, 10, 18.
Maximus, 1) Paulus Fabius, c. IV, 1, 11. vid. et s. v. Paulus. 2) Lollius, ep. I, 2, 1.
Medea, Aeetae filia, Colchis, ep. 3, 10. 5, 62. ep. II, 3, 123. 185.
Medus = Parthus, 1) subst., c. I, 2, 51. 29, 4. II, 1, 31. 16, 6. III, 3, 44. 8, 19. IV, 14, 42. c. s. 54. — 2) adi., c. I, 27, 5. flumen = Euphrates, c. II, 9, 21.
Megylla, c. I, 27, 11.
Meleager, Oenei fil., ep. II, 3, 146; cf. Ov. met. VIII, 445 sqq.
Melpomene, c. I, 24, 3. III, 30, 16. IV, 3, 1.
Memnon, Aethiopum rex, ab Achille interfect 10, 36.
Memphis, Aegypti ur 26, 10.
Mena, Volteius, ep. vid. et s. v. Volteiu
Menander, Atheniens —291), comoediaru ptor eximius, s. II ep. II, 1, 57.
mendici, Isidis vel sacerdotes, item v daeorum, s. I, 2, 2.
Menelaus, s. II, 3, 1
Menenius, homo mal s. II, 3, 287.
Mercurius, c. I, 10, 1 II, 7, 13. III, 11, 1 3, 68. — Mercuriali 3, 25; c. II, 17, 29. co adnotavimus ad s. I ed. Vindob.
Meriones, Idomenei c. I, 6, 15. 15, 26.
Messalla, M. Valeriu vinus, cons. a. 31, q triumphum Aqui egit, orator, histori terarum litteratorum diosissimus, Horati gilii, Tibulli amicu 10, 85. ep. II, 3, 3 moratur ut exempl bilitatis s. I, 6, 4 et s. v. Corvinus. - sallae frater, L. Poplicola, cons. a. 10, 85. cf. ed. Vin
Messius, Cicirrus, scu 5, 52. 54. 88. vide Cicirrus.
Metaurus, Vmbriae f 4, 38.
Metella, Caecilia, P. lii Lentuli Spinther a. 45 repudiata, s. I

Metellus, 1) Q. Caecilius Macedonicus, cons. a. 143, s. II, 1, 67. — 2) Q. Caecilius Celer, cons. a. 60, c. II, 1, 1.
Methymnaeus = Lesbius, s. II, 8, 50.
Miletus, Ioniae urbs, ep. I, 17, 30.
Milonius, quidam, s. II, 1, 24
Mimas, Titan, c. III, 4, 53.
Mimnermus, Colophonius, flor. c. a. 620, elegiarum amatoriarum scriptor; ep. I, 6, 65. II, 2, 101.
Minae, c. III, 1, 37.
Minerva, c. III, 3, 23. 12, 2. IV, 6, 13. s. II, 2, 3. ep. II, 3, 385.
Minos, rex Cretae, Iovi acceptissimus, post mortem iudex apud inferos, c. I, 28, 9. IV, 7, 21.
Minturnae, opp. ad Liris fl. ostia situm, ep. I, 5, 5.
Minuci via, Benevento Brundisium ducens, ep. I, 18, 20.
Misenum, Campaniae promunturium, s. II, 4, 33.
Molossus, canis = Epiroticus, ep. 6, 5. s. II, 6, 114.
Monaeses, dux Parthorum, qui Crassum devicit, c. III, 6, 9.
monumenta regis, Regia Numae Pompilii, ad radices montis Palatini sita, contigua templo Vestae, c. I, 2, 15.
Moschus, Pergamenus, quem veneficii reum Torquatus defendit, ep. I, 5, 9.
Mucius, iuris consultus, ep. II, 2, 89.
Mulvius, scurra, s. II, 7, 36.
Munatius, ut vid., fil. Planci cons. a. 42, ep. I, 3, 31.
Murena, L. Licinius, Terentiae, uxoris Maecenatis, frater, homo turbulentus, qui Augusti occidendi consilium a. 23 iniit cum Fannio Caepione, c. III, 19, 11. s. I, 5, 38. vid. et comm. ed. maior. ad c. II, 10.
murteta, Baiana, ubi sudationes erant, ep. I, 15, 5.
Musa, c. I, 6, 10. 17, 14. 26, 1. 32, 9. II, 1, 9. 37. 10, 19. 12, 13. III, 1, 3. 3, 70. 19, 15. IV, 8, 28. 29. 9, 21. s. I, 5, 53. II, 3, 105. 6, 17. ep. I, 3, 13. 8, 2. 19, 28. II, 1, 27. 133. 243. 2, 92. 3, 83. 141. 324. 407.
Musa, Antonius, ep. I, 15, 3. vid. s. v. Antonius.
Mutus, ep. I, 6, 22.
Mycenae, c. I, 7, 9.
Mygdonius, a Mygdonibus Phrygiae gente, c. II, 12, 22. III, 16, 41.
Myrtale, c. I, 33, 14.
Myrtous, a Myrto insula Euboeae propinqua duct., c. I, 1, 14.
Mysus, ep. 17, 10.
Mystes, puer, c. II, 9, 10.
Mytilene, Lesbi caput, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17.

Naevius, 1) Cn., comoediarum et tragoed. auctor, qui bellum Punicum primum scripsit versibus saturniis, obiit c. a. 195 exsul, ep. II, 1, 53. — 2) alius, s. II, 2, 68
Naias, s. III, 25, 14.
Nasidienus, Rufus, homo dives, sed idem subrusticus; s. II, 8, 1. 75. 84. vid. et s v. Rufus.
Natta, s. I, 6, 124.
Neaera, c. III, 14, 21. ep. 15, 11

Neapolis, ep. 5, 43.
Nearchus, c. III, 20, 6.
Necessitas, c. I, 35, 17. III, 1, 14. 24, 6.
Neobule, c. III, 12, 2.
Neptunus, c. I, 28, 29. III, 28, 2. 10. ep. 7, 3. 17, 55. ep. I, 11, 10. II, 3, 64. — Neptunius dux, Sextus Pompeius, qui Neptuni filium sese appellabat, victus ab Agrippa a. 36, ep. 9, 7.
Nereus, Thetidis pater, c. I, 15, 5. — Nereis, c. III, 28, 10. — nepos Nereius = Achilles, ep. 17, 8.
Nero, 1) C. Claudius Nero, qui cons. a. 207 Hasdrubalem ad Metaurum fl. vicit, c. IV, 4, 37. 2) Nerones, Tib. Cl. Ner. et Liviae filii, Augusti privigni, a) Tiberius, natus a. 42, ep. I, 8, 2. 9, 4. 12, 26. II, 2, 1. b) Drusus, natus a. 38. — ambo, c. IV, 4, 28. 14, 14. cf. et s. v. Claudius et Drusus.
Nessus, Centaurus, ep. 17, 32.
Nestor, c. I, 15, 22. ep. I, 2, 11.
Nilus, c. III, 3, 48. IV, 14, 46.
Niobeus, c. IV, 6, 1.
Niphates, Armeniae mons vel potius fluvius, c. II, 9, 20.
Nireus, Argivorum, dum Troiam oppugnant, pulcherrimus, c. III, 20, 15. ep. 15, 22.
Noctiluca = Diana, c IV, 6, 38.
Nomentanus, 1) homo luxuria ad egestatem redactus, persona Luciliana, s. I, 1, 102. 8, 11. II, 1, 22. 3, 175. 224. — 2) Nasidieni parasitus, s. II, 8, 23. 25. 60.
Noricus, c. I, 16, 9. ep. 17, 71.
Nothus, c. III, 15, 11.
Notus, c. I, 3, 14. 7, 16. 28, 22. III, 7, 5. IV, 5, 9. ep. 9, 31.
Novius, 1) s. I, 3, 21. 2) 6, 40. 121.
Numa, Pompilius, rex, ep. I, 6. 27. II, 1, 86. vid. et s. v. Pompilius.
Numantia, Hispaniae Tarraconensis urbs, excisa a. 133, c. II, 12, 1.
Numicius, ep. I, 6, 1.
Numida, Pomponius (Plotius), e bello Cantabrico (vid. s. v. Augustus) in urbem redux, c. I, 36, 3.
Numidae, c. III, 11, 47.
Nymphae, c. I, 1, 31. 4, 6 30, 6. II, 8, 14. 19, 3. III, 18, 1. 27, 30. IV, 7, 5.

Oceanus, c. I, 3, 22. IV, 5, 40. 14, 48. ep. 16, 41. — O. ruber = sinus Persicus, c. I, 35, 32.
(Octavia,) soror Augusti, III, 14, 7.
Octavius, historicus, s. I, 10, 82.
Ofellus, s. II, 2, 2. 53. 112. 133.
Olympiă coronari, ep. I, 1, 50.
Olympicus, c. I, 1, 3.
Olympus, 1) Thessaliae mons, c. III, 4, 52. 2) = caelum, c. I, 12, 58.
Opimius, c. II, 3, 142.
Oppidius, s. II, 3, 168. cf. 171. 173.
Opuntius, ab Opunte, Locridis opp. duct., c. I, 27, 10.
Orbilius, Pupillus Beneventanus, grammaticus, ep. II, 1, 71.
Orbius, agrorum possessor, ep. II, 2, 160.
Orcus, c, I, 28, 10 II, 3, 24

18, 30. 34. III, 4, 75. 11, 29. 27, 50. IV, 2, 24. s. II, 5, 49. ep. II, 2, 178.
Orestes, Agamemnonis fil., s. II, 3, 133. 137. ep. II, 3, 124.
Oricum (Oricus), opp. Epiri maritimum, c. III, 7, 5.
Origo, mima, s. I, 2, 55.
Orion, 1) venator, qui Dianae vim inferre conatus est, c. II, 13, 39. III, 4, 71. — 2) eius sidus, nautis infestum, c. I, 28, 21. III, 27, 18. ep. 10, 10. 15, 7.
Ornytus, c. III, 9, 14.
Orpheus, Thrax, Oeagri fluvii et Calliopes fil., c. I, 12, 8. 24, 13. ep. II, 3, 392.
Osci, antiqui Campaniae incolae, s. I, 5, 54.
Osiris, Aegyptiorum deus, ep. I, 17, 60.
Otho, L. Roscius, tr. pl., qui a. 67 tulit legem, ne cui liceret in XIV gradibus orchestrae proximis sedere, nisi cui census equester (quadring. mil. HS) esset, ep. 4, 16.

Pacideianus, gladiator, s. II, 7, 97.
Pacorus, Orodis, Parthorum regis, fil., qui Decidio Saxa, M. Antonii legato, victo a. 40 Syriam provinciam occupavit, c. III, 6, 9.
Pactolus, Lydiae fl., aurum ferens, ep. 15, 20.
Pactumeius, Canidiae fil. suppositicius, ep. 17, 50.
Pacuvius, M., Ennii sororis fil., tragoediarum scriptor, natus Brundisii a. 220, mortuus Tarenti c. a. 132, paene nonagenarius, ep. II, 1, 56.
Padus, fl., ep. 16, 28.
Paeligni, gens Sabellica, adi. c. III, 19, 8. ep. 17, 60.
Palatinus, in Palatio monte positus, ubi a. 28 Octavianus Apollini templum dedicavit, in quo bibliotheca publica instituta erat, c. s. 65. ep. I, 3, 17.
Palinurus, Lucaniae promunturium, in quo Horatius, cum e Macedonia in Italiam rediret, passus est naufragium, c. III, 4, 28.
Pallas, c. I, 6, 15. 7, 5. 12, 20. 15, 11. III, 4, 57. ep. 10, 13.
Panaetius, Rhodius, stoicus, qui floruit c. a. 130, c. I, 29, 14.
Panthoides, i. e. Euphorbus, Panthoi Troiani fil., cuius animam in suum migrasse corpus Pythagoras dixit, c. I, 28, 10.
Pantilius, s. I, 10, 78.
Pantolabus (Mallius), luxuria ad egestatem redactus, persona Luciliana, s. I, 8, 11. II, 1, 22.
Paphus, Cypri urbs, c. I, 30, 1. III, 28, 14.
Parca, c. II, 6, 9. 16, 39. 17, 16. c. s. 25. ep. 13, 15.
Paris, c. III, 3, 40. ep. I, 2, 6. 10.
Parius, a Paro, una ex Cycladibus, Archilochi patria duct., c. I, 19, 6. ep. I, 19, 23.
Parmensis, Cassius, ep. I, 4, 3. vid. et s. v. Cassius.
Parrhasius, Ephesius, pictor, qui floruit ante a. 400, c. IV, 8, 6.
Parthus, c. I, 12, 53. 19, 12. II, 13, 18. III, 2, 3. IV, 5, 25. 15, 7 ep. 7, 9. s. II, 1, 15

5, 62. ep. I, 18, 56. II, 1, 112. 256. vid. et s. v. Medus, Persa.
pater (Cliniae), Menedemus Hautontimorumeni Terentianae, s. I, 2, 20.
Patareus, a Patara, Lyciae opp., duct., c. III, 4, 64.
Paulus, 1) L. Aemilius cons. a. 216, c. I, 12, 38. Paulus, exemplum nobilitatis, s. I. 6, 41. — 2) Fabius Maximus, consul a. 11, c. IV, 1, 10. vid. et s. v. Maximus.
Pausiacus, a Pausia, qui fuit pictor Sicyonius, Apelli aequalis, duct., s. II, 7, 95.
Pax, c. s. 57.
Pedanus, a Pedo vico inter Tibur et Praeneste sito, ep. 1, 4, 2.
Pediatia, vir mollis et pathicus ideoque feminae nomine notatus, s. I, 8, 39. cf. tamen ed. Vindob.
Pedius, Poplicola (cf. ed. Vindob.), iuris consultus et orator, s. I, 10, 28.
Pegasus, equus alatus, a Minerva Bellerophonti traditus, c. I, 27, 24. IV, 11, 27.
Peleus, Aeaci fil., qui cum ab Hippolyte adulterii insimulatus esset, ab Acasto, rege Magnesiae, in Pelion montem ductus est, ut a Centauris necaretur, c. III, 7, 17. ep. II, 3, 96. 104. Pelides, c. I, 6, 6. ep. I, 2, 12.
Pelion, Thessaliae mons, c. III, 4, 52.
Pelops, Tantali fil., c. I, 6, 8. 28, 7. II, 13, 37. ep. 17, 65.
Penates, c. II, 4, 15. III, 14, 3. 23, 19. 27, 49. s. II, 3, 176. 5, 4. ep. I, 7, 94.
Penelope, c. I, 17, 20. III, 10, 11. s. II, 5, 76. 81. ep. I, 2, 28.
Pentheus, rex Thebarum, Bacchi contemptor, ab Agaue matre eiusque sororibus necatus, c. II, 19, 14. ep. I, 16, 73.
Perellius, faenerator, s. II, 3, 75.
Pergama, c. II, 4, 12. Pergameus, c. I, 15, 36.
Persa (pro Parthus praeter c. III, 9, 4), c. I, 2, 22. 21, 15. III, 5, 4. 9, 4. IV, 15, 23. — Persicus, c. I, 38, 1.
Persius, s. I, 7, 2. 4. 19. 22.
Petillius, Capitolinus, s. I, 4, 94. 10, 26. vid. et. s. v. Capitolinus.
Petrinus, mons agri Sinuessani, ep. I, 5, 5,
Pettius, ep. 11, 1.
Phaeax, ep. I, 15, 24.
Phaethon, Solis fil., c. IV, 11, 25.
Phalanthus, Laco, qui Partheniorum coloniam Tarentum deduxit post bellum Messeniacum alterum, c. II, 6, 12.
Phidyle, c. III, 23, 2.
Philippi, Macedoniae urbs, ad quam a. 42 pugnatum est, c. II, 7, 9. III, 4, 26. ep. II, 2, 49.
Philippus, nummus, ep. II, 1, 234.
Philippus, L. Marcius, cons. a. 91, ep. I, 7, 46. 52. 64. 66. 78. 89. 90.
Philodemus, Epicureus philosophus idemque poeta, Ciceroni aequalis, s. I, 2, 121.
Phocaeus, duct. ab urbe Ioniae Phocaea, qua relicta cives, ne in Persarum venirent potestatem, Corsicam petierunt, ep. 16, 17.
Phoebus, c. I, 12, 24. 32, 13.

III, 3, 66. 4, 4. 21, 24. IV, 6, 26. 29. 15, 1. c. s. 1. 62. 75. vid. et s. v. Apollo.
Pholoe, c. I, 33, 7. 9. II, 5, 17. III, 15, 7.
Phrahates, Parthorum rex, qui c. a. 32 propter crudelitatem a suis regno expulsus, Scytharum ope a. 30 et 26 in regnum restitutus a. 20 signa Romana, quae Crassus amiserat, ad Augustum per Tiberium misit, c. II, 2, 17. ep. I, 12, 27.
Phrygia, c. II, 12, 22. — Phrygius = Troianus, c. II, 9, 16. lapis = marmor Synnadicum, c. III, 1, 41. — Phryx = Troianus, c. I, 15, 34.
Phryne, ep. 14, 16.
Phthius, a Phthia, Thessaliae urbe, duct., c. IV, 6, 4.
Phyllis, c. II, 4, 14. IV, 11, 3.
Picenus, s. II, 3, 272. 4, 70.
Pieris, musa, c. IV, 3, 18. 8, 20. v. et s. v. seq.
Pierius a Pieria, Macedoniae parte, duct., c. III, 4, 40. 10, 15. ep. II, 3, 405.
pila tabernae, cui inscriptus erat index librorum venalium, s. I, 4, 71.
Pindarus, Thebanus, lyricorum princeps (a. 522—448), qui dithyrambos, hymnos, epinicia, threnos scripsit, c. IV, 2, 1. 8. Pindaricus, c. IV, 9, 6. ep. I, 3, 10.
Pindus, Thessaliae mons, c. I, 12, 6.
Pipleides dictae Musae a Pipleo vel fonte vel monte in Macedonia, c. I, 26, 9.
Pirithous, Ixionis fil., qui cum Proserpinam, Plutonis uxorem, rapere vellet, vinctus est et adfixus saxo, c. III, 4, 80. IV, 7, 28.
Pisones, L. Calpurnius Piso, cons. a. 15, et filii, qui a Calpo, Numae Pompilii filio, originem se ducere gloriabantur, ep. II, 3, 6. 235.
Pitholeon, idem putatur esse ac Pitholaus, a quo carminibus probrosis lacessitum Iulium Caesarem Suetonius auctor est, s. I. 10, 22. sed conf. ed. Vindob.
Plancus, L. Munatius, cons. a. 42, primum Iulii Caesaris, tum Octaviani, deinde Antonii, postremo rursus Octaviani partes secutus, c. I, 7, 19. III, 14, 28.
Plato, philosophus (a. 427—348), s. II, 3, 11. 4, 3.
Plautus, T. Maccius, Sarsinas, poeta comicus, qui obiit a. 184, ep. II, 1, 58. 170. 3, 54, — Plautinus, ep. II, 3, 270.
Pleiades, sidus, c. IV, 14, 21.
Plotius, Tucca, Horatii, Varii, Vergilii familiaris, s. I, 5, 40. 10, 81.
Pluto, deus, c. II, 14, 7. — Plutonius, c. I, 4, 17.
Poena, c. III, 2, 32.
Poenus, c. I, 12, 38. II, 2, 11. 12, 3. III, 5, 34. IV, 4, 47.
Polemon, qui adulescens quondam ebrius venit ad disputationes Xenocratis ridendas, cuius praeceptis ad sanitatem revocatus postea Academiae princeps exstitit. Obiit c. a. 270. s. II, 3, 254.
Pollio, C. Asinius, natus a. 76, mortuus a. p. Chr. n. 5, a. 40 consul, a. 39 ab Antonio in Illyricum missus, vir domi bellique insignis,

idem orator, historicus, poeta tragicus, criticus, c. II, 1, 14. s. I, 10, 42. 85.
Pollux, c. III, 3, 9. 29, 64. ep. II, 1, 5.
Polyhymnia, c. I, 1, 33.
Pompeius, 1) Grosphus, ep. I, 12, 22. vide et s. v. Grosphus. — 2) Varus, c. II, 7, 5.
Pompilius, 1) subst., c. I, 12, 34. 2) adi., ep. II, 3, 292. vid. et s. v. Numa et Pisones.
Pomponius, adul. luxuriosus, s. I, 4, 52.
Ponticus, c. I, 14, 11.
Poplicola, Pedius, s. I, 10, 28. v. s. v. Pedius.
Porcius, parasitus, s. II, 8, 23.
Porphyrion, Titan, c. III, 4, 54.
Porsena, Etruscorum rex, ep. 16, 4.
porticus Neptuni, ab Agrippa prope saepta Iulia a. 25 exstructa et picturis ornata, ep. I, 6, 26.
Posilla, s. II, 3, 216.
Postumus, c. II, 14, 1.
Praeneste, Latii opp., c. III, 4, 23. ep. I, 2, 2. — Praenestinus, s. I, 7, 28.
Priamus, c. I, 10, 14. 15, 8. III, 3, 26. 40. IV, 6, 15. s. II, 3, 195. ep. II, 3, 137. — Priamides, s. I, 7, 12.
Priapus, deus hortorum, ep. 2, 21. s. I, 8, 2.
Priscus, s. II, 7, 9.
Procne, Pandionis, regis Atheniensium, filia, ep. II, 3, 187. vid. et s. v. Itys.
Proculeius, C., eques Rom., Licinii Murenae et Terentiae, uxoris Maecenatis, frater, cum his, qui bello civili bonis erant spoliati, patrimonium iterum partitus est, c. II, 2, 5. vid. et s. v. Murena.
Procyon, sidus, c. III, 29, 18.
Proetus, rex Argivorum, cuius uxor Antea vel Stheneboea Bellerophontae spreta interitum molita est, c. III, 7, 13.
Prometheus, c. I, 16, 13. II, 13, 37. 18, 35. ep. 17, 67.
Proserpina, c. I, 28, 20. II, 13, 21. ep. 17, 2. s. II, 5, 110.
Proteus, deus marinus, c. I, 2, 7. s. II, 3, 71. ep. I, 1, 90.
Publius, s. II, 5, 32.
Pudor, c. I, 24, 6. c. s. 57.
Punicus, c. III, 5, 18. 6, 34. ep. II, 1, 162. = purpureus, ep. 9, 27.
Pupius, tragoediarum scriptor, ep. I, 1, 67.
Pylades, s. II, 3, 139.
Pylius, c. I, 15, 22.
Pyrrha, 1) Deucalionis uxor, c. I, 2, 6. — 2) puella, c. I, 5, 3.
†Pyrrhia, ep. I, 13, 14.
Pyrrhus, 1) Epiri rex, a. 275 a M'. Curio Dentato devictus, c. III, 6, 35. — 2) c. III, 20, 2.
Pythagoras, Samius, floruit c. a. 530, qui animas ex aliis in alia migrare corpora docuit, ep. 15, 21. s. II, 4, 3. 6, 63. — Pythagoreus, ep. II, 1, 52.
Pythias, persona comica, ep. II, 3, 238.
Pythius, c. I, 16, 6. Pythia (neutr.) ep. II, 3, 414.

Quintilius, Cremonensis, Vergilii et Horatii amicus, mortuus a. 24, c. I, 24, 5. 12 ep. II, 3, 438.

Quintius, ep. I, 16, 1, idem, ut vid., atque Q. Hirpinus, c. II, 11, 2.
Quintus, s. II, 5, 32. — Q. Arrius, s. II, 3, 243. — Q. Horatius Flaccus, s. II, 6, 37.
Quirinus, 1) divi Romuli nomen, c. I, 2, 46. III, 3, 15. ep. 16, 13. s. I, 10, 32. collis Quirini, ep. II, 2, 68. — 2) Iani cognomen, c. IV, 15, 9.
Quiris, civis Romanus, c. I, 1, 7. II, 7, 3. III, 3, 57. IV, 14, 1. ep. I, 6, 7.

Raeti, gens Alpina, Vindelicis contigua, meridiem versus prope ad Comum et Veronam pertinens, qui a. 15 a Tiberio victi sunt, c. IV, 14, 15. — 2) adi., c. IV, 4, 17.
Ramnes, equites Romani iuniores, ep. II, 3, 342.
regina = Cleopatra, c. I, 37, 7.
Regulus, M. Atilius, a. 255 a Poenis captus, c. I, 12, 37. III, 5, 13.
Remus, ep. 7, 19.
Rex, s. I, 7, 1. vid. et s. v. Rupilius.
Rhenus, fluvius, s. I, 10, 37. — adi., ep. II, 3, 18.
Rhodanus, fluvius, c. II, 20, 20.
Rhode, puella, c. III, 19, 27.
Rhodope, Thracae mons, c. III, 25, 12.
Rhodus, insula, c. I, 7, 1. ep. I, 11, 17. 21. — Rhodius, s. I, 10, 22.
Rhoetus, Gigas (Titan), c. II, 19, 23. III, 4, 55.
Roma, c. III, 3, 38. 44. 5, 12. 29, 12. IV, 3, 13. 4, 37. 14, 44. c. s. 11. 37. ep. 16, 2. s. I, 5, 1. 6, 76 II, 1, 59. 6, 23. 7, 13. 28. ep. I, 2, 2. 7, 44. 8, 12. 11, 11. 21. 14, 17. 16, 18. 20, 10. II, 1, 61. 103. 256. 2, 41. 65. 87. — Romanus, subst. et adi., c. III, 6, 2. 9, 8. IV, 3, 23. 4, 46. c. s. 66. ep. 7, 6. 17. 9, 11. s. I, 4, 85. 6, 48. II, 1, 37. 2, 10. 52. 4, 10. ep. I, 1, 70. 3, 9. 12, 25. 18, 49. II, 1, 29. 2, 94. 3, 54. 113. 264. 325.
Romulus, c. I, 12, 33. II, 15, 10. IV, 8, 24. ep. II, 1, 5. adi. IV, 5, 1. carm. saec. 47.
Roscius, 1) Q., comoedus excellentissimus, Ciceronis amicus, mortuus a. 61. ep. II, 1, 82. — 2) alius quidam, s. II, 6, 35. — 3) Roscius adi., ep. I, 1, 62. vid. s. v. Otho.
Rubi, Apuliae opp., s. I, 5, 94.
Rufa, s. II, 3, 216.
Rufillus, s. I, 2, 27. 4, 92.
Rufus, s. II, 8, 58. vid. et s. v. Nasidienus.
Rupilius, Rex, Praenestinus, qui cum M. Iunio Bruto hieme a. 43 in Asia fuit, s. I, 7, 1.
Ruso, faenerator idemque historiarum scriptor, s. I, 3, 86.
Rutuba, gladiator, s. II, 7, 96.

Sabaea, Arabiae felicis pars, ture et auro nobilis, c. I, 29, 3.
Sabellus, 1) subst., s. II, 1, 36. — homo simplex, ep. I, 16, 49. — 2) adi., c. III, 6, 38. ep. 17, 28. s. I, 9, 29.
Sabinus, 1) populus Latii, morum severitate insignis, subst. et adi., c. I, 9, 7. 20, 1. 22, 9. II, 18, 14. III, 1, 47. 4, 22. ep. 2, 41. s. II, 7, 118.

ep. I, 7, 77. II, 1, 25. 2) Horatii amicus, ep. I, 5, 27.
Sagana, venefica, ep. 5, 25. s. I, 8, 25. 48.
sal niger, iocus acerbissimus, ep. II, 2, 60.
Salamis, insula, Telamonis patria, c. I, 7, 21. eius cognominis urbs Cypria, c. I, 7, 29. — Salaminius, c. I, 15, 23.
Salernum, Picentini agri opp. maritimum, ep. I, 15, 1.
Salii, Martis sacerdotes a Numa instituti, qui mense Martio saliendo et carmina cantando nec non cenis splendidissimis deum celebrabant. Salius adi., c. I, 36, 12. IV, 1, 28. — Saliaris, c. I, 37, 2. ep. II, 1, 86. vid. et s. v. ancilia.
Sallustius, Crispus, C., nepos sororis Sallustii historici, a quo adoptatus est, c. II, 2, 3. s. I, 2, 48. cf. Tac. ann. III, 30. vide et s. v. Crispus.
Samnites = gladiatores, ep. II, 2, 98.
Samos, insula, ep. I, 11, 2. 21. — Samius, ep. 14, 9.
Sappho, poetria Mytilenaea, Alcaeo aequalis, c. II, 13, 25. ep. I, 19, 28.
Sardinia, c. I, 31, 4. — Sardus, adi., ep. II, 3, 375. — Sardus, Tigellius, M., s. I, 3, 3. vid. s. v. Tigellius.
Sardis (= Σάρδεις), Lydiae caput, ep. I, 11, 2.
Sarmentus, Maecenatis libertus, s. I, 5, 52. 55. 56.
satirici ante Horatium, s. I, 10, 46 sq.
Satureianus, a Saturio opp. prope Tarentum, s. I, 6, 59. sed cf. ed. Vind.
Saturnus, Caeli et Terrae fil., c. I, 12, 50. II, 12, 9. 17, 23. — Saturnius versus a Romanis antiquissimis, item Livio Andronico, Naevio usurpatus, ep. II, 1, 158. — Saturnalia, dies festi mensis Decembris (XVI—XIV kal. Ian.), quibus serii nihil agebant, servis summam libertatem concedebant Romani, s. II, 3, 5. cf. 7, 4.
Satyri, Bacchi comites, c. I, 1, 31. II, 19, 4. ep. I, 19, 4. II, 2, 125. 3, 221. 226. 233. 235.
Scaeva, 1) homo prodigus et maleficus, s. II, 1, 53. — 2) eques Romanus, ep. I, 17, 1.
Scamander, ep. 13, 14.
Scaurus, M. Aemilius, cons a. 115, primum a nobilitate Romana, deinde rhetorum scholis caelo aequatus, de quo Sallustius (Iug. 15, 4): 'homo — impiger, factiosus, avidus potentiae, honoris, divitiarum, ceterum vitia sua callide occultans.' idem orator et historicus. Scauri c. I, 12, 37.
Scetanus. s. I, 4, 112.
Scipiades, Scipio Africanus minor, s. II, 1, 17. 72.
Scopas, Parius, statuarius, qui floruit c. a. 360, c. IV, 8, 6.
Scorpios, sidus, c. II, 17, 17.
Scylla, ep. II, 3, 145.
Scythes, c. I, 19, 10. 35, 9. II, 11, 1. III, 8, 23. 24, 9. IV, 5, 25. 14, 42. c. s. 55. — Scythicus, c. III, 4, 36.
Semele, Cadmi filia, Bacchi

mater, c. I, 19, 2. — Semeleius, c. I, 17, 22.
September, adi., ep. I, 16, 16.
Septicius, ep. I, 5, 26.
Septimius, Horatii familiaris, c. II, 6, 1. ep. I, 9, 1.
Seres, Asiae extremae incolae, c. I, 12, 56. III, 29, 27. IV, 15, 23. — Sericus, c. I, 29, 9.
Servilius, Balatro, s. II, 8, 21.
Servius, 1) fortasse Servii Sulpicii Rufi, iuris consulti, mortui a. 43, nepos, s. I, 10, 86. cf. ed. Vindob. 2) S. Oppidius, s. II, 3, 168.
servus, Parmeno, Eunuchi Terentianae, s. II, 3, 265.
Sestius, L., Quirinus, quem Bruti partes secutum tamen a. 23 Augustus sibi consulem suffecit, c. I, 4, 14.
Sextilis, mensis, qui a. 8 a. Chr. Augustus nominatus est, ep. I, 7, 2. 11, 19.
Sibyllini versus, oracula Sibyllae Cumaeae, quorum auctoritate usus est Augustus ad ludos saeculares revocandos, c. s. s. 5.
Sicanus, Siculus, ep. 17, 32.
Siculus, c. II, 12, 2. 16, 33. III, 1, 18. 4, 28. IV, 4, 44. S. tyranni: Phalaris, Dionysii, ep. I, 2, 58. — 12, 1. II, 1, 58. 3, 463.
Sidonius = Phoenix, Punicus, ep. 16, 59. ep. I, 10, 26.
Silenus, Bacchi paedagogus et comes, ep. II, 3, 239.
Silvanus, silvarum agrorumque deus, c. III, 29, 23. ep. 2, 22. ep. II, 1, 143.
Simo, senex comicus, ep. II, 3, 238.
Simois, ep. 13, 14.
Sinuessa, Latii opp., vicinum Campaniae, s. I, 5, 40. — Sinuessanus, ep. I, 5, 5.
Siren, s. II, 3, 14. ep. I, 2, 23.
Sisenna, homo maledicentissimus, s. I, 7, 8.
Sisyphus, 1) Corinthi conditor, homo fallacissimus, c. II, 14, 20. ep. 17, 68. s. II, 3, 21. — 2) M. Antonii pumilio, s. I, 3, 47.
Sithonii, Thracae populus, subst. et adi., c. I, 18, 9. III, 26, 10.
Smyrna, cf. Zmyrna.
Socraticus, c. I, 29, 14. III, 21, 9. ep. II, 3, 310.
Sophocles, poeta tragicus (496—406), ep. II, 1, 163.
Soracte, mons in Faliscis situs, qui ex urbe conspicitur, c. I, 9, 2.
Sosii, bibliopolae, ep. I, 20, 2. II, 3, 345.
Spartacus, Thrax, servorum fugitivorum dux, a M. Licinio Crasso oppressus a. 71, c. III, 14, 19. ep. 16, 5.
Spes, c. I, 35, 21.
Staberius, homo avarus, s. II, 3, 84. 89.
Stertinius, latine libros permultos scripsit de Stoicorum disciplina, s. II, 3, 33. 296. — adi., ep. I, 12, 20.
Stesichorus, Siculus, poeta lyricus, flor. c. a. 600, qui Castoris et Pollucis iram meritus Helena carmine infamata et ab illis oculis privatus palinodiam composuit visumque recuperavit, ep. 17, 42. „epici carminis onera lyra sustinuit", cf. Quint. X, 1, 62. c. IV, 9, 8.
Sthenelus, Diomedis auriga, c. I, 15, 24. IV, 9, 20.

Stoicus, ep. 8, 15. s. II, 3, 160. 300.
Styx, fl., c. I, 34, 10. — Stygius, c. II, 20, 8. IV, 8, 25.
Suadela, ep. I, 6, 38.
Suburanus, a Subura, quae erat inter Quirinalem montem et Viminalem et Esquilinum, meretricum multitudine frequens, ep. 5, 58.
Sulcius, delator, s. I, 4, 65
Sulla, L. Cornelius, dictator, pater Faustae, uxoris Milonis, s. I, 2, 64
Sulpicia horrea, i. e. a Sulpicio Galba exstructa, vino venali reserata, c. IV, 12, 18.
Superbus, Tarquinius, s. I, 6, 12.
Surrentum, Campaniae opp. maritimum, ep. I, 17, 52. Surrentinus, s. II, 4, 55.
Sybaris, adolescens mollicullus, c. I, 8, 2.
Sygambri, populus Germanicus, inter Rhenum ac Lupiam habitans, c. IV, 2, 36. 14, 51.
Syrius, c. II, 7, 8.
Syrtes, maior et minor, tractus arenosi litoris Africae, c. I, 22, 5. II, 6, 3. 20, 15. ep. 9, 31.
Syrus, 1) gladiator, s. II, 6, 44. — 2) servus gentis Syriae, s. I, 6, 38. — 3) adj., c. I, 31, 12.

Taenarus, Laconiae promunturium, unde ad inferos descensus esse credebatur, c. I, 34, 10.
Tanais, 1) Scythiae fl., c. III, 10, 1. 29, 28. IV, 15, 24. — 2) spado, s. I, 1, 105.
Tantalus, Pelopis pater, c. II, 18, 37. ep. 17, 66. s. I, 1, 68.
Tarentum, Calabriae urbs, quam Phalanthus Laco condidit, c. I, 28, 29. III, 5, 56. s. I, 6, 105. II, 4, 34. ep. I, 7, 45. 16, 11. — Tarentinum venenum = purpura, ep. II, 1, 207.
Tarpa, Sp. Maecius, iam a. 55 teste Cicerone poetarum iudex celeber, item Horatii aetate, s. I, 10, 38. vid. et s. v. Maecius.
Tarquinius, Superbus, c. I, 12, 35. s. I, 6, 13.
Tartarus, c. III, 7, 17. Tartara, I, 28, 10.
Taurus, T., Statilius, cos. iterum cum Augusto a. 26, ep. I, 5, 4.
Teanum, Sidicinum in Campania ad montem Massicum situm, ep. I, 1, 86.
Tecmessa, Teuthrantis, Phrygiae regis, fil., c. II, 4, 6.
Teius, a Teo insula, Anacreontis patria, duct., c. I, 17, 18. ep. 14, 10.
Telamon, Aiacis pater, c. II, 4, 5.
Telegonus, Vlixis e Circe fil., qui imprudens patrem occidit, Tusculi conditor, c. III, 29, 8.
Telemachus, ep. I, 7, 40.
Telephus, 1) rex Mysorum, Achillis hasta vulneratus itemque sanatus, ep. 17, 8. ep. II, 3, 96. 104. — 2) adulescens, c. I, 13, 1. III, 19, 26. IV, 11, 21.
Tellus, ep. II, 1, 143. eius filii, Gigantes, c. II, 12, 7.
Tempe, vallis amoena Thessaliae, c. I, 7, 4. 21, 9. pro

qualibet amoena, III,

states, ep. 10, 24.
ius, P., Afer, poeta
us (mort. a. 159), cuius
autontimorumeno Me-
ıus, Cliniae pater, se
cruciat, s. I, 2, 20.
1, 59. Eunuchi initium
nitur, s. II, 3, 262 sqq.
ıalia, dies festus a. d.
:al. Mart., ep. 2, 59.
c. III, 4, 73.
·, Telamonis ex He-
fil., c. I, 7, 21. 27. 15,
V, 9, 17. s. II, 3, 204.
li. = Troicus, c. IV,

, c. IV, 6, 25.
rchus, c. I, 9, 8.
e, Boeotiae urbs, a
o condita adiuvante
ne, c. I, 7, 3. IV, 4, 64.
5, 84. ep. 1, 16, 74. II,
:. 3, 118. — Thebanus,
c. I, 19, 2. ep. I, 3, 13.
394.
inus, a Theone, ho-
calumniatore, ep. I,
:.
ıs, Aegei fil., quem
ıles ab inferis reduxit,
7, 27.
:s, qui floruit c. a. 530,
ediae inventor habitus,
, 1, 163. 3, 276.
ılus. Thessalia Achillis
ı, veneficorum ferax,
, 4. 10, 15. 27, 21. II,
ep. 5, 45. ep. II, 2, 209.
, Nerei filia, c. I, 8, 14.
6. ep. 13, 12.
ı, ep. I, 3, 3. 16, 13. —
:e, c. II, 16, 5. III, 25,
- Thrax, Thracae in-
c. I, 27, 2. II, 19, 16.
ep. 5, 14. — Thraex, gladiator, s. II, 6, 44. ep. I, 18, 36. — Thracius, c. I, 25, 11. IV, 12, 2. — Threicius, c. I, 24, 13. 36, 14. ep. 13, 3. — Thressa, c. III, 9, 9.
Thurinus, a Thuriis, Lucaniae opp., c. III, 9, 14. s. II, 8, 20. v. et s. v. Visci.
Thyestes, cum filiis ab Atreo fratre in cena appositis ignarus esset pastus, diras ei imprecatus est gravissimas. c. I, 16, 17. ep. II, 3, 91. — Thyesteus, ep. 5, 86.
Thyias, Baccha, c. II, 19, 9. III, 15, 10.
Thynus, Thyniae, quae postea pars Bithyniae fuit, incola. adi., c. II, 13, 15. III, 7, 3.
Thyoneus, Bacchus, c. I, 17, 23.
Tiberis, ab Ilia coniuge accensus Caesaris dictatoris necem ulciscitur, c. I, 2, 13. 8, 8. 29, 12. II, 3, 18. s. I, 9, 18. II, 1, 8. 3, 292. ep. I, 11, 19. — Tiberinus, c. III, 12, 3. s. II, 2, 31. ep. I, 11, 4.
Tiberius, Servii Oppidii fil., s. II, 3, 173.
Tibur, Latii oppidum ad Anienem in colle situm, ab Amphiarai Argivi nepotibus, Tiburno, Cora, Catilo conditum, hod. Tivoli, c. I, 7, 21. 18, 2. II, 6, 5. III, 4, 23. 29, 6. IV, 2, 31. 3, 10. ep. I, 7, 45. 8, 12. II, 2, 3. — Tiburs adi., s. I, 6, 108. II, 4, 70.
Tiburnus, Tiburis conditor, c. I, 7, 13.
Tigellius, 1) Hermogenes, s. I, 4, 72. 10, 80. 90.

vide et s. v. Hermogenes. — 2) Sardus, M., suavissimae vocis cantor, C. Iulio Caesari, tum Octaviano gratus, Ciceroni inimicus, obiit a. 41 vel 40, s. I, 2, 3. 3, 4.
Tigris, fl., c. IV, 14, 46.
Tillius, s. I, 6, 24. 107. cf. ed. Vindob.
Timagenes, rhetor Alexandrinus, qui ab A. Gabinio Romam ductus in Augusti familiaritatem venit, a quo propter linguam procacem domo exclusus ad Pollionem se contulit, cuius in domo consenuit, ep. I, 19, 15. vid. et s. v. Iarbita.
Timor, c. III, 1, 37.
Tiresias, vates Thebanus, s. II, 5, 1.
Tiridates, Parthorum rex, qui timore Phrahatis expulsi et cum magnis Scytharum copiis a. 30 in regnum redeuntis ad Augustum confugit, c. I, 26, 5.
Tisiphone, s. I, 8, 34.
Titanes, c. III, 4, 43. vid. et s. v. Gigantes.
Tithonus, Laomedontis fil., Aurorae maritus, c. I, 28, 8. II, 16, 30.
Titius, ep. I, 3, 9.
Tityos, Terrae fil., qui quia Latonae vim inferre conatus erat Apollinis sagittis transfixus poenas apud inferos luit, c. II, 14, 8. III, 4, 77. 11, 21. IV, 6, 2.
Torquatus, 1) L. Manlius Torquatus, cons. a. 65, ep. 13, 6. vid. et s. v. Manlius. — 2) causidicus, c. IV, 7, 23. ep. I, 5, 3.
Trausius, homo prodigus, s. II, 2, 99.
Trebatius, Testa, C., iurisconsultus clarissimus, Ciceroni, tum Octaviano amicus, s. II, 1, 4. 78.
Trebonius, s. I, 4, 114.
trigon, τρίγων, pilae genus, s. I, 6, 126.
Triquetra tellus, Sicula, s. II, 6, 55.
Trivicum, Apuliae opp., s. I, 5, 79.
Troia, c. I, 8, 14. 10, 15. III, 3, 60. 61. IV, 6, 3. 15, 31. c. s. 41. s. II, 3, 191. 5, 18. ep. I, 2, 19. II, 3, 141. — Troianus, c. I, 28, 11. ep. I, 2, 1. II, 3, 147. — Troicus, c. I, 6, 14. — Troica sacerdos, Ilia, Aeneae fil., c. III, 3, 32. — Tros, c. IV, 6, 15.
Troilos, Priami fil., ab Achille necatus, c. II, 9, 16.
Tullius, Servius, rex Romanorum, serva captiva natus, s. I, 6, 9.
Tullus, 1) Hostilius, tertius rex Romanorum, c. IV, 7, 15. 2) Volcatius, L., cons. a. 66, c. III, 8, 12.
Turbo, gladiator, s. II, 3, 310.
Turius, iudex iniustus, s. II, 1, 49.
Tusculum, Latii opp. in colle situm, ep. 1, 29. cf. c. III, 29, 8.
Tuscus, c. III, 7, 28. IV, 4, 54. s. II, 2, 33. ep. II, 1, 202. cf. Etruscus. — vicus Tuscus, inter forum et Velabrum situs, ubi poma, tura, vestes Sericae venibant meretricumque erant fornices, s. II, 3, 228.

Tydides, Diomedes, c. I, 6, 16. 15, 28.
Tyndaridae, Tyndari et Ledae liberi: Castor, Pollux, Clytaemnestra. Ad illos pertinet c. IV, 8, 31; ad hanc s. I, 1, 100.
Tyndaris, puella, c. I, 17, 10.
Typhoeus, Titan, c. III, 4, 53.
Tyrius = Phoenix, Punicus, c. III, 29, 60. ep. 12, 21. s. II, 4, 84. ep. I, 6, 18.
Tyrrhenus, c. I, 11, 6. III, 10, 12. 29, 1. IV, 15, 3. T. sigilla = parva signa ahenea in Etruria facta, ep. II, 2, 180.
Tyrtaeus, poeta, qui bello Messenio secundo ὑποθήκας et ἐμβατήρια scripsit, ep. II, 3, 402.

Vacuna, antiqua Sabinorum dea, quam Horatius nomine ductus otii tutelam gerere significat, ep. I, 10, 49.
Vala, Numonius, ep. I, 15, 1.
Valerius, Poplicola, P., quo adiutore Brutus reges eiecit, s. I, 6, 12. vid. et s. v. Laevinus.
Valgius, Rufus, C., elegiarum et epigrammatum scriptor, c. II, 9, 5. s. I, 10, 82.
Varia, vicus Sabinorum, ep. I, 14, 3.
Varius, L. (c. 74—14), Horatii et Vergilii familiaris, qui Thyestem tragoediam a. 29 edidit, item epicis carminibus inclaruit, Horatium Maecenati commendavit, c. I, 6, 1. s. I, 5, 40. 93. 6, 55. 9, 23. 10, 44. 81. II, 8, 21. 63. ep. II, 1, 247. 3, 55.
Varro, P. *Terentius*, Atacinus, natus a. 82, mortuus c. a. 37, qui carmina epica, satirica, alia scripsit, s. I, 10, 46.
Varus, 1) Horatii amicus, c. I, 18, 1. — 2) alius, ep. 5, 73.
vates = Stesichorus, ep. 17, 44.
Vaticanus mons, c. I, 20, 7.
Veia, venefica, ep. 5, 29.
Veianius, gladiator, ep. I, 1, 4.
Veiens, ep. II, 2, 167. — **Veientanum**, vinum vilissimum, s. II, 3, 143.
Velabrum, inter vicum Tuscum et forum boarium, ubi prostabant omnia, quae ad victum pertinerent, s. II, 3, 229.
Velia, Lucaniae opp., ep. I, 15, 1.
Velina, tribus, ep. I, 6, 52
Venafrum, Campaniae opp., c. II, 6, 16. s. II, 8, 45. — **Venafranus**, c. III, 5, 55. s. II, 4, 69.
Venus, dea, c. I, 4, 5. 13, 15. 15, 13. 18, 6. 19, 9. 30, 1. 32, 9. 33, 10. II, 8, 13. III, 10, 9. 11, 50. 16, 6. 18, 6. 21, 21. 26, 5. 27, 67. IV, 1, 1. 6, 21. 10, 1. 11, 15. 15, 32. c. s. 50. ep. I, 6, 38. = puella pulchra, c. I, 27, 14. 33, 13. = iactus Venereus quattuor talorum, cum alius alium ostendit numerum, c. II, 7, 25; cf. I, 4, 18.
Venusinus, a Venusia, colonia Romana, in Apuliae et Lucaniae confiniis sita, c. I, 28, 26. s. II, 1, 35.
Vergilius, 1) P., Maro, Mantuanus, natus a. 70, qui Bucolica a. 37, Georgica a. 30 edidit, tum Aeneida scripsit.

a. 19 Athenas profectus et paullo post in Italiam reversus Brundisii obiit. familiarissimus Horatio, quem commendavit Maecenati, c. I, 3, 6. 24, 10. s. I, 5, 40. 48. 6, 55. 10, 45. 81. ep. II, 1, 247. 3, 55. — 2) alius, c. IV, 12, 13.
Vertumnus, deus rerum venalium, qui in vico Tusco sacellum habebat Iano propinquum, s. II, 7, 14. ep. I, 20, 1.
Vesper, stella, c. II, 9, 10. III, 19, 26.
Vesta, dea domus et foci custos, c. I, 2, 16. 28. III, 5, 11. s. I, 9, 35. ep. II, 2, 114. cf. et monumenta regis.
Vibidius, scurra, s. II, 8, 22. 33. 40. 80.
Victoria, ep. I, 18, 64.
Vindelici, gens inter Danuvium fl. et lacum Brigantinum habitans, Raetis confinis, c. IV, 4, 18. 14, 8.
Vinius, Asina, ep. I, 13, 2.
virgo rapta, Cassandra, c. II, 4, 8.
virgo, Vestalis, c. I, 2, 27. III, 30, 9.
Virtus, c. II, 2, 19. III, 2, 17. 21. c. s. 58. ep. 9, 26.
Visci duo, amici Horatii, s. I, 10, 83. Viscus poeta, s. I, 9, 22. Viscus Thurinus, s. II, 8, 20. vid. et s. v. Thurinus.
Visellius, cuius so niosus fuit, s. I, 1, 1
Vlixes, c. I, 6, 7. ep 17, 16. s. II, 3, 197. 100. ep. I, 2, 18. 6, 6
Vlubrae, oppidulum ludes Pomptinas, ep.
Vmber, s. II, 4, 40.
Vmbrenus, veteran a. 41 ab Octaviar Ofelli Venusini dona s. II, 2, 133.
Vmmidius, s. I, 1, 9
Volanerius, scurra 7, 15.
Volcanus, c. I, 4, 8 59. s. I, 5, 74.
Volteius, Mena, praeco, ep. I, 7, 55 vid. et s. v. Mena.
Voltur, Apuliae mon siae vicinus, c. III,
Voranus, s. I, 8, 39.
Vstica, vallis Horati vicina, c. I, 17, 11.
Vtica, urbs Africae 20, 13.

Xanthias, c. II, 4, 2
Xanthus, Lyciae fl. 6, 26.

Zephyrus, c. III, 1, 7, 9. ep. I, 7, 13.
Zethus, Iovis ex Ant pastor, artis music temptor, ep. I, 18, 4
Zmyrna (Smyrna), ep

III.

INDEX

GRAMMATICVS ET METRICVS.

Verborum de scriptura vel syllabarum quantitate cum potissima quaeque adnotata sint hoc Indice, cetera poterunt repeti ex Summario orthographiae et prosodiae latinae.

Vocabula asterisco notata aut ἅπαξ εἰρημένα aut raritate usus ἅπαξ εἰρημένοις simillima. Sumpta ea ex libello C. Zangemeisteri de Horatii vocibus singularibus, Berol. a. 1862 edito.

Abludere*, s. II, 3, 320.
abnormis*, s. II, 2, 3.
absto*, ep. II, 3, 362.
ac. vide s. v. et. — ac rarum in carm. et epodis. — ac non positum ante gutturales apud Hor.; cet. cf. d. r. m. 502.
ac vel atque pro quam post comparativos, s. I, 1, 46. 5, 5. ep. 15, 5 al., non in lyricis aut epistulis.
accusativus cum infinitivo per interrogationem sive exclamationem mirabundi vel potius indignabundi, ep. 8, 1. 11, 11, 12. s. II, 2, 29, 30. 8, 67, 68 al., non in lyricis aut epistulis.
Achilles, cf. et s. -ei. — Achillen, v. prol. ad c. II, 4, 4.
adlaboro*, c. I, 38, 5. ep. 8, 20.
adsuo*, ep. II, 3, 16.
aesculetum*, c. I, 22, 14. sed cf. Zangem. p. 12.
aha, ep. 5, 71.
aio, non invenitur in carm. et epodis.
allitteratione minus utitur Horatius in carminibus et epodis quam in ceteris libris. eadem communi poetarum more habet locum in formulis quibusdam, quales sunt 'maius meliusve', 'more modoque', 'pater atque princeps', 'patriam populumque' (c. IIII, 2, 37. 28. I, 2, 50. III, 6, 20). — quadruplex alliteratio s. I, 6, 57. triplex c. I, 4, 13. — cet. cf. d. r. m. 563—567.
almus = bene alens, s. II, 4, 13.
alterutrum, non alterum utrum, ep. I, 18, 64. cf. d. r. m. 485.

Alyattes. cf. s. -ei.
Amor pro Ἔρως non invenitur ap. Hor.
ampullor*, ep. I, 3, 14.
amystis*, c. I, 36, 14.
anciliorum, c. III, 5, 10.
anthac, c. I, 37, 5 ita semper veteres.
antire, c. I, 35, 17 al. ita sempei poetae Ausonio priores.
Apulus, Apulia ubique producunt primam. secunda in 'Apulus' corripitur, in 'Apulia' producitur.
arbitra*, ep. 5, 50.
arbor (c. I, 12, 45. ep. 12, 20) et arbos (c. II, 13, 3).
Argos, c. I, 7, 9, per imitationem Homeri, ut subinde (nomin. casu vel accusat.) poetae latini. contra casus obliqui ab 'Argi' nominativo deducuntur. ita Argis s. II, 3, 132. ep. II, 2, 128. 3, 118.
ast, ep. 15, 24. s. I, 6, 125. 8, 6. semper in principio versus et seq. vocali.
at secundo loco, s. I, 2, 47. 8, 37.
atque. vide sub vv. 'et', 'ac'. — atque aliquando secundo invenitur loco, ut ep. 8, 11. s. I, 5, 4. 6, 111. ita et alii poetae inde ab Augusti tempore, sed raro. in lyricis semel, si sana lectio, positum loco tertio (c. I, 25, 18), numquam secundo.
-avi, -atum. resonarint, s. I, 8, 41. sonaturum, s. I, 4, 44. intonata, ep. 2, 51. cf. d. r. m. 509.
ausim, s. I, 10, 48. cf. d. r. m. 509.
auspex Teucer, c. I, 7, 27. ausp. Horatius, III, 27, 8.
aut. vide s. v. et. — aut secundo loco, c. I, 21, 7. ep. 1, 34. 7, 7. 9, 31. 16, 4.

Barrus*, ep. 12, 1.
beet, ep. I, 18, 75. simili κακοφωνίᾳ Lucr. I, 56 creet, Ov. tr. II, 460 exscreet.
Bellerophontes. cf. prol. ad III, 7, 15.
beluosus*, c. IIII, 14, 47.
bis terve h. e. raro, ep. II, 3, 358.
bis terque h. e. saepe, ep. 5, 33. ep. II, 3, 440.

Calefacto, ep. II, 2, 169.
caldior, s. I, 3, 53. cf. d. r. m. 455 sq.
Canĭcula.
canis commune apud Hor.
Cātilus, c. I, 18, 2. Cătillus apud Statium, S. I, 3, 100, ubi tangit H. versum.
cavĕ, s. II, 3, 38. ep. I, 13, 19 al. cavē, ep. 6, 11. ep. I, 6, 32.
centiceps*, c. II, 13, 34.
ceu, c. IV, 4, 43.
ciborium*, c. II, 7, 22.
ciniflones* = cinerarii; s. I, 2, 98. cf. Zangem. p. 10.
circuagi, non circumagi, s. I, 9, 17.
circumgemo*, ep. 16, 51, nisi praestat hoc voc. in partes quibus constat diduci.
confervesco. — conferbuit, s. I, 2, 71. ita inferbuit, s. II, 4, 67.
conopĭum, ep. 9, 16. atque ita Propertius IIII, 10, 45. at Iuvenalis 6, 80 conopēum.
conscio*, ep. I, 1, 61.
cooperio. — cooperto, pronuntiandum coperto, s. II, 1, 68.

culillus*, c. I, 31, 11. ep. II, 3, 434.
cupido mascul. semper ap. Hor.
cupressus. cupressos, c. II, 14, 23. ep. 5, 18.

Damnose*, s. II, 8, 34.
dativus singularis quartae numquam legitur ap. Hor.
Daunias*, Daunia, c. I, 22, 14.
dehinc semper disyll. ap. Hor. et plerumque apud reliquos. d. r. m. 313.
delitigo*, ep. II, 3, 94.
denato*, c. III, 7, 28.
deproelior*, c. I, 9, 11.
depugis*, s. I, 2, 93.
deus. — semper di et dis, numquam dei et deis ap. H.
Diana.
Diespiter, i. e. Iovis pater, ut Marspiter, c. I, 34, 5. III, 2, 29.
diffingo, i. e. fingendo immuto, c. I, 35, 39. III, 29, 47. s. II, 1, 79.
dihaeresis. siluae c. I, 23, 4. ep. 13, 2. suetae, s. I, 8, 17. cf. d. r. m. 308—310.
dilator*, ep. II, 3, 172.
diludia*. ep. I, 19, 47.
diota*, c. I, 9, 8 = δίωτος. ita lagoena, λάγυνος, parasita παράσιτος.
disconvenio*, ep. I, 1, 99. 14, 18.
disquiro*, s. II, 2, 7.
domus. — domo, cf. proleg. ad ep. I, 10, 13. domu, cf. prol. ad IV, 1, 9.
duellum = bellum, aliquando in carminibus et epistulis.

-e in ablativo participiorum magis probatur quam i, excepto ubi adiectivorum instar ponuntur. cf. et d. r. m. 484.
-e pro ei in gen. et dat. quintae. fide pro fidei, c. III, 7, 4. s. I, 3, 95. cf. ed. Vindob.
edo. — est pro edit, s. II, 2, 57. ep. I, 2, 39. esset pro ederet. — edit pro edat, ep. 3, 3. s. II, 8, 90.
ego. — mi', non invenitur in carminibus et epodis. cf. d. r. m. 296. — me te se cum praepositionibus, quae in 'ter' vel 'tra' exeunt coalescunt per enclisin, velut 'interse'. cf. d. r. m. 465 sq. — men, s. I, 10, 78. II, 3, 152.
-ĕi, genetivus in Graecis. ita ap. Hor. Achillei, Vlixei, Alyattei.
elatro*, ep. I, 18, 18.
elephas, ep. II, 1, 196. d. r. m. 493.
emeto*, ep. I, 6, 21.
emiror*, c. I, 5, 8.
eo. — i sequente altero imperativo dictum per ironiam, ut persaepe ap. poet. lat., ep. I, 6, 17. II, 2, 76.
-erĭs perf. et fut.; placarīs, c. III, 23, 3. viderĭs, IIII, 10, 6.
-ērunt, -ēre. cf. d. r. m. 506.
-ĕrunt (non -ĕre) vertĕrunt, ep. 9, 17. adnuĕrunt, s. I, 10, 45. dedĕrunt, ep. I, 4, 7.
-es pro -is in accus. plur. nominum quae genetivo finiuntur in 'ium' concinnitatis ergo retinuimus, aliquando cum damno euphoniae ut ep. 2, 12. 66.
et aliquando orationis parti, quam praecedere debet, postponitur, veluti c. I, 2, 18. 39. 29, 14. III, 24, 48. ep. 1, 12. s. I, 3, 54. II, 1, 64. — per-

raro id fit in epistulis, in ep. ad Pisones numquam. — atque haec traiectio plerumque fit post verbum in principio versus seu pone caesuram collocatum. — et post tertium verbum ep. 16, 40 (s. I, 3, 63 'et' potius = etiam). cf. et comm. ed. mai. ad c. I, 7, 6. 7. certa autem 'et' inversi exempla inveniuntur primum apud Vergilium. contra 'at' 'sed' 'atque' (in eo quod est 'atque utinam'), 'nam' traiecta iam Ciceronis aetate, quamquam rarissime. — etiam hae particulae pariter atque 'aut' mutatae loco amant collocari eis versus partibus quas supra indicavi, item 'nec', 'neque'.

et, ac, atque, aut, vel saepe ponuntur non ante id verbum, cui iungendo inserviunt, sed ante illud, quod pariter ad praecedentia et sequentia pertinet, velut s. II, 6, 3 'auctius atque di melius fecere'. cf. I. que.

et = et quidem, c. I, 31, 17.

et pro etiam haud raro apud H. invenitur (item apud Vergilium; de Lucretio dubitatur). plerumque autem significatione illa ponitur sequente nomine proprio vel pronomine vel adverbio, quod a pronomine sit ductum, vel post primum versus verbum.

etenim in sat. tantum et carm. l. IV. tertio loco c. IV, 5, 17, alibi secundo vel primo.

exsultim*, c. III, 11, 10.

Faxis, s. II, 3, 38. 6, 5. cf. d. r. m. 509.

Faustitas*, c. IIII, 5, 18.

fautor, adiectivum. tam inepte f. Lucili, s. I, 10, 2. sic f. veterum, ep. II, 1, 23.

finis, feminino gen., c. II, 18, 30. ep. 17, 36.

fio. — fi, s. II, 5, 38.

forsit*, s. I, 6, 49.

fortuĭtus, c. II, 15, 17. cf. d. r. m. 302.

fraxinos, III, 25, 16; ubi tamen multi cdd. fraxinus.

Gelide*, ep. II, 3, 171.

generosius*, c. I, 37, 21.

glŏmus. cf. d. r. m. 438.

gnatus, gnata (substant.). ita semper pro nato, nata in saturis. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 1, 83. at in lyricis natus.

Graecas finales in saturis et epodis et epistulis easdem fere atque in carminibus admittit Horatius, frequentius tamen in his quam in illis.

graecari*, s. II, 2, 11.

Haud (hau), numquam in carminibus, in epodis semel (1, 32), ter in epistulis (I, 7, 40. 8, 4. II, 2, 128. cf. et proleg. in II, 2, 70). in saturis saepius. hau, s. II, 1, 39. cf. proleg. in ep. II, 2, 70.

herĕ, non heri. cf. d. r. m. 409.

hiatus in o interi., sed circa arsim c. I, 1, 2. ep. 12, 25. s. II, 3, 265. ep. II, 3, 301. non circa thesim. cf. ep. 5, 71.

hiatus in arsi (c. I, 28, 24).

ep. 13, 3. cf. d. r. m. 376 sqq. — hiatus in thesi, s. I, 9, 38. II, 2, 28.

hic. — hisce, s. I, 3, 70. hosce, s. I, 4, 6. huncine, s. I, 9, 72. hiscine, s. I, 2, 109. cf. d. r. m. 485 sq.

homoeoteleuton apud H. isdem temperatur legibus atque apud ceteros poetas antiquos. cf. d. r. m. 567—573. — raro admodum circa medii versus arses admittitur homoeoteleuton, si finales sint longae, in lyricis et iambicis, ut c. I, 3, 4 obstrictis aliis, ib. 22, 2 non eget Mauris iaculis.

-i in abl. tert. nonnullis: imbri, igni, ungui. alibi tamen (ep. I, 11, 11) imbre.

-i pro ii in genetivis subst. latinorum semper optinet ap. Hor., Verg., Tibullum; primus -ii adhibuit Propertius, saepius Ovidius. cf. Bentl. ad Ter. Andr. II, 1, 20. Lchm. c. in Lucr. p. 326. d. r. m. 473.

-i pro ii in Graecis. Panaeti, c. I, 29, 14. Dionysi, ut Bentleio visum, s. I, 6, 38, cf. Lachm. c. in Lucr. p. 327 et d. r. m. 494, item ed. Vindob. ad s. I, 6, 38.

-i in vocativis Graecorum. Demetri, s. I, 10, 90. ep. I, 7, 52. cf. d. r. m. 494.

-i, -is pro -ii, -iis in plurali numero praecedente ā vel ē. Bais, c. II, 18, 20. ep. I, 1, 83. Circeis, s. II, 4, 33. ita Grai, Grais.

iacio.
ab hoc verbo quae descendunt composita, faciunt 'icio', ut puta abicio, proicio, ita, ut praecedentem syllabam semper producant ap. H. — v. tamen s. l. synizesis.

idem.
dat. sing. ap. Hor. non prostat, in plurali numero semper apud eundem 'idem' et 'isdem'. cf. d. r. m. 297 sq.

-ier. c. IV, 11, 8, non in epodis. cf. d. r. m. 506 sq.

Ilion, Ilios aequabili usu adhibentur ab Hor.; reliquis autem poetis Latinis spreta Homeri auctoritate longe magis placuit 'Ilion'.

imperor, ep. I, 5, 21. cf. invideor.

inaestuo*, ep. 11, 15.

inamaresco*, s. II, 7, 107.

inaudax*, ἄτολμος, c. III, 20, 3.

incastigatus, ep. I, 10, 45.

incogito*, ἐπιβουλεύω, ep. II, 1, 122.

incuratus*, ep. I, 16, 24.

inemorior*, ep. 5, 34. cf. prol.

inferbuit, v. s. v. confervesco.

ingustatus*, s. II, 8, 30.

inlacrimabilis*, ἀδάκρυτος, c. II, 14, 6. IV, 9, 26.

inmemoratus*, ep. I, 19, 33.

inmersabilis*, ep. I, 2, 22.

inmetatus*, c. III, 24, 12.

inmiserabilis*, c. III, 5, 17.

inmodulatus*, ep. II, 3, 263.

inominatus*, c. III, 14, 11. ep. 16, 38.

inpariter*, ep. II, 3, 75.

inpermissus*, c. III, 6, 27.

inresectus*, ep. 5, 47.

inretortus*, c. II, 2, 23.

inrevocatus*, ep. II, 1, 223.

inruptus*, c. I, 13, 18.

insolabiliter*, ep. I, 14, 8.

intaminatus*, c. III, 2, 18.

intercino*, ep. II, 3, 194.
invideor, ep. II, 3, 56. ita imperor.
Ĭō, ep. II, 3, 124.
Ĭō semper disyll., c. IIII, 2, 49. 50 al.
Ĭōnicus, c. III, 6, 21. ep. 2, 54.
Ĭŏnius, ep. 10, 19.
is ea id pronom. non invenitur in lyricis et iambicis praeter duos versus spurios, III, 11, 18 et IV, 8, 18.
Ītalia. ita semper in metro dactylico.
Ĭtalus, c. II, 13, 18. ep. I, 18, 57 al.
Iulus, trisyll., cf. prol. ad IV, 2, 2.
iuvenari*, ep. II, 3, 246.

Laeve, ep. I, 7, 52.
lagoena, v. s. v. diota.
lagois*, s. II, 2, 22.
lamna pro lamina, c. II, 2, 2. ep. I, 15, 36.
larva, s. I, 5, 64. Plautus dixit lāruam.
lātrare. cf. d. r. m. 384.
lavĕre. ita Hor. plerumque. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 4, 75.
lauro, c. III, 4, 19. 30, 16. lauru, c. II, 7, 19.

Māmurra, s. I, 5, 37. Catull. 29, 3 Mămurra.
miluus, ep. 16, 32. ep. I, 16, 51. cf. d. r. m. 305.
moveo. ab hoc verbo quae descendunt in praeteritis aliquando coguntur, ut commorit, s. II, 1, 45, summosses, s. I, 9, 48.
myrtus. — myrto, c. I, 4, 9 al. — myrtūs, c. II, 15, 6.

Nam. vide s. v. et. — nam altero enuntiati loco positum, c. IV, 14, 9 (sed lectio vid. corrupta). ep. 17, 45. s. II, 3, 20. 41. 302. 6, 78. ep. II, 1, 186; tertio, c. I, 18, 3. ep. 14, 6.
natus. v. s. v. gnatus.
nĕ, cf. l. que.
nec, neque plerumque variantur usu Horatiano. cet. cf. d. r. m. 503—5.
nec, interdum l. secundo, ut c. IV, 5, 14. ep. 10, 11. 16, 5. ita 'neque' ep. I, 18, 37. cf. etiam l. et.
ni, semel in carm., IV, 6, 21. cf. ed. maior.
nihil, nil. — nil plerumque in sat. et epist. invenitur, raro nihil, et quidem ante consonam. in carminibus etiam nihĭl adhibetur. cf. comm. ed. Vindob. ad s. I, 1, 40.
nilum (non nihilum), saepius in sat., in epist. semel, II, 2, 153.
nosco. — noris, c. IV, 11, 13. nosset, s. I, 9, 62. nosse, s. II, 8, 19.

Ŏ. mentiŏ, s. I, 4, 93. Polliŏ, s. I, 10, 42. 85. c. II, 1, 14. dixerŏ, s. I, 4, 104. eŏ, s. I, 6, 119. nesciŏ compluriens in sat. et ep., sed semper cum pron. quid, quod. obsecrŏ, ep. I, 7, 95. rogŏ, ep. I, 1, 11. sciŏ, s. II, 3, 83. vetŏ, s. I, 1, 104. quomodŏ, s. I, 9, 43. cf. d. r. m. 413 sqq. ceterum omnia exempla praeter illa 'Pollio', 'nescio quid' extra lyrica et iambica sunt posita.
octussis*, s. II, 3, 156.

hē, s. I, 5, 12. II, 5, 96. Martialis epigr. IIII, 89, 1 ōhē iam satis est, ōhē libelle.
ppedere*, καταπέρδειν, s. I, 9, 70.

'arasita, v. s. v. diota.
erdor. — perditur, cf. prol. ad s. II, 6, 59.
ermingere, v. praef. ad s. I, 2, 44.
etivi, ep. 6, 15, alias petii. petivi etiam ap. Verg. invenitur, non apud Ov. et Lucr.
himus*, s. II, 7, 17.
ituita, ut vid., s. II, 2, 76. ep. I, 1, 108. ap. Catull. 23, 17 pĭtuita. cf. d. r. m. 302.
oeta et vates. cf. comm. ed. Vindob. ad ep. I, 7, 11.
'orsĕna, ep. 16, 4; ita et Silius et Martialis, ap. Verg. Porsenna.
ostgenitus*, c. III, 24, 30.
raecanus*, ep. I, 20, 24.
raepositio duobus iuncta nominibus priore l. omissa, III, 25, 2. ep. II, 1, 25. 31. cf. et proleg. ad c. III, 14, 14. — item posteriore, s. I, 4, 26. ep. I, 6, 52.
raeterago*, ep. I, 15, 11.
rendo (cum compositis), non prehendo ap. Hor.
rīamides, s. I, 7, 12.
ro interi., c. III, 5, 7.
rodoceo*, ep. I, 1, 55.
roductae arsis vi, perraro quidem, finales in penthemimeri vel hepthemimeri saturarum (non epistularum), item in lyricis vel propter caesuram vel sequente vocabulo graeco. exempla enumerata d. r. m. 405.
Prŏserpina, c. II, 13, 21. ita hunc l. imitatus Seneca Herc. fur. 549. alibi ap. H. et ceteros Prōserpina.
ptisanārium*, rectius tisānarium, s. II, 3, 155. a productum ut in cetaria, zonarius. cf. ed. Vindob.
puertia, c. I, 36, 8.
pulvĭs, c. IV, 7, 16. cf. Lachm. in Lucr. comm. 59.

Que, ve, ne particulae saepe adduntur ei verbo, quod pariter et ad priorem et ad insequentem pertinet orationem, non ad illud, cui iungendae sunt, ut c. II, 7, 23 'quis udo deproperare apio coronam curatve myrto?' cf. l. et.
quis pro quibus. in lyricis tamen semper habetur 'quibus'.
qui quae quod sive quis qua quid pron. indefiniti coalescunt per enclisin cum illis quae sunt 'si ne num cum neu nescio'. cf. d. r. m. 465 sq. — nescio quis semper explet paeonem primum.

Rabidus, furiosus.
rapidus, celer.
rapulum*, s. II, 2, 3. 8, 8. rapulam Titin. Non. 210, 5.
recalcitro*, s. II, 1, 20.
redono*, c. II, 7, 3. III, 3, 33.
repostus, ep. 9, 1. cf. tamen ed. maior. — ita saepius Vergilius, qui et 'expostum' et 'compostum'. non autem fit haec syncope ap. dactylicos praeter composita. Ov

Fast. II, 63 templorum positor, templorum sancte repostor.
-ris, -re. cf. d. r. m. 506.

Sanguĭs, c. I, 24, 15. cf. Lachm. in Lucr. c. 59. d. r. m. 399.
scaurus*, s. I, 3, 48.
scurror*, ep. I, 17, 19. 18, 2. sed secundo loco, c. IV, 4, 33. ep. II, 1, 89. 2, 46.
semesus, non semiesus. cf. d. r. m. 304.
Sidŏnius, ep. 16, 59. ep. I, 10, 26. Verg. et Sidōnium dixit.
socialiter*, ep II, 3, 258.
sōdes = si audes (si vis), s. I, 9, 41. ep. I, 1, 62. 7, 15. 16, 31. II, 3, 438.
soldum, s. II, 5, 65. soldo, s. I, 2, 113.
sto pro isto, ep. II, 2, 163.
striděre, s. II, 8, 78
subsuere*, s. I, 2, 29.
sum. — es non invenitur in lyricis. — es aliquando apocopen patitur, ut ep. 15, 17. s. II, 3, 273. 'est' vocula non tantum ubi copulae instar est, sed paene ubique amittit e praecedente vocali vel m littera, nisi quando obstant rationes metricae, sive praecedente interpunctione. aliter uno tantum loco, s. I, 2, 58, reliquimus integram.
surripis, s. II, 3, 127. ep. I, 16, 55. surpite, s. II, 3, 283. surpuerat, c. IIII, 13, 20.
syncope, cf. d. r. m. 455 sq. — s. in praeteritis verborum: divisse, s. II, 3, 169. erepsemus, s. I, 5, 79. evasti, s. II, 7, 68. percusti, s. II, 3, 273. surrexe, s. I, 9, 73. absunt talia a lyricis et iambicis. reperiuntur aliquando apud Verg. et Prop., non apud Ov. aut Tib. cf. d. r. m. 508 sq.
synizesis. cf. d. r. m. 298—302. 311—327. consiljum, c. III, 4, 41. principjum, c. III, 6, 6. Nasidjeni, s. II, 8, 1. Serviljo, s. II, 8, 21. vjetus, ep. 12, 7. vindemjator, s. I, 7, 30. non pitvita, v. s. v.; contra coactis syllabis Pompei, c. II, 7, 5. Voltei, ep. I, 7, 91. cereă, s. I, 8, 43. ostreă, s. II, 2, 21. Lyncei, s. I, 2, 90. prout, s. II, 6, 67 (sed cf. proleg.). quoad, s. II, 3, 91. deicere, s. I, 6, 39.

Taeter. cf. prol. ad c. III, 11, 19. s. I, 2, 33.
tanti = tot, s. II, 3, 12.
tauriformis*, c. IIII, 14, 25.
temptator*, c. IIII, 4, 71.
tmesis. cf. d. r. m. 457—64. quem sors dierum cumque dabit, c. I, 9, 14; et similia saepe. tmesis in praepositionibus et negativo 'in' ap. Hor. non evenit nisi ea, qua pars vocis compositae ab eis, ad quae natura sua pertinet, metri interstitio separatur, ut puta:

non quivis videt in|modulata poemata iudex.
dum flagrantia de|torquet ad oscula.

alibi autem non invenitur nisi ubi adverbiorum instar sunt praepos. ut puta sic: post pono, circum vectari, quo circa, inter noscere.

tu. — tun, s. II, 3, 128. ten, s. II, 4, 83. te, v. s. v. ego.

Vae, c. I, 13, 3.
valdius, ep. I, 9, 6. II, 3, 321. ap. Phaedrum 'validius'.
vates, v. s. v. poeta.
Vatĭcanus, c. I, 20, 7. ceteri Vatīcanus.
vĕ, cf. l. que.
vemens, non vehemens.
vepallidus*, s. I, 2, 129.
Vlixes. cf. s. -ĕi. — Vlixi, ep. I, 6, 63. 7, 40. — Vlixem, s. II, 3. 197. 204. ep. I, 2, 18.
-um pro -orum. deum (tantum in saturis, II, 2, 104. 6, 65), nummum, ep. II, 2, 33. non divum, cf. proleg. ad s. I, 3, 117; multo minus virum, equum.
volo. — vin = visne, s. I, 9, 69.
utī pro ut, non utĭ.

Corrigenda.

Ep. 8, 12 leg. tuum;
Ep. 17, 11 leg. addictum
S. I, 3, 115 leg. idemque,
S. I, 5, 97 leg. Lymphis
S. I, 7, 5 leg. et iam
S. II, 3, 175 leg. Nomentanum; ib. 189 iustus.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

SEP 12 '66

CANCELLED

Q. Horatius Flacci Carmina /
Widener Library 005327079
3 2044 085 200 962